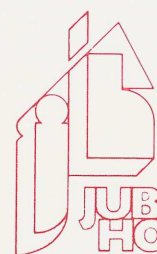
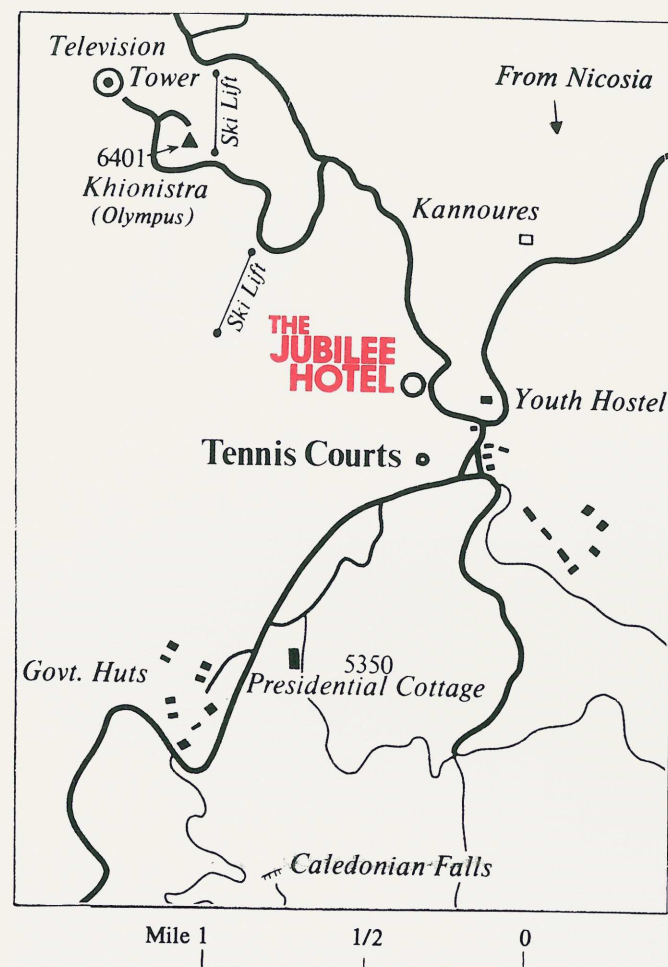

ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

Απρίλης
1988
Τεύχος 31ο
Τιμή £1

● η παρέα του νταβος ● η
γλώσσα του κυπριακού παν-
επιστημίου ● χρυσολιτωτισσα
● διαλογος για το εθνικο
ζητημα ● αφιερωμα στη πα-
λαιστινη (αναδρομη, ο ρολος
του ισραηλ, ΚΥΠΕΑ ● συν-
εντευξη με τον π. χρυσανθου
● η μουσικη της ανατολης ●
cry freedom-biko και ν. αφρικη
● CIA εναντιον καστρο (mar-
quez) ● κατασκοπευτικα αι-
νιγματα ● διηγημα ● ποιηση

Distance from Larnaca Airport 80 miles
(under two hours drive)
Distance from Nicosia 48 miles (one hour's drive)
Distance from Limassol 35 miles (45 minutes drive)

JUBILEE HOTEL TROODOS Tel: 054-21647
CYPRUS Telex: 4044 Jubilee CY

ΓΑΛΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

LA BOÎTE A LIRE

ΔΙΑΘΕΤΟΤΜΕ:

- Για μαθητές όλα τα βιβλία Γαλλικών που διδάσκονται στα σχολεία και στα ιδιαίτερά τους.
- Για καθηγητές όλα τα βοηθήματα για τη διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας.
- Για Γάλλους, γαλλόφωνους, γαλλόφιλους, όλα τα είδη γαλλικών βιβλίων που μπορεί να μας ζητήσουν.

LA BOITE A LIRE

—το μοναδικό Γαλλικό Βιβλιοπωλείο στην Κύπρο—

Πρεβέσης 8 Ε

Κοντά στο Ξενοδ. «Κλεοπάτρα»

T. K. 5462

ΤΗΛ. 454184

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Monde diplomatique,
Monde, Liberation
et toutes les revues fran-
caises

διαλεχτή

εργαστηρι - γκαλερυ κεραμικής

αρχιεπισκοπου φιλοθεου - 8, μεταξύ εναλλαξ και ορφεα τηλ. 4 3 7 4 1 8 λευκωσια

αρχοντικό

εστιατοριο — ταβερνα

λαϊκη γειτονιά τηλ. 450080

καπηλειό

λαϊκο—ταβερνειο

στο ποδι

Εδώ φάκελλος, εκεί φάκελλος, που είναι ο φά(σ)κελλος;

Ας προσπαθήσουμε να φανταστούμε την ιδιωτική συζήτηση μεταξύ του κ. Βασιλείου και του κ. Βενιαμίν για τους φακέλλους της ΚΥΠ, όπως προκύπτει μέσα από τις δημόσιες ανακοινώσεις. Θα μπορούσε νάταν η εξής:

Βασιλείου: Κ. Βενιαμίν σας παρακαλώ να μου φέρετε τους φακέλλους της ΚΥΠ.

Βενιαμίν: Μα κ. Βασιλείου δεν υπάρχουν τέτοιοι φακέλλοι. Είναι κουβέντες του κόσμου.

Μετά από λίγες μέρες.

Βασιλείου: Κ. Βενιαμίν έχω σαφείς πληροφορίες ότι οι φακέλλοι υπάρχουν. Πηγαίνετε σας παρακαλώ να μου τους φέρετε.

Βενιαμίν: Εντάξει θα πάω να δω!

Το απόγευμα.

Βενιαμίν: Κ. Βασιλείου πήγα και κοίταξα, δεν υπάρχει τίποτα.

Βασιλείου: Κ. Βενιαμίν σας παρακαλώ. Ορίστε έχω ένα φάκελλο εδώ. Κοιτάχτε τον. Μου τον έφερε ένας φίλος αστυνομικός. Θέλω να μου φέρετε όλους τους φακέλλους σαν κι αυτόν. Βλέπετε είναι ένα φάιλ καφέ και υπάρχουν διάφορα χαρτιά μέσα.

Την άλλη μέρα.

Βενιαμίν: Ορίστε κ. Βασιλείου βρήκα αυτούς τους 1000 φακέλλους σε μια γωνιά. Είναι παλιοί, που το τζαιρό του παππού μου.

Βασιλείου: Μα πως γίνεται κ. Βενιαμίν να είναι που το τζαιρό του παππού σας, δεν υπάρχουν νεότεροι;

Βενιαμίν: Μα πως θα μπορούσαν να υπάρχουν νεότεροι φακέλλοι; Εγώ ήμουν 10 χρόνια υπουργός εσωτερικών κι είμαι σε θέση να γνωρίζω ΚΑΛΑ.

Βασιλείου: Εντάξει. Πείτε του Άκη να ανακοινώσει ότι θα τους κάψουμε όλους τους χίλιους φακέλλους ως τον τελευταίο.

Βενιαμίν: Εντάξει. Ελεύθερα, τους έχω όλους φωτοτυπήσει εις διπλούν.

Βασιλείου: Τι είπατε;

Βενιαμίν: Τίποτα, να είπα ότι θα ήταν καλά να τους φυλάξουμε για τη λαμπρατζιά.

Ας σοβαρευτούμε όμως. Το τι βγαίνει από την ιστορία αυτή είναι ότι υπάρχει επίσημη παραδοχή ότι υπάρχουν φακέλλοι. Όπως επίσης είναι σαφές ότι η καταστροφή τους ήταν σκέτη κουβέντα.

Τώρα, ουσιαστικά το έδαφος είναι πρόσφορο, για να εξασκηθεί πίεση είτε από ομάδες είτε μέσα από τα κόμματα και τη βουλή για να διερευνηθούν οι δομές και οι μηχανισμοί της παρακολούθησης των πολιτών και να μπουν μηχανισμοί είτε μέσα από τη βουλή, είτε και με άλλους τρόπους μιας μόνιμης προληπτικής προφύλαξης. κ.α. □

Λέει ο κ. Κύρρης...

Αντισταβάνομαι ότι σε μερικούς κύκλους της Ελληνικής Βουλής επικρατεί η άποψη ότι η έρευνα για το φάκελλο της Κύπρου πρέπει να κλειστεί το γρηγορότερο χωρίς να γίνει έρευνα και στην Κύπρο.

Η άποψη αυτή είναι εσφαλμένη για πολλούς λόγους: αποτελεί μέγιστη παράλειψη το γεγονός ότι η έρευνα δεν έχει επεκταθεί και στην ίδια την Κύπρο όπου διαδραματίστηκαν τα γεγονότα που διερευνώνται από την αρμόδια Επιτροπή της Βουλής. Υπάρχουν εδώ μάρτυρες των γεγονότων, αυτόπτες και αητήκοι, υπάρχουν έγγραφα και πλήθος άλλα στοιχεία κάθε είδους που δεν ημπορούν με κανένα τρόπο να αγνοηθούν προκειμένου να φθάσει η Επιτροπή σε ολοκληρωμένα πορίσματα. Τέτοιου είδους ολοκληρωμένα πορίσματα είναι απαραίτητα για την περαιτέρω πορεία του έθνους μας που πρέπει να γνωρίσει σε βάθος και με απόλυτη πληρότητα τα πραγματικά γεγονότα της μεγαλύτερης προδοσίας στην ιστορία του, μπροστά στην οποία η προδοσία του Εφιάλτη φαίνεται περίπου σαν ηρωϊσμό. Χωρίς δισταγμό η Ελληνική Βουλή πρέπει να εξουσιοδοτήσει την αρμόδια Επιτροπή να διερευνήσει και επί τόπου στην Κύπρο τα γεγονότα για να ολοκληρώσει έτσι την σχετική της εργασία. Φυσικά με τον καιρό, από τα διάφορα αρχεία θα προστιθενται και νέες μαρτυρίες. Οι μαρτυρίες όμως που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Κύπρο για τα γεγονότα του 1974 είναι τόσο ουσιαστικές ώστε η παραγνώρισή

τους αποτελεί τεράστιο μεθοδολογικό, επιστημονικό και εθνικό σφάλμα. Αναμένουμε από την Ελληνική Βουλή να λάβει το ταχύτερο, την απόφαση να επεκτείνει την έρευνα για τα γεγονότα του 1974 και στην Κύπρο.

κωστας κύρρης

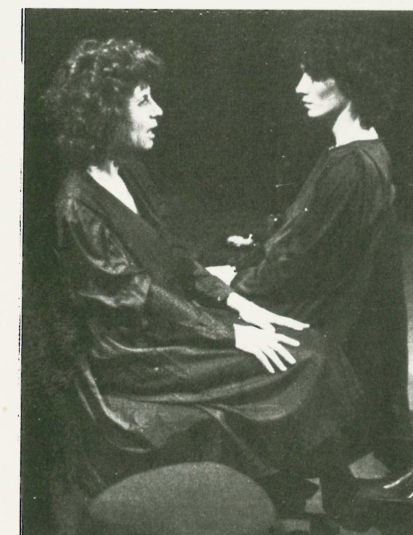
Παρατήρηση: Έχω την γνώμη ότι η όλη ιστορία του φακέλλου της Κύπρου στην Ελληνική Βουλή είναι μια πολιτικαντιστική μπλόφα. Κι ότι αν θέλουμε πράγματι να διερευνηθεί αυτός ο φάκελλος θα πρέπει να τον ανοίξουμε εδώ. Είτε στη βουλή είτε ακόμα και μέσω μιας ανεξάρτητης επιτροπής έρευνας έστω και με μειωμένη ευχέρεια. □

κ.α.

«Μικροαστικό Δίκαιο» στη «Λαϊκή Σκηνή»

Ντροπαλή και αθόρυβη η Λαϊκή Σκηνή συνεχίζει σταθερά την θεατρική της δράση. Είναι κι αυτή η περίπτωση ένα από τα μικρά θαύματα που τίποτε δεν μπορεί να εξηγήσει την ύπαρξη τους, εκτός από την παθιασμένη υπομονή και επιμονή λίγων ανθρώπων.

Από τις 10 του Μάρτη η Λαϊκή Σκηνή ανεβάζει το «Μικροαστικό Δίκαιο» του Παύλου Ματέση σε σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή. Στους ρόλους η Χρυστάλλα Γιάννου, η Μάρω Χριστοδούλου, η Αντρούλα Ξύστρα, ο Ανδρέας Εγγλεζάκης, η Κυπρούλα Χαράλαμπος και η Θέα Χριστοδούλου. Οι παραστάσεις στις 8.30 κάθε Δευτέρα και Πέμπτη. □

Στις 30 Μαρτίου, "μέρα της γης" για τους Παλαιστίνιους, διακόσιοι περίπου φοιτητές, Παλαιστίνιοι και Κύπριοι πορεύτηκαν ενάντια στην Ισραηλιτική προεβεία, τον αντιπρόσωπο δηλαδή του σιωνισμού στη Κύπρο, σε μια εκδήλωση αλληλεγγύης με την παλαιστινιακή εξέγερση στα κατεχόμενα, που την ίδια μέρα έφτανε σε νέο αποκορύφωμα.

Μια μέρα πριν στις 29 του Μάρτη, μερικές εκατοντάδες Κύπριοι του Λονδίνου διαδήλωναν ενάντια στο κτίριο όπου θα μιλούσε ο Ντεκτάς ο οποίος προσπαθεί να επιτύχει επίσημη αναγνώριση από την βρετανική κυβέρνηση.

Λίγους μήνες πριν οι γυναίκες της κίνησης "Οι Γυναίκες Επιστρέφουν" προσπάθησαν ακριβώς να επιστρέψουν αγνοώντας τα τετελεσμένα της κατοχής.

Η πρώτη εκδήλωση αντιμετώπισε μια πρωτοφανή για τα κυπριακά δεδομένα κατασταλτική βία, όπου η Μηχανοκίνητη Μονάδα Άμεσης Δράσης χρησιμοποίησε ρόπαλα και δακρυγόνα χωρίς συγκρατημό! Η δεύτερη το ίδιο και η τρίτη μια πιο συγκρατημένη αλλά εξίσου αποτελεσματική βία.

Πέρα από την αρκετά πλατειά και διάχυτη φιλοπαλαιστινιακή συνείδηση, μεγάλου μέρους του κυπριακού λαού - που δεν περιορίζεται μόνο στην αριστερά - υπάρχει επίσης και ένας υπόκωφος μεν αλλά αρκετά υπαρκτός ρατσισμός ή και φιλο-σιωνισμός. Ενδείξεις αυτού του τελευταίου είναι αντιμετώπισεις του στυλ "να πάνε σπίτι τους και να μας αφήσουν ήσυχους".

Σε κανενός το μυαλουδάκι από τους κυρίους αυτούς δεν πέρασε η ιδέα ότι τις ίδιες μέρες οι αντίστοιχοί τους Άγγλοι, έλεγαν τα ίδια πράγματα για τους Κύπριους της Αγγλίας κι' αντιμετώπιζαν με την ίδια απέχθεια την αντιντεκτασική διαδήλωση του Λονδίνου.

Σ' όσους όμως συμμετείχαν στην διαδήλωση ένας άλλος παραλληλισμός γινόταν αβίαστα. Η καταπληκτική ομοιότητα της αστυνομικής καταστολής εδώ μπροστά από την προεβεία του Ισραήλ και εκεί στην κατεχόμενη Παλαιστίνη. Ίδια πρόσωπα ρομποτ μεσ' τις αντιασφυξιογόνες μάσκες να πετούν δακρυγόνα και να χτυπούν ασύστολα με τα γκλοπ, επιδεικνύοντας (εδώ ευτυχώς επιδεικνύοντας μόνο, και με κάποια "διακριτικότητα") αυτόματα και περιστροφή.

Αυτά σαν απόδειξη του γεγονότος ότι η ΜΜΑΔ δεν έχει σχέση με το αντιιμπεριαλιστικό - αντιφασιστικό πνεύμα που πολλά μέλη της θέλουν να διεκδικούν υπενθυμίζοντας την αντι-εοκαβιτική δράση τους, αλλά είναι ένας μοντέρνος (όσο μπορεί) εσωτερικός κατασταλτικός μηχανισμός που ακολουθεί κατά πόδας (και με τη "πολύπλευρη" και "πολυεπίπεδη" σύσφιξη των σχέσεων του ελληνοκυπριακού και του ελληνικού αστισμού ακόμα περισσότερο) τον μεγάλο και έμπειρο "αδελφό", τα αποτρόπαια μνήμη αλλά και απεχθούς παρόντος, ελληνικά ΜΑΤ. Κωστής Αχνιώτης

απρίλης 1988
τεύχος 31ο
τιμή τεύχους £1.00

"Εντός των τειχών". Το μηνιαίο περιοδικό της Παλιάς Λευκωσίας.

Διεύθυνση: Μίνωος 6B, Παλιά Λευκωσία

- διευθύνεται από συντακτική επιτροπή
- υπεύθυνος για το νόμο: Κωστής Αχνιώτης
- τεχνική επιμέλεια: Printed Matters (desktop publishers)

- για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι συγγραφείς τους

- η παρέα του Νταβός: κωστής αχνιώτης 4
- η γλώσσα του κυπριακού πανεπιστημίου: γ. ιωάννου 6
- συντήρηση-αναβίωση της παλιάς λευκωσίας: κ.α. 8
- ακόμα ένας ελληνοκύπριος σοσιαλ-πατριώτης: "εργατική δημοκρατία" 10
- αφιέρωμα στη παλαιστίνη σύντομη αναδρομή 14
- ισραήλ: το κράτος μισθοφόρος 15
- εμπραχτη κυπρο-παλαιστινιακή αλληλεγγύη 17
- 20
- μια λεπτομέρεια στην κύπρο: συνέντευξη με τον π. χρυσάνθου 22
- η μουσική της ανατολής: συνέντευξη με τον ross daly 28
- cry freedom: μια φωνή για ελευθερία στην ν. αφρική: ν. περιστιάνης 32
- ο μ. σ. μπίκο και ο αγώνας των μαύρων στην ν. αφρική: ν. περιστιάνης 33
- το ψάρι είναι κόκκινο: g. g. marquez 36
- κατασκοπευτικά αινίγματα: λ. παύλου 38
- διήγημα: αναζητώντας το βλέμμα σου: α. τενέζη 40
- 4 ποιήματα του κώστα κύρρη 41

φωτογραφία από το οικογενειακό πορνο « εμμανουελα»

η παροξα του νταβος

Και να λοιπόν: τις 3 γωνίες του τριγώνου καταλαμβάνει η τριάδα ειδημόνων του Νταβός - Παπανδρέου, Οζάλ, Βασιλείου. Σοσιαλ-κάτι, στρατιωτικό-κάτι, υπερ κομματικό-κάτι. Κάτω από το καπέλο που φοριέται κατά τόπο και κατά χρόνο οι στεγνές κρατικές ανάγκες και συμφέροντα των εκπροσωπούμενων από τη, τριάδα κυρίαρχων ομάδων -αστικών έχω την εντύπωση, -είναι υποχρεωμένες (αλλά και επιθυμούν) να ταξιδέψουν μαζί στο δρόμο της ΕΟΚ.

Ένας από τους χαρούμενους, ο "αξιολογότερος γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ" - καθώς λέγει ο κ. Παπανδρέου, λόρδος Κάρρινγκτον, χαρακτηρίζει την συμφωνία του Νταβός σαν "ένα δώρο" για τον ίδιο "στο τέλος της θητείας του", πράγμα που υποδηλώνει ότι μεταξύ ΕΟΚ και ΝΑΤΟ μπορεί να υπάρχει κοινή αντίληψη για τον χειρισμό των ελληνο-τουρκικών, όπως κοινή αντίληψη μπορεί να υπάρξει και μεταξύ Αθηνών και Άγκυρας καθώς δηλώνουν οι ηγέτες Ελλάδας και Τουρκίας. Και φυσικά η "κοινή γραμμή" Αθηνών - Λευκωσίας δεν μπορεί παρά να τέμνει τις υπόλοιπες όταν και εάν δεν "συμπίπτει" πλήρως.

Οπότε ο απερχόμενος γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ υποχρεώνεται πριν το κοκόρι λαλήσει τρεις από την εκλογή του "εκλεκτού" του να ξορκίσει το κακό ψελλίζοντας χαμηλόφωνα "λύση στο πλαίσιο του ΟΗΕ, λύση στο πλαίσιο του ΟΗΕ..."

Από την άλλη ο γενικός γραμματέας της ΕΔΕΚ κ. Χατζηδημητρίου διερωτάται στο αθηναϊκό "Αντί" "πως θα πιέσουμε τώρα την Τουρκία" η "τι θα σημαίνει για την Κύπρο και για το ενιαίο μέτωπο που αρχίζει από τον Έβρο και τελειώνει στην Κύπρο", αν και βιάζεται να διαβεβαιώσει ότι θα μείνει φρόνιμος: "κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, μια αποστασιοποίηση της Ελλάδας από την Κύπρο, όπως και το αντίστροφο, θα είχε δυσμενείς συνέπειες και για τις δύο χώρες και για τα κοινά εθνικά συμφέροντα". Δηλαδή, όχι στο Νταβός -ναι στο Νταβός, όμως κατά τη γνώμη του "μπήκαμε σ' ένα δρόμο από όπου η επιστροφή είναι αδύνατη χωρίς να είναι ορατή η περαιτέρω προοπτική του".

Στις 25 του Μάρτη η εφημερίδα τα "ΝΕΑ" ανάμεσα σε αρματωλούς και γιαταγάνια δίνει τις προϋποθέσεις για να επιβιώσει το "πνεύμα Νταβός", οι οποίες είναι τι άλλο... η γνωστή φόρμουλα για λύση (πρόταξη-αποχώρηση κλπ). Για να χρησιμοποιήσουμε και μία έκφραση της μόδας, με την ίδια ευκολία που η ΕΔΕΚ θεωρούσε ότι οδηγούσε τ' αμάξι με το άλογο μπροστά θεωρεί ότι μπορεί να οδηγήει το άλογο με τ' αμάξι μπροστά.

Η "Ελευθεροτυπία" ξεχνά ότι της συμφωνίας Νταβός προηγήθηκε συνεννόηση Κυπριανού - Παπανδρέου στην οποία "υπήρξε απόλυτη σύμπτωση απόψεων" και προσπαθεί να κρατήσει κάποια απόσταση προσμένοντας το ΔΗΚΟ να διαμορφώσει πολιτική.

Πιο άνετο απ' όλους δείχνει το ΔΗΣΥ που φαίνεται να βρίσκεται στο στοιχείο του, ακριβώς. Αυτοί που νομίζουν ότι η καινούργια κατάσταση δημιουργήθηκε ερήμην του ΔΗΣΥ, μπορούν να συμπεράνουν ότι το κόμμα αυτό προωθούσε μια σταθερή πολιτική από το 74, ότι δεν παρασύρθηκε από τους "φανφαρονισμούς" του Παπανδρέου και τους περίμενε να τελειώσουν, ήρεμα κ' ωραία.

δύο ερωτήματα

Όμως παραμένουν δύο ερωτήματα

α) Γιατί η "πικρή στροφή" για την Ελλάδα (κατά πως λέει ο "Κήρυκας" ή γιατί "οζαλίστηκε" ο Παπανδρέου κατά πως λέει η "Επίκαιρη".

β) Γιατί ο παροδικός "αγωνιστικισμός" (με εισαγωγικά) του Πασόκ έπεισε κάποιους (ή έκαναν πως πείστηκαν); Πως το ούτω καλούμενο "Απορριπτικό Μέτωπο" μετατόπισε την πολιτική σκέψη και ποιές οι ευθύνες του για τις δυνατότητες του "πνεύματος Νταβός" (εάν θεωρήσουμε δεδομένο ότι οι "ενδοτικοί" προωθούσαν ούτως ή άλλως μια τέτοια εξέλιξη); Αν ο Έλληνας προθυπουργός "πούλησε" την "πρώταξη" καθώς πιλοφορεί ο "Κήρυκας", τότε και πόσα την "αγόρασε" και με ποιό αντίτιμο τη "πουλεί"; Γιατί επί Καραμανλή μια προσέγγιση "Νταβός" ήταν αδιανόητη; Γιατί ακόμα κ' αν μια τέτοια προσέγγιση υπήρχε θα γινόταν πιο δύσκολα αποδεχτή από τον Κυπριακό λαό απ' ότι σήμερα; Γιατί,

παρά τα νέα όπλα και το μέτωπο ως τον Έβρο και την συμπάραταξη και τον Ματαφιά και τις συνεναιτικές διαδικασίες και την εθνική αναγέννηση και τις ομοβροντίες εναντίον των νεο-κυπρίων και την έκδοση των αδειών κυκλοφορίας στα ελληνικά, και τα σμήνη των Ελλαδιτών διανοουμένων να μας διαφωτίζουν για τη μουσικότητα της γλώσσας ή τη σύνθεση του θαλασσίου ύδατος και την μείωση των ναύλων προς Ελλάδα από τον ηγέτη της "αγγλότροπης ελιτ"; Γιατί κύριε Λυσσαρίδη; Μήπως μέσα απ' όλα αυτά ακριβώς; Μήπως κύριε Χατζηδημητρίου αντί να διερωτάσαι "πως θα πιέσουμε την Τουρκία τώρα;" είναι καλύτερα να διερωτηθείς αν την "πιέσαμε" καμιά φορά; Κι αν ο αγώνας της ΕΔΕΚ για τον ερχομό ελληνικής μεραρχίας "εδώ και τώρα", στεφόταν με επιτυχία, ποιά θα ήταν η δυνατότητα των Κυπρίων να απορρίψουν τυχόν απaráδεκτες συνέπειες του "Νταβός";

Η στροφή

Ας πάρουμε το πρώτο ερώτημα: γιατί η στροφή; Υπάρχει πρώτα-πρώτα στροφή; Ο νέος μας πρόεδρος στο παρθενικό του ταξίδι στη "μητρόπολη του ελληνισμού" δήλωνε με το πιο αγαθό ύφος του κόσμου ότι... "δεν υπάρχει στροφή" διότι οι... "στόχοι παραμένουν σταθεροί".

Κατ' αρχήν οφείλουμε πιστεύω ν' αντιμετωπίσουμε τον ελληνικό κρατισμό λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των συμφερόντων και αναγκών του, χωρίς να τυφλωνόμαστε από το λείψ-μοτίβ του κυβερνητικού λόγου της Ελλάδας (και τους αντίστοιχους παπαγαλισμούς του κυβερνητικού λόγου εδώ) ότι το "Κυπριακό είναι πρώτο εθνικό θέμα". Πρώτιστο "εθνικό" θέμα για το ελληνικό κράτος είναι οπωσδήποτε η ένταξη του στην ΕΟΚ, γιατί αφορά το σύνολο της οικονομίας του και με τρόπο καθοριστικό. Πρώτιστο "εθνικό" θέμα είναι η σχέση του ελληνικού κράτους με το ΝΑΤΟ διότι αφορά κατά τρόπο καθοριστικό τις διεθνείς του σχέσεις. Ένα από τα θέματα που το απασχολούν και που ασφαλώς επιζητεί να λύσει προς όφελος ΤΟΥ είναι το κυπριακό κι ένα άλλο το Αιγαίο. Η πρόσφατη συμφωνία του Νταβός και το πήγαινε-έλα επιτροπών και υπεπιτροπών τόσο κρατικών όσο και ιδιωτικών από την Τουρκία στην Ελλάδα και αντίστροφα δείχνει ότι υπάρχει ένα τεράστιο ενδιαφέρον της Ελλάδας για την τουρκική αγορά. Κάπου ανάμεσα σ' όλα αυτά πρέπει να ιδωθεί και η Φλοισοραληνή στροφή της Ελλάδας (που εντάσσεται κιόλας σε μια στροφή πολλών κρατών προς το Ισραήλ που αναστέλλεται κάπως από της παρούσα εξέγερση των Παλαιστινίων).

Αναμφίβολα λοιπόν το ελληνικό κράτος

έχει μπει σε μια φάση της ανάπτυξης του που καθορίζει τις βασικές επιλογές του κι' όλα τα ανωτέρω, είναι ενδειχτικά στοιχεία αυτής της φάσης.

Όμως για το Κυπριακό δεν υπήρξε πραγματική στροφή ποτέ! Η βασική αντιμετώπιση του προβλήματος της Κύπρου έχει σαφώς καθοριστεί από τη δεκαετία του 50 κι είναι σταθερή. Κατά βάση την ίδια πολιτική ασπάζεται και η Τουρκία.

Όταν ακόμα στη δεκαετία του 50 το ελληνικό και τουρκικό κράτος συνυπόγραφαν τη συμφωνία της Ζυρίχης δήλωναν ουσιαστικά από κοινού ότι:

Το ένα αναγνώριζε συγκυριαρχικά δικαιώματα στο άλλο (και στην Αγγλία), μέσω μιας διεθνούς συνθήκης την οποία συνυπέγραψαν και οι δύο κοινότητες στην Κύπρο (που αναγνωρίστηκαν και συναποδέχτηκαν σαν τέτοιες η μια την άλλη). Αυτές αποδέχτηκαν να αντιπροσωπεύουν τα κρατικά συμφέροντα της Ελλάδας και της Τουρκίας εμφανίζοντας τα σαν εθνικές επιταγές. Όταν ο Μακάριος "κλώτησε" τον "έφαγαν λάχανο". Ουσιαστικά η πολιτική της Τουρκίας και της Ελλάδας ως προς την Κύπρο ήταν μια πολιτική μοιρασιάς μεταξύ δύο συμμάχων, ενός μέρους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας που δεν είχε διαμοιρασθεί πριν με τη συμφωνία της Λωζάνης. (Το ίδιο συμβαίνει και στα διεθνή ύδατα του Αιγαίου που λόγω της τοτινής έκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν διαμοιράστηκαν).

Η ίδια πολιτική ενέπνεε την αποδοχή των διαδοχικών σχεδίων Άτσεσον, και το πραξικόπημα και την εισβολή. Ανεξάρτητα από τη φύση κάθε κυβέρνησης από το 50 και δω, και της Τουρκίας και της Ελλάδας - στρατιωτική, συντηρητική, ποπουλίστική, σοσιαλδημοκρατική, η τουρκική και η ελληνική πολιτική παραμένει στο κυπριακό σταθερή και αμετάβλητη. Είναι μια πολιτική μοιρασιάς. Το αίμα των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων «γίνεται αυλάτιζιν» στην αντικειμενική κοιμραστική εξυπηρέτηση αυτής της πολιτικής. Η συνέχιση της ίδιας λογικής δεν μπορεί παρά να καταλήξει στη διπλή προσάρτηση, που είναι πιστεύω και το μέγιστο όραμα του ελληνικού αστισμού για την Κύπρο.

Γιατί όμως ο Παπανδρέου προσπάθησε να θολώσει τα νερά μέσα από εθνοφαυλισμούς και πυροτεχνήματα;

Πιστεύω πρώτα, ότι μόνο έτσι θα μπορούσε να τα θολώσει, εκμεταλευόμενος την θεωρητική υπανάπτυξη της ελληνικής αριστεράς, όπως προέκυψε από την μετεμφυλιακή υποχρεωτική στασιμότητα της.

Η πολιτική αυτή εξυπηρέτησε πρώτα

απ' όλα την σταθεροποίηση του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία χωρίς αυτό να τηρήσει σχεδόν καμιά από τις υποσχέσεις του και την παρεκτροπή του κοινωνικού κινήματος που το ανάδειξε.

Σ' ότι αφορά την Κύπρο όμως το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να σπρώξει σε δεύτερο πλάνο την αποκάλυψη της φύσης του ελληνικού "ενδιαφέροντος" για τη χώρα μας, όπως άγαρπα αποκαλύφθηκε από την χούντα. Με την συνδρομή των ελληνοκυπριακών πολιτικών ηγεσιών κατάφερε να επιβάλει την εικόνα του "άφρονος πραξικοπήματος" και να το θεωρήσει σαν κάτι που δεν προερχόταν από τα συμφέροντα του ελληνικού αστισμού. Ουσιαστικά κατάφερε να ξαναεπιβάλει την επικυριαρχία της πάνω στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Πριν το 80 η ελληνική κυβέρνηση δεν μπορούσε να διαπραγματεύεται με την Τουρκία για τα μεταξύ τους θέματα συμπεριλαμβανόμενα την "ελευθερία" Κύπρου στην επικράτεια της. Σήμερα το μπορεί. Και θα το κάνει με βάση τα δικά της συμφέροντα κι' ασφαλώς όχι αυτά των Κυπρίων. Να λοιπόν και το νόημα της "εμπλοκής" του κυρίου Λυσσαρίδη που διδάχτηκε μηδέν και από την πρόσφατη ιστορία μας και από τις εμπειρίες του φίλου του, του Αράφατ. Να τα κατορθώματα του ούτω καλούμενου "απορριπτικού μετώπου".

Στο ερώτημα τώρα γιατί η ΕΔΕΚ και το ΔΗΚΟ προσεταιρίστηκαν αυτή την πολιτική θα πρέπει να υπάρχουν διαφορετικές αναζητήσεις. Το ΔΗΚΟ ασφαλώς χρησιμοποίησε αυτή την πολιτική για να παραμείνει στην εξουσία, και αρκετά συνειδητά όπως μας δείχνουν τα "τσαλιμια" του Κυπριανού μετά την τελευταία σύνοδο των αδερμεύτων. Η ΕΔΕΚ προσπάθησε να κερδίσει κόσμο από την δεξιά, αντιγράφοντας βασικά τον Παπανδρέου, και να μεγαλώσει το πολιτικό εκτόπισμα της (ανεξάρτητα από το μέγεθος της) εμφανιζόμενη σαν εκπρόσωπος του Παπανδρέου (δηλαδή του ελληνικού κρατισμού) στην Κύπρο. Πολύ φοβάμαι όμως ότι πίσω απ' όλα αυτά κρύβεται και μια αποδοχή των τετελεσμένων των δύο εισβολών του 74.

Κι' όπως μετά από κάθε "εμπλοκή", πρέπει να γίνει "λύση, αρμολόγηση". Ανεξάρτητα από τις προσεχείς πιθανές και θεαματικές υπαναχωρήσεις και εθνικές φωτοβολίδες και εικοσιπέντε-μαρτιακές φωταφίες που θα χρησιμοποιήσει ο Παπανδρέου-τσιτατζής της πολιτικής φτήνιας για να κερδίσει ακόμα μια πενταετία.

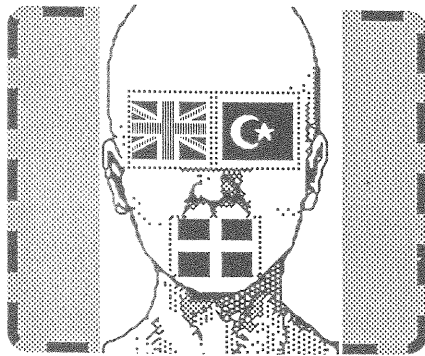
κωστής αχνιώτης

η γλώσσα του κυπριακού πανεπιστημίου

Το Κυπριακό πανεπιστήμιο πρέπει να είναι ανάλογο με την πολιτειακή διευθέτηση που επιδιώκεται στο κυπριακό όπως αυτή έγινε αποδεκτή από την συντριπτική πλειοψηφεία των δύο κοινοτήτων (καλώς ή κακώς) και προς την οποία προσανατολίζονται όλες οι προτάσεις για λύση του προβλήματος. Θα πρέπει δηλαδή να ονομάζεται και να είναι "Κυπριακό Ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο". Ο ομοσπονδιακός χαρακτήρας θα πρέπει να εκφράζεται μέσα από μια ενιαία δομή και ένα ενιαίο κεντρικό μηχανισμό αντίστοιχο προς τη διακηρυγμένη πολιτική θέση για ισχυρό κεντρικό κρατικό μηχανισμό με τοπικές ομοσπονδιακές διοικήσεις. Ο ομοσπονδιακός χαρακτήρας του πανεπιστημίου όπως και του Κυπριακού κράτους δικαιούγεται από την ύπαρξη δύο εθνικών κοινοτήτων οι οποίες διαθέτουν, η κάθε μια τη γλώσσα και την ταυτότητα της. Συνεπώς, ο πανεπιστημιακός μηχανισμός πρέπει να διασφαλίζει το σεβασμό προς τις δύο εθνικές γλώσσες και ταυτότητες και πρέπει να παρέχει ακριβώς τις ίδιες δυνατότητες στις δύο γλώσσες, στην Ελληνική και στην Τουρκική.

Εαν το "Κυπριακό Ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο" ιδρύεται για να εξυπηρετήσει, όπως υπαγορεύει η λογική και όπως οι ανάγκες απαιτούν, πρώτα τον πληθυσμό του νησιού κι' ύστερα όλους τους άλλους, δεν τίθεται θέμα, γλώσσας γιατί γλώσσες διδασκαλίας του πανεπιστημίου θα πρέπει να είναι η Ελληνική και η Τουρκική.

Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ποιές σκοπιμότητες κρύβονται πίσω από αυτή την άκρατη αγγλομανία (εάν κρύβονται). Η λυσσώδης εμμονή στην Αγγλική ηχεί πράγματι παράφωνα. Το πρώτο επιχείρημα που προβάλλεται είναι εκείνο της επαναπροσέγγισης. Μα πιστεύει πράγματι κανείς ότι η επαναπροσέγγιση είναι θέμα γλώσσας του πανεπιστημίου; Πιστεύει πράγματι κανείς ότι για να υπάρξει επαναπροσέγγιση πρέπει να απαρνηθούν οι δύο κοινότητες την ταυτότητα και τη γλώσσα τους; Μα γιατί όλη αυτή η ευαισθησία απέναντι στο παγκόσμιο αντι-αποικιακό κίνημα; Γιατί οι ίδιοι κατηγορούν τους αποικιοκράτες επειδή επεχείρησαν δια πυρός και σιδήρου να επιβάλουν στους υπόδουλους λαούς γλώσσες και πρότυπα ξένα προς τους αυτόχθονες πληθυσμούς; Γιατί κατηγορούν, επικαλούμενοι, εύστοχα κατά τα άλλα, ιδεολογικά σχήματα, του αποικιοκράτη επειδή απαγόρευαν τη διδασκαλία τοπικών γλωσσών και πολιτισμών στις ανά τον κόσμο αποικίες; Ό,τι δεν κατάφερε ένας σχεδόν αιώνας αγγλικής κατοχής θα το επιβάλουμε εμείς οι ίδιοι; Είμαστε πράγματι τόσο ανίκανοι να

συμβιώσουμε διατηρώντας η κάθε κοινότητα την ταυτότητα και τη γλώσσα μας;

Η επαναπροσέγγιση δεν είναι θέμα γλώσσας του πανεπιστημίου. Είναι θέμα πολιτικής βούλησης και πολιτικής απόφασης. Είναι σαφές ότι η επαναπροσέγγιση δεν προϋποθέτει αποποίηση της γλώσσας και της ταυτότητας των δύο κοινοτήτων προς όφελος μιας τρίτης, εντελώς ξένης και προς τις δύο. Αναφέρθηκε το ΑΤΙ σαν παράδειγμα ειρηνικής συνύπαρξης πριν το 1974 και κανένας δεν έχει λόγους ν' αμφιβάλλει γι' αυτό. Η συνύπαρξη τούτη οφειλόταν όμως πράγματι στην Αγγλική γλώσσα. Στην ΠΕΟ όπου η ειρηνική συνύπαρξη ήταν ακόμη πιο ουσιαστική μιλούσαν η Αγγλική; Η μήπως πολλοί Έλληνες μιλούσαν την Τουρκική και πολλοί Τούρκοι την Ελληνική; Στα μικτά χωριά Τούρκοι και Έλληνες συμβίωναν χάρι στην Αγγλική ή μιλούσαν οι μὲν τη γλώσσα των δε; Μπορεί κάποιος, επικαλούμενος γνωστές διεθνιστικές θεωρίες (προς τις οποίες ο γράφων είναι, από μίαν άποψη, ευαίσθητος), να ισχυριστεί ότι κι' εκεί καταπιέζονταν οι Τούρκοι επειδή συνήθως αυτοί μιλούσαν τη γλώσσα μας κι' όχι εμείς τη δική τους. Μα θα ήταν ανορθόδοξο και παράλογο, η πλειοψηφεία του 80% να μιλά τη γλώσσα του 18% σε καθολική κλίμακα. Όσο άδικο κι' αν είναι, αυτό συμβαίνει σ' όλο τον κόσμο περιλαμβανομένων και των σοσιαλιστικών κρατών. Παρ' ολ' αυτά, πολλοί ήταν οι Έλληνες που μιλούσαν και μιλούν ακόμη την Τουρκική κι' αν καθιερωθεί στο πανεπιστήμιο, θα τη μάθουν ακόμη περισσότεροι. Και ίσως η αλληλογνωριμία τούτη επιλύσει τα περισσότερα από τα προβλήματα μας.

Για να επανέλθουμε όμως στο θέμα του ΑΤΙ υπενθυμίζουμε ότι κανείς δεν αμφισβητεί την ποιότητα και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης που προσφέρεται από το Ίδρυμα. Μήπως όμως αυτό οφείλεται στην αγγλική γλώσσα; Δηλαδή αν το ΑΤΙ προσέφερε ακριβώς τα ίδια πράγματα στην Ελληνική και στην Τουρκική, αυτά τα ίδια πράγματα δε θα ήταν της ίδιας ποιότητας; Και προεκτείνοντας το σκεπτικό αυτό ερωτούμε ακόμα, μήπως μόνο τα αγγλόφωνα πανεπιστήμια προσφέρουν έγκυρη επιστημονική μάθηση; Όχι βέβαια! Πρόσφατα διερωτήθηκαν μερικοί αν το ΑΤΙ είναι καρκίνωμα στην προσπάθεια τους να υποστηρίξουν την αγγλόφωνη Ανώτατη εκπαίδευση.

Από μόνο του το ΑΤΙ δεν είναι καθόλου

ke ta
ksena
protypa

καρκίνωμα. Αν όμως λάβουμε υπ' όψιν τη γενικότερη γλωσσική κατάσταση στην Κύπρο τότε δικαιούμαστε ν' ανησυχούμε σοβαρά. Γιατί τώρα, δεν είναι μόνο το ΑΤΙ που έχει σαν επίσημη γλώσσα την Αγγλική. Όλα ανεξαρτήτως τα κυπριακά κολλέγια διδάσκουν στα Αγγλικά. Εάν και το Κυπριακό πανεπιστήμιο υιοθετήσει την Αγγλική τότε ο λ ο κ λ η ρ η η ανώτατη εκπαίδευση του νησιού θα είναι μόνο αγγλόφωνη (με εξαίρεση την ΠΑΚ). Το φαινόμενο όχι μόνο θα γενικευθεί και θα συστηματικοποιηθεί αλλά επιπρόσθετα θα αναγνωριστεί επίσημα και μέσα στην ίδια την παιδεία μας.

Φυσιολογική συνέπεια της αγγλόφωνης Ανώτατης Εκπαίδευσης θα είναι και η αναγκαιότητα προσαρμογής της Μέσης Παιδείας στις γλωσσικές ανάγκες του πανεπιστημίου. Και το επόμενο στάδιο θα είναι η προσαρμογή και της Δημοτικής Εκπαίδευσης στις ανάγκες της αγγλόφωνίζουσας Μέσης και Ανώτατης Εκπαίδευσης. Πως αλλιώς θα μπορούν τα παιδιά να εξασφαλίσουν θέση στο πανεπιστήμιο; Για να παρακολουθήσει κάποιος τον κλάδο των οικονομικών επιστημών π.χ. θα πρέπει να είναι σε θέση να κάνει οικονομικές αναλύσεις στα Αγγλικά. Και για να κάνει αναλύσεις τα σχολία στα αγγλικά, θα πρέπει στο Λύκειο να παρακολουθεί τα μαθήματα στα Αγγλικά. Μήπως μελλοντικά θα πρέπει να μετατρέψουμε τη Μέση εκπαίδευση σε αποκλειστικά Αγγλόφωνη;

Παράλληλα, θα οργαρίζει βέβαια η αγγλόφωνη παραπαιδεία. Όλα τα φροντιστηριακά και ιδιαίτερα μαθήματα θα γίνονται στα Αγγλικά. Και οι κοινωνικές και ταξικές διακρίσεις βέβαια δε θα υστερούν διόλου. Θα εξασφαλίζει θέση στο πανεπιστήμιο μόνο όποιος κατέχει άριστα την αγγλική. Και άριστα την αγγλική θα κατέχουν μόνο εκείνοι των οποίων η κοινωνική και γεωπολιτιστική καταγωγή θα τσεπντρέπει....

Το ΑΤΙ λοιπόν σαν μεμονωμένο παράδειγμα επικαιρευτικού ιδρύματος δεν είναι καρκίνωμα. Όμως, γλωσσικά μιλώντας, όχι μόνο το ΑΤΙ αλλά όλα τα κυπριακά τριτοβάθμια κολλέγια και σχολές, είναι καρκινώματα (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αμφισβητούμε μόνο το περιεχόμενο τους). Όποιος αμφιβάλλει ας κάνει μια βόλτα σ' οποιοδήποτε απ' αυτά κι ας καταγράψει με μαγνητόφωνο τη γλώσσα με την οποία συνεννοούνται όχι μόνο οι ελληνόφωνοι φοιτητές αλλά και το διοικητικό και εκπαιδευτικό προσωπικό... Εαν επρόκειτο για μεμονωμένα γεγονότα κανείς δε θα είχε το δικαίωμα να ανησυχήσει. Αντίθετα,

θα αποτελούσαν εμπλουτιστικά στοιχεία που θα προσέφεραν στο όλο εκπαιδευτικό μας σύστημα μια διεθνή διάσταση και προοπτική, χωρίς να διαβρώνουν την αρχική της ταυτότητα. Πρόκειται όμως για συστηματικά φαινόμενα τα οποία εντάσσονται σ' ένα πρότυπο πολιτισμού που σταδιακά επεκτείνεται σ' όλο το φάσμα της κυπριακής κοινωνίας, και επιστημονικά μιλώντας, θα πρέπει να το αντιμετωπίσουμε όχι μεμονωμένα αλλά σαν κοινωνικό και πολιτιστικό φαινόμενο. Διότι η μεμονωμένη αντιμετώπιση των φαινομένων οδηγεί στον υποκειμενισμό. Και ο υποκειμενισμός οδηγεί σε αντιπεστημονικά συμπεράσματα, πολύ επικίνδυνα για το θέμα που συζητάμε.

Σ' ότι αφορά το επιχείρημα ότι με την καθιέρωση της αγγλικής θα προσελκύσουμε ξένους φοιτητές, έχουμε την πεποίθηση ότι αυτό περιορίζεται στους τύπους και δε συλλαμβάνει την ουσία. Το κυπριακό πανεπιστήμιο, πρώτα απευθύνεται στους Κυπρίους κι' ύστερα στους υπόλοιπους, και αυτοί που θα το χρησιμοποιούν και θα το συντηρούν για να τους προσφέρει την επιστημονική γνώση, δικαιούνται να το έχουν στη γλώσσα ή στις γλώσσες τους. Έπειτα, εάν θα επιδιώξουν να φοιτήσουν σ' αυτό και ξένοι φοιτητές (κυρίως Άραβες, Ασιάτες και σε μικρότερο βαθμό Αφρικανοί) θα το πράξουν πρώτα επειδή το επίπεδο του θα τυχάνει διεθνώς αναγνώρισης. Και αν συμβεί αυτό, τότε θα έχουν τη δυνατότητα να μάθουν μιαν από τις δύο γλώσσες του όπως ακριβώς συμβαίνει σ' όλα τα κράτη του κόσμου! Σε αντίθετη περίπτωση, θα είμαστε η μοναδική χώρα στον κόσμο της οποίας ο μοναδικός πανεπιστημιακός θεσμός, αντί να απαιτεί από τους φιλοξενούμενους φοιτητές να προσαρμόζονται στις γλωσσικές ανάγκες του χώρου που τους φιλοξενεί, θα προσαρμόσει αυτός στις γλωσσικές ανάγκες των φιλοξενούμενων φοιτητών. Μήπως οι ξένοι φοιτητές που φοιτούν σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια παρακολουθούν τα μαθήματα τους στην αγγλική; Οι ξένοι φοιτητές της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ρουμανίας, της Ιταλίας της Ελλάδας ή της Τουρκίας διδάσκονται στην αγγλική; Και η μόρφωση τους βέβαια, ούτε πρακτικά αδύνατη είναι, ούτε και στερείται επιστημονικής εγκυρότητας. Η μήπως πάσχουμε από κανένα κατάλοιπο τριτοκοσμικού αποικιακού συμπλέγματος που υπαγορεύει ότι για να έχουμε έγκυρη εκπαίδευση πρέπει να υιοθετήσουμε τη γλώσσα του "κυρίου" μας;

Το επιχείρημα ότι η επιστημονική βιβλιογραφία είναι γραμμένη στα αγγλικά στερείται σοβαρότητας. Η αγγλική όπως και να το κάνουμε, είναι σήμερα προσιτή σ' όλο σχεδόν τον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι φοιτητές αγγλοκρατούμενων ή πρώην αγγλοκρατούμενων χωρών μιλάνε ήδη τα αγγλικά από τη Μέση Εκπαίδευση. Επομένως οι αγγλικές βιβλιογραφικές πηγές τους είναι ήδη προσιτές και αν θέλουν να τις χρησιμοποιούν ενώ θα σπουδάζουν στο κυπριακό πανεπιστήμιο, τόσο το καλύτερο και για τους ίδιους και για το

κυπριακό πανεπιστήμιο. Όσοι δε μιλάνε την αγγλική δε θα τη μάθουν για να έρθουν στο κυπριακό πανεπιστήμιο -κι αν μερικοί το πράξουν θα είναι ελάχιστοι- αλλά για να σπουδάσουν στην Αγγλία ή στην Αμερική και έτσι να εξαργυρώνουν όχι μόνο τον πανεπιστημιακό τίτλο αλλά και το αντίστοιχο κύρος. Από την άλλη, αν το πιο πάνω επιχείρημα ίσχυε πράγματι, τότε όλες οι μη αγγλόφωνες χώρες θάπρεπε να καθιερώσουν την αγγλική στα δικά τους πανεπιστήμια, για να καταστήσουν προσιτές στους φοιτητές τους τις αγγλικές βιβλιογραφικές πηγές. Όμως καμία χώρα δεν έκανε κατ'έτοιο ενώ παράλληλα, στα περισσότερα πανεπιστήμια του κόσμου, η βιβλιογραφία δίδεται σε διάφορες γλώσσες και οι φοιτητές επιλέγουν ανάλογα με τις γλωσσικές δυνατότητες και ικανότητες τους.

Όλες ανεξαιρέτως οι χώρες, ακολουθούν σήμερα μια πολιτική προβολής της γλώσσας και του πολιτισμού τους μέσα από τα πανεπιστήμια τους. Η επαφή των ξένων φοιτητών με τη φιλοξενούσα χώρα, με τη γλώσσα και με το πολιτισμό της επιτρέπει τη βαθύτερη κατανόηση των αξιών, των αγώνων, των αρετών και των προβλημάτων της. Η επαφή αυτή συνήθως, εκδηλώνεται έμπραχτα και μετά την αποχώρηση των φοιτητών από τη χώρα, με την ίδρυση συνδέσμων φιλίας, πολιτιστικών κέντρων και με άλλες εκδηλώσεις οι οποίες προβλέπουν στη διάδοση της γλώσσας και του πολιτισμού, στη σύσφιξη των σχέσεων ανάμεσα στους διάφορους λαούς και στην ουσιαστική αλληλογνωριμία τους. ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΩΒΙΝΙΣΜΟΣ γιατί λειτουργεί αμφίδρομα και πραγματοποιείται μέσα στα πλαίσια του αλληλοσεβασμού. Εμείς θα δεχόμαστε μεν την ίδρυση Κυπρο-βρετανικών, Κυπρογαλλικών, Κυπρο-γερμανικών ή άλλων συνδέσμων στην Κύπρο, με τα αντίστοιχα πολιτιστικά τους κέντρα, θα δεχόμαστε την προβολή των γλωσσικών και των πολιτιστικών τους αλλά σαν καλοί και φρόνιμοι υποτακτικοί, όχι μόνο δε θα προωθούμε με ανάλογο τρόπο τη δική μας γλώσσα και το δικό μας πολιτισμό, αλλά επιπλέον θα υιοθετήσουμε και μια ξένη γλώσσα στην Ανώτατη Εκπαίδευση που θα ιδρύσουμε για τους εαυτούς μας πρώτα.

Πολλοί αντικρύζουν το θέμα με τρόπο εντελώς χρηστικό και τεχνοκρατικό. Μα ένα πανεπιστήμιο δεν είναι μόνο χρησιμοθηρία, δεν αποσκοπεί μόνο στην πρακτική - υλική εξοργύρωση των γνώσεων. Αλλά, πάνω και πέρα απ' όλα είναι χώρος γένεσης, διακίνησης και σύγκρουσης ιδεών και ρευμάτων είναι ο κατ'εξοχήν χώρος όπου διαμορφώνονται οι διάφορες πολιτικές, πολιτιστικές, κοινωνικές και εν τέλει, φιλοσοφικές προτάσεις. Κι η προσφορά ενός πανεπιστημιακού θεσμού στον τομέα αυτό θα είναι τεράστια γιατί μέχρι τώρα, η Κυπριακή κοινωνία εστερείτο τέτοιων κινήσεων, γιατί θα ανατρέψει τη στατικότητα και τη στασιμότητα, γιατί θα επιτρέψει την αφομύωση των διαφόρων "εισαγόμενων" ιδεών, ιδεολογιών και προτύπων, γιατί θα διαμορφώσει ένα κυπριακό λόγο και θα πραγματοποιήσει μιαν ουσιαστική παρέμβαση μέσα στον κυπριακό

κό πολιτικό, πολιτιστικό και κοινωνικό χώρο. Η τόσο χρήσιμη αυτή παρέμβαση δεν επιτρέπεται να διατυπωθεί μέσα από ένα ξένο γλωσσικό κώδικα! Εκτός εάν θα πρέπει ν' αρχίσουμε να γράφουμε και τη λογοτεχνία μας στην αγγλική, εκτός εάν, σύμφωνα με το σκεπτικό των υποστηρικτών της αγγλικής, οι έρευνες και οι πανεπιστημιακές μελέτες και προτάσεις θα πρέπει να γράφονται επίσης στην αγγλική, εκτός εάν θα πρέπει, οι διαλέξεις, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις και οι πανεπιστημιακές εκδηλώσεις, να γίνονται στην Αγγλική! Και για να μην παρερμηνευτούν οι σκέψεις μας, διευκρινίζουμε ότι δεν εννοούμε ότι δεν πρέπει να γίνονται όλ' αυτά και στην αγγλική ή σ' οποιαδήποτε άλλη γλώσσα, αλλά όχι ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΩΣΜΩΝ. Γιατί αυτό θα αποβεί καταστροφικό και σε μερικά χρόνια, η γλώσσα που θα μιλιέται στην Κύπρο θα είναι μια κρεολική γλώσσα, μίγμα αγγλικής - ελληνικής - κυπριακής διαλέκτου και τουρκικής. Εί μελλοντικά ίσως αυτή η γλώσσα αποδειχθεί η γλώσσα του εκκολλημένου κυπριακού έθνους... και κάποιος μπορεί βέβαια να μας αντικρούσει λέγοντας "και τι μ' αυτό"... Εκτός εάν όλη αυτή η ευαισθησία απέναντι στις βρετανικές κυριαρχές βάσεις, περιορίζεται σε μερικές πορείες που πραγματοποιούνται κάθε τόσο στη Δεκέλεια και στο Ακρωτήρι, εκτός εάν η ανταποικιακή ιδεολογική και πολιτική τοποθέτηση δεν αναφέρεται στο καθ' όλα, νεοαποικιακό δολωτικό πρότυπο που διοχετεύεται όχι μόνο μέσα από θεσμούς που εμείς οι ίδιοι ιδρύσαμε για τους εαυτούς μας. Εκτός εάν η αντίφαση έχει ριζώσει τόσο βαθιά που με κανένα τρόπο να μπορεί πια να ανακληθεί...

Υπάρχει βέβαια και το επιχείρημα περί "λιβανοποίησης" του κυπριακού πανεπιστημίου, κατά το πρότυπο του Αμερικανικού Πανεπιστημίου της Βυρηντό, ώστε η ακτινοβολία του να λάμπει σ' όλη την Ανατολική Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή... Δεν ξέρουμε αν η Βυρηντό είναι ιδανικό παράδειγμα περιφρούρησης της ταυτότητας του λιβανικού λαού. Εκείνο που διαπιστώσαμε είναι ότι το ένα τρίτο (συμβατικά ποσοστά) μιλάει Γαλλικά, το δεύτερο τρίτο αγγλικά και οι υπόλοιποι Άραβικά, όσοι δεν έχουν ακόμα αποποιηθεί τον αραβισμό τους για να ταυτισθούν με το Γαλλικό ή το Αγγλικό αποικιακό πρότυπο. Το βέβαιο είναι πως τόσο οι γαλλομανείς άραβες όσο και οι αγγλομανείς και στις μεταξί τους συνδιαλέξεις κάνουν συστηματική χρήση της αντίστοιχης ξένης γλώσσας επειδή ντρέπονται, λέει, να μιλάνε αραβικά. Επίσης γνωρίζουμε ότι μεγάλο ποσοστό των δύο εξευρωπαϊσμένων τρίτων του Λιβάνου έχει λέει φουνικική κι όχι Αραβική προέλευση... Επίσης γνωρίζουμε πολύ καλά ότι στη Βυρηντό του κοσμοπολιτισμού, τα διάφορα ξένα πρότυπα έχουν αλλοτριώσει το φίλο, λιβανικό λαό σε βαθμό που να μην ξέρει τι του γίνεται. Ο πόλεμος είναι απλώς ένα από τα πολλά αποτελέσματα των πιο πάνω...

Γιάννης Η. Ιωάννου

Η σύγκρουση μεταξύ ιδιωτικών συμφερόντων και προστασίας του περιβάλλοντος είναι καλά γνωστή στους περιβαλλοντιστές. Είτε πρόκειται για τον Ακάμα, είτε για τον Πεδιάιο, είτε για την αρχαία Αμαθούντα, είτε για την ολότητα σχεδόν των παραλιών. Το θεωρούμενο ως 'ουδέτερο' κράτος, 'αδυνατεί' συνήθως να παρέμβει είτε διότι πρέπει 'να ανορθώσουμε την πληγμένη οικονομία μας', είτε διότι δεν του παρέχονται ευχέρειες από το νόμο (που

θα τον φτιάξει κάποτε, που θα του πάει, και θα μείνουμε ξεητικοί μπροστά στο εύρος και το μεγαλείο του), είτε παρανομεί το ίδιο (παροχή χαλίτικης γης κατά τύχη παραλιακής ή εκκλησιαστικής (και η εκκλησία κράτος είναι) είτε πρόσπαφεί για παραχώρηση γης από το 'μελλοντικό' πάρκο Αθαλάσας, ποτε για νοσοκομείο, πότε για πανεπιστήμιο, πότε για ιππόδρομό, πότε για νεκροταφείο, απόφαση για ανέγερση σχολείου στο πάρκο Ακαδημίας)

τα «πλακάκια» στους πεζοδρομους για συντήρηση-αναβίωση των κάτω-γειτονιών της παλιάς λευκωσίας

Πολλοί περιβαλλοντικοί σύνδεσμοι περιόριζαν το ενδιαφέρον τους φανατικά στη κρατική ή εκκλησιαστική περιουσία για να μη θίξουν τον 'ιερό θεσμό' της ιδιωτικής περιουσίας. Ευτυχώς η αντι-οικολογική αυτή αντίληψη της διαίρεσης του περιβάλλοντος σε ιδιωτικό και δημόσιο, άρχισε να τίθεται υπό αμφισβήτηση από την ίδια την ζωή και από το ίδιο το γεγονός φυσικά, ότι η φυσική ισορροπία δεν μπορεί να λαμβάνει υπόψη το καθεστώς ιδιοκτησίας.

παλιά λευκωσία

Η συντήρηση-αναβίωση της Παλιάς Λευκωσίας αποτέλεσε και αποτελεί το 'σήμα κατατεθέν' της

δημαρχιακής πολιτικής της πρωτεύουσας. Στο ξεκίνημα της η αντίληψη για την συντήρηση της Παλιάς Λευκωσίας όπως βασικά την εξέφραζε το δημαρχείο, αποτελούσε την συνισταμένη μιας αναζήτησης δημιουργίας τουριστικών θελγλήτρων για την πρωτεύουσα και μιας προσπάθειας επέχτασης του μουσειακού πλούτου (για λόγους τουριστικής χρήσης αλλά ασφαλώς και για λόγους στήριξης της αρχαιολατρικής ή διαφορετικά μιλώντας για τη στήριξη μιας τουριστικής αντιμετώπισης του παρελθόντος της Κύπρου από το σημερινό Κύπριο). Σαν αποτέλεσμα όλων αυτών είχαμε την σκηνογραφία της Λαϊκής Γειτονιάς, την αποσπασματική ανακήρυξη διατηρητέων σπιτιών ή τεμαχίων του ιστορικού κέντρου

της πρωτεύουσας, τον γιγαντισμό του Αρχιεπισκοπικού μεγάρου και του Παγκυπρίου Γυμνασίου δίπλα από το διατηρητέο - μουσείο του Χ'Γεωργάκη και για παράδειγμα, την ανέγερση του συνοικισμού του Ταχτακαλά όπου πλέον δεν χρειάζεται να λέγονται θεωρίες για το κατά πόσο σεβάστηκε ή όχι την αρχιτεκτονική - πολεοδομική αντίληψη της περιοχής. (Επ' αυτού προτείνουμε σ' όποιον ενδιαφέρεται να δει συγκεκριμένα τη διαφορά συντήρησης και σκηνογραφικής αναπαράστασης, ν' ανέβει σ' ένα ψηλό κτίριο του Ταχτακαλά, π.χ. στον μιναρέ, και να κοιτάξει κάτω τη διαφορά ανάμεσα στον συνοικισμό και την πλαϊνή γειτονιά).

το σχέδιο χρυσαλινιώτισσας

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο προτείνεται το σχέδιο Χρυσαλινιώτισσας. Προνοεί την συντήρηση και αναβίωση του Αγίου Κασσιανού, της Χρυσαλινιώτισσας και ενός μικρού μέρους του Ταχτακαλά. Είναι μέρος του Ρυθμιστικού Σχεδίου (master-plan) Λευκωσίας. Θεωρούμε ότι αυτό το σχέδιο είναι κατά βάση ορθό για τους ακόλουθους λόγους:

α) Αφορά ουσιαστικά, διατηρημένες γειτονιές οι οποίες θα αναπαλαιωθούν, συνολικά. Δηλαδή δεν πρόκειται ούτε για επι-

λεχτική αναπαλαίωση, ούτε για αναπαλαίωση προσόψεων, πράγμα που θεωρούμε ως τη βάση μιας καλής συντήρησης. Οι κενοί χώροι που θα πρέπει να γεμίσουν (ή δεν θα πρέπει) είναι λίγοι και επομένως μειώνεται ο κίνδυνος επανάληψης προηγούμενων λαθών.

Φυσικά η συνολική αυτή συντήρηση αποτελεί ουσιαστικά παρθενική εργασία. Υπάρχει μεν η εμπειρία που περιγράψαμε, δηλαδή κατά βάση το τι πρέπει ν' αποφευχθεί, και η γνώση της εκτέλεσης όμως πρέπει να υπάρχει επαρκής παρακολούθηση - κριτική, η οποία ελπίζουμε να γίνει με διάθεση διαλόγου

περισσότερο, παρά σύγκρουσης. β) Η βάση γι' αυτό το διάλογο προτείνεται από το σχέδιο προς τους χρήστες της γειτονιάς και αποτελεί μέρος του. Η υλοποίηση του όμως αποτελεί οπωσδήποτε παγκύπρια πρώτη (το γεγονός βέβαια ότι προτείνεται από τα πάνω μειώνει τη δυναμική που θα μπορούσε να έχει). Αποτελεί υποθέτω η πρόθεση, μεταφορά από ανάλογες εμπειρίες της Ευρώπης όπου η συντήρηση έπρεπε εκ των πραγμάτων να γίνει με τη συγκατάθεση και συνεργασία αν όχι με την καθοδήγηση των κατοίκων της γειτονιάς. γ) Η αναπαλαίωση θα συνοδεύεται από την αναβίωση, την αποκατάσταση δηλαδή της παραδοσιακής χρήσης

της γειτονιάς, δηλαδή την οικιστική. Για το σκοπό αυτό θα προσελκυστούν νέοι κάτοικοι χαμηλής ηλικίας έτσι που να δημιουργηθεί μόνιμη πληθυσμιακή ισορροπία. Διάφορα μέτρα θα αποτρέπουν την εύκολη μετακίνηση του πληθυσμού, όπως η προσφορά σπιτιών που να παρέχουν τις απαραίτητες σύγχρονες ανέσεις ως ένα βαθμό, η ιδιοκατοίκηση, και η δημιουργία κοινοτικής υποδομής (χώροι πρασίνου, πεζόδρομοι, κοινοτικό κέντρο (γιατρός, κοινωνικός λειτουργός, βιβλιοθήκη, κέντρο συναντήσεων, νηπιαγωγείο μερικά μαγαζιά).

Οι ιδιοκτήτες

Μετά την εξαγγελία του σχεδίου υπήρξαν αντιδράσεις από ιδιοκτήτες σπιτιών της περιοχής που επηρεάζονται από τις απαλλοτριώσεις που συνόδευσαν το σχέδιο. Κάπου 56 τεμάχια, είτε σπίτια, είτε οικόπεδα απαλλοτριώνονται. Το κριτήριο για την απαλλοτρίωση των σπιτιών (25-30) ήταν το ότι ήταν άδεια, πλην 2 περιπτώσεων που οι ένοικοι τους (μη ιδιοκτήτες) θα μετακινήθουν σε άλλα σπίτια). Οι ιδιοκτήτες με ανακοινώσεις τους στον τύπο εμφανίζονταν σαν "Σύνδεσμος Κατοίκων" των γειτονιών. Υποστηρίζουν οιονδήποτε (sic) σχέδιο αναβίωσης αλλά είναι εναντίον των απαλλοτριώσεων. Από πληροφορίες που έχω στην πραγματικότητα υπάρχουν πολύ λίγες ενστάσεις, 6 μέχρι στιγμής και η δική μου εκτίμηση για τους αντιδρώντες, που σημειωτέον εγκατέλειψαν την περιοχή από τον πόλεμο και πριν, είναι ότι εκτός από μερικούς που αντιδρούν συναισθηματικά στο να χάσουν το πατρογονικό τους κι ίσως να επιστρέψουν, οι υπόλοιποι προσπαθούν να αυξήσουν το ποσό της αποζημίωσης που θα πάρουν ενώ κάποιοι άλλοι, οι λιγότεροι θέλουν να κρατήσουν το σπίτι τους έτσι που έμμεσα να οικειοποιηθούν ένα μέρος της βοήθειας της Συνέσας και να το πουλήσουν πολύ πιο

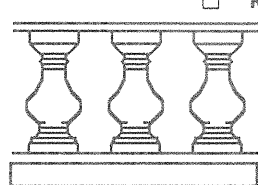
ακριβά στο μέλλον. Στο μεταξύ ο πραγματικός Σύνδεσμος Κατοίκων Χρυσαλινιώτισσας και Αγίου Κασσιανού (που αποτελείται από πραγματικούς κατοίκους της περιοχής ιδιοκτήτες και ενοικιαστές) εξέφρασαν την υποστήριξη τους στο σχέδιο. Για το σκοπό ένα μήνυμα υποστήριξης υπογραμμμένο από 106 κατοίκους στάληκε στο δημοτικό συμβούλιο, ενώ αναμένονται και νέες υπογραφές.

Σε ανοιχτή συζήτηση που γίνθηκε στη Πύλη, ο δημαρχος φάνηκε αρκετά συγκαταβατικός με τους ωρυόμενους ιδιοκτήτες λέγοντας ότι αν υπάρχουν πολλές αντιδράσεις το σχέδιο δε θα εφαρμοστεί. «Είναι δυνατόν όμως να γίνουν κάποιες υποχωρήσεις νοουμένου ότι δεν θα επηρεάζουν το σχέδιο.»

Δεν νομίζω ότι υπάρχουν πιθανότητες μη εφαρμογής του σχεδίου. Οι 'υποχωρήσεις' όμως που δεν θα επηρεάζουν είναι δυνατόν να γίνουν κατά τη γνώμη μου 'υποχωρήσεις' που επηρεάζουν'. Φόβοι που μπορούν να στηριχτούν σε προηγούμενες υποχωρήσεις του δημαρχείου, όπως πρόσφατα για παράδειγμα στη περίπτωση Πεδιαιού.

Επίσης παρά το ότι οι βασικές κατευθύνσεις του σχεδίου φαίνονται σωστές, το σχέδιο δεν είναι επακριβώς γνωστό, και επιπλέον η θεωρία απέχει πολλές φορές αρκετά από τη πράξη. Η εμπλοκή λοιπόν των χρηστών της γειτονιάς και των περιβαλλοντικών συνδέσμων μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη. Για να φυλαχτούν αυτή τη φορά τα 'πλακάκια' για τους πεζοδρόμους, και μόνον.

Μια πρόκληση και μια πρόσκληση λοιπόν για τους περιβαλλοντιστές.

ακόμα ένας ελληνοκυπριος

μερικές παρατηρήσεις με

Το άρθρο του Χ. Ηλιάδη στο τεύχος του Μάρτη του 'Εντός των Τειχών για το Κυπριακό εμφανίζεται να κάνει μια αριστερή ριζοσπαστική κριτική σε απόψεις που εμφανιστήκαν σε προηγούμενα τεύχη. Ακόμα παραπάνω, φιλοδοξεί να κάνει και μια συνολικότερη κριτική στις θέσεις άλλων αριστερών.

Οι βασικές του θέσεις ωστόσο δεν διαφέρουν από τις θέσεις των υπολοίπων παρά μόνο σε λίγα σημεία. Συμφωνεί με όλους τους άλλους ότι το Κυπριακό είναι εθνικοαπελευθερωτικό και αντικατοχικό ζήτημα, ότι είναι δημιούργημα κύρια του ιμπεριαλισμού, και φυσικά δεν παραλείπει να χρησιμοποιήσει και αυτός τους Παλαιστίνιους και τους καθολικούς της Β. Ιρλανδίας σαν τα ηρωικά παραδείγματα που πρέπει να μιμηθούν οι ελληνοκύπριοι. Μια παρομοίωση που 'εσχνά' την τεράστια κοινωνική και οικονομική απόσταση που χωρίζει ακόμα και τώρα τους τουρκοκύπριους από τους ελληνοκύπριους. Ούτε καν περνάει από το μυαλό του Χ. Ηλιάδη ή των υπολοίπων, να αναρωτηθούν μήπως υπάρχει κάποια αντίφαση ανάμεσα στην παρομοίωση των ελληνοκυπρίων που ήταν η προνομιά και κυρίαρχη εθνότητα με τους εξαθλιωμένους Παλαιστίνιους και τους καταπιεσμένους καθολικούς της Βόρειας Ιρλανδίας. Αν υπάρχουν κάποιοι που έχουν πολύ περισσότερα κοινά με αυτούς, αυτοί είναι οι τουρκοκύπριοι.

Οι διαφωνίες του (προφανώς με το ΑΚΕΛ, το οποίο εκφράζει την κυρίαρχη αριστερή πολιτική) εκτός από την «αδιάλλακτη απορριπτική» στάση του απέναντι στην λύση της Ομοσπονδίας, αφορούν βασικά το ποιος μπορούσε και μπορεί να κάνει αυτόν τον «εθνικο-απελευθερωτικό αγώνα» για την, όπως γράφει, «αυτοδιάθεση ολόκληρου (και όχι τεμαχισμένου) του κυπριακού λαού», γράφει:

«Το ιστορικό δυστύχημα του Κυπριακού λαού ξεκινά από το γεγονός ότι η κοινωνική εκείνη τάξη που κυριολεκτικά αφέθηκε να μονοπωλήσει την ηγεσία του εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα για εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης ήταν και είναι ιστορικά ανίκανη πλέον να ολοκληρώσει τον στόχο αυτό».

Με αυτή την θέση είναι που διεκδικεί μια 'πιο αριστερή' τοποθέτηση από το ΑΚΕΛ.

Βέβαια ούτε αυτό δεν είναι πρωτότυπο. Η 'Αριστερή Πτέρυγα της ΕΔΕΚ' και διάφοροι άλλοι την βρίσκουν εδώ και καιρό καταγγέλλοντας όλους τους ελληνοκύπριους κεφαλαιοκράτες σαν 'πιόνια', 'ανίκανους', 'αδύναμους', και άλλα παρόμοια κοσμητικά επίθετα, που δυστυχώς δεν τους αξίζουν καθόλου. Και αυτοί επίσης υποστηρίζουν, όπως και ο Χ. Ηλιάδης, ότι μόνο η εργατική τάξη (υποθέτουμε ότι αυτήν εννοεί και ο Χ. Ηλιάδης με το χαριτωμένο και ποιητικό χαρακτηρισμό οι 'δημιουργικές δυνάμεις') μπορεί να ολοκληρώσει αυτόν τον απελευθερωτικό αγώνα, με τον σοσιαλισμό (αυτό που υποθέτουμε πάλι ότι εννοεί ο Χ. Ηλιάδης με την φράση 'νέα κοινωνική προοπτική'. Γιατί τόσο τακτ άραγε;).

Ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας, η προσπάθεια για να 'ξαναενωθεί η Κύπρος', το ρίξιμο των ευθυνών στους μεγάλους και ξένους ιμπεριαλιστές, είναι κοινά χαρακτηριστικά όλων. Οι διαφορές τους βρίσκονται στο ποιος και πως μπορεί να κάνει με επιτυχία αυτόν τον 'εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα'. Για την κυρίαρχη αριστερή πολιτική χρειάζεται η συμμαχία με το πατριωτικό κομμάτι της αστικής τάξης, για τους επικριτές της από τα 'αριστερά'... 'μόνο η εργατική τάξη' μπορεί να το πετύχει 'παλεύοντας για τον σοσιαλισμό'.

Στην πραγματικότητα, παρόλα όσα μοιάζουν να χωρίζουν όλους αυτούς, το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι ο σοσιαλ-πατριωτισμός, για να χρησιμοποιήσουμε τον τόσο πετυχημένο χαρακτηρισμό που καθιέρωσε το διεθνιστικό εργατικό κίνημα των αρχών του αιώνα μας (Λένιν, Ρόζα Λούξεμπουργκ, Κάρλ Λήμπνεχτ και γενικά τα διεθνιστικά εργατικά κόμματα που μετά ίδρυσαν την Κομμουνιστική Διεθνή), για τους όμοιους τους που συνδιάζαν την σοσιαλιστική αριστερή, ακόμα και διεθνιστική φρασεολογία με την υπερ-οψιση στην πράξη των συμφερόντων του δικού τους έθνους, δηλαδή με μια πατριωτική πολιτική.

Μια κριτική αυτής της πολιτικής μαζί με μια γενικότερη ανάλυση του Κυπριακού, έχουμε κάνει στο βιβλίο μας 'ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ και τα Διεθνιστικά Καθήκοντα των Ελληνοκυπρίων Επαναστατών'.

Εδώ, στον μικρό αναπόφευκτα χώρο ενός άρθρου σε ένα περιοδικό, το περισσότερο που μπορούμε να κάνουμε είναι να χρησιμοποιήσουμε το άρθρο του Χ. Ηλιάδη σαν μια ευκαιρία για να δείξουμε μερικές από τις αντιφάσεις του σοσιαλ-πατριωτισμού δεξιού και 'αριστερού'.

Ο τουρκοφάγος Σαμψών με την τουρκική κοαπελευθερωτική αγώνα που εκάμνε

σημαία, λαφυρο από κάποια μάχη του «εθνικιστικού» αγώνα των τουρκοκυπρίων το 1963-64

ευκαιρία το άρθρο του Χ. Ηλιάδη

Και πρώτα το περίφημο αυτό «κυρίαρχο και αναφαίρετο δικαίωμα αυτοδιάθεσης».

Ο Χ. Ηλιάδης δεν εννοεί βέβαια το «δικαίωμα της αυτοδιάθεσης» όπως το εννοεί ο ΟΗΕ, τον οποίο ερωτεύεται αρκετά (καμιά αντίρρηση σε αυτό). Προφανώς θέλει να το εννοεί όπως καθιερώθηκε από την παράδοση του επαναστατικού εργατικού κινήματος, ιδιαίτερα από τον Λένιν, που όλοι χρησιμοποιούν σαν αυθεντία σε αυτό το ζήτημα. Μόνο που ο Λένιν το εννοούσε «λίγο» διαφορετικά:

«Ο Γκόρτερ τάσσεται ενάντια στην αυτοδιάθεση της χώρας του, αλλά υποστηρίζει την αυτοδιάθεση των Ολλανδών Δυτικών Ινδιών, που καταπιέζονται από το 'δικό του' έθνος. Είναι μήπως εκπληκτικό το ότι βλέπουμε σ' αυτόν έναν ειλικρινή διεθνιστή και συν-αδελφό στις αντιλήψεις... Οι γενικές και βασικές αρχές του Μαρξισμού θέτουν αναμφίβολα το καθήκον να αγωνιζόμαστε για ελευθερία αποχωρισμού των εθνών που καταπιέζονται από το 'δικό σου' έθνος, όμως δεν απαιτούν βε-βαίως η ανεξαρτησία ειδικά της Ολλανδίας να μετατραπεί σε ζήτημα μεγάλης σημασίας - η Ολλανδία, που υποφέρει πάρα πολύ από την στενή, σκληρή, εγωϊστική και γελοία απομόνωση: ας καεί ολοκληρώσει ο κόσμος, εμείς δεν ανακα-τευόμαστε σ' αυτό...» (1)

Ο Λένιν δεν ήταν με κανένα τρόπο ο μανιακός υποστηρικτής της πάλης για την αυτοδιάθεση του έθνους 'μας', όπως θα τον ήθελαν οι σημερινοί σοσιαλπατριώτες. Αντίθετα, για αυτόν η υποστήριξη του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης ήταν καθήκον ειδικά των σοσιαλιστών του έθνους που καταπίεζε, του έθνους που είχε χάσει από την εφαρμογή του δικαιώματος για αυτοδιάθεση μέχρι του αποχωρισμού, και όχι των σοσιαλιστών του καταπιεσμένου έθνους, εκείνου που ζητούσε τον αποχωρισμό ή την εθνική ανεξαρτησία κλπ.

Όσο για την τόσο 'μαχητική' επιμονή στην εφαρμογή του δικαιώματος για αυτοδιάθεση 'ολοκλήρου (και όχι τεμαχισμένου) του Κυπριακού λαού', είχε και για αυτό κάτι να πεί ο Λένιν:

«Το δικαίωμα του αποχωρισμού προ-υποθέτει την διευθέτηση του προβλήματος από το κοινοβούλιο (βουλή, δημοψήφισμα, κλπ) της αποσχισμένης περιοχής όχι από ένα κεντρικό κοινοβούλιο» (2)

Μια τέτοια θέση για «αυτοδιάθεση του λαού σαν σύνολο» εκτός από τους Κυπριανούς, Βασιλείου, Λυσσαρίδη και τους υπόλοιπους, βολεύει μια χαρά και την Θάτσερ στην Ιρλανδία, και τους Ισπανούς αστούς σε σχέση με τους

Βάσκους, και τους Τούρκους σε σχέση με τους Κούρδους, και ... και... και χωρίς τέλος.

Και είναι αυτή η πολιτική από την οποία παρασύρεται ο Χ. Ηλιάδης για να γράψει ίσως το πιο αφελές (λέμε αφελές, για να μη πούμε τίποτα χειρότερο) από όλα όσα γράφει:

«είναι πιο ανώδυνο να υποστηρίξεις τα αναφαίρετα δικαιώματα των Παλαιστίνιων απ' εκείνα των Κυπρίων προσφύγων»

Φυσικά εννοεί τους ελληνοκυπρίους πρόσφυγες, γιατί κανείς δεν κατηγορεί την ελληνοκυπριακή κυβέρνηση ότι δεν επιτρέπει στους τουρκοκυπρίους πρόσφυγες να γυρίσουν. Έτσι και αλλιώς ομείς όλοι ξεσυχίζονται για τα δικαιώματα των ελληνοκυπρίων προσφύγων. Πόσο 'επώδυνο' είναι άραγε να υποστηρίξεις μαζί τον Χρυσόστομο, τον Κυπριανό, τον Βασιλείου, τον Παπαιωάννου και βάλε, το «δικαίωμα επιστροφής όλων των προσφύγων»; Ποιος θα σε καταδιώξει για αυτό στην νότια Κύπρο; Ο μόνος από τον οποίο κινδυνεύεις ίσως να 'ενοχληθείς' είναι το ΡΙΚ, που θα σε κυνηγάει να κινηματογραφήσει όπως έκανε και με τις «Γυναίκες που Επιστρέφουν».

Και ποιος από την «ανίκανη άρχουσα τάξη» μας θα σε θυματοποιήσει όταν κατηγορείς τον Οζγκιούρ όπως κάνει ο Χ. Ηλιάδης ότι:

«Η παραδοχή από μέρους του Οζγκιούρ (παρά την αντίθεση του) ότι οι έποικοι αποτελούν σήμερα μια ιστορικά ανεπίστρεπτη πραγματικότητα, ότι η (μελλοντική) ομοσπονδία θα εδράζεται στον εθνικά αμνή χαρακτήρα των δύο γεωγραφικών περιοχών (άρα πρόσφυγες ξεχάστε τα σπία σας), συνηγορεί για τη διατήρηση και όχι για την ανατροπή της βαρβαρότητας... Ποτέ όμως μια βαρβαρότητα δεν αναίρεσε ή ανέτρεψε μια άλλη προηγούμενη βαρβαρότητα (αν παραδεχτούμε σαν 'βαρβαρότητα' την κατάσταση στην οποία ζούσαν οι Τ/Κ το '63-74 »

«Να φύγει και ο τελευταίος έποικος» Να η γνήσια και απεγνωσμένη κραυγή των ελληνοκυπρίων αστών. Και η

Οι ομάδες λαϊκής πολιτοφυλακής το 1964 υπό το Βάσο Λυσσαρίδη απελευθερώνουν τον τότε σκλαβωμένο Πενταδάκτυλο.

Άλλοι προσπαθούν να «ξεχαστεί» το 1963-64 και άλλοι συνεχίζουν να καμαρώνουν για εκείνα τους τα κατορθώματα... από προεκλογικό φυλλάδιο του Λυσσαρίδη για τις προεδρικές του '88

“αριστερή χορωδία από δίπλα, είτε είναι μεγάλο κόμμα σαν το ΑΚΕΛ είτε ένας μοναχικός σοσιαλπατριώτης σαν τον Χ. Ηλιάδη, κρατά το ίσο.

Κανείς όμως από όσο ξέρουμε δεν έκανε και την γκάφα να συνδέσει αυτή την απαίτηση με το επιχείρημα «Ποτέ όμως μια βαρβαρότητα δεν ανείρεσε ή ανέτρεψε μια άλλη προηγούμενη βαρβαρότητα». Τελικά κάπου πρωτοτύπησε ο Ηλιάδης.

Αν το διώξιμο από την βόρεια Κύπρο των πάνω από 60,000 παμφτωχών εποίκων από την Ανατολία δεν θάναι και αυτό “βαρβαρότητα”, τότε αναρωτιώμαστε τι θάναι άραγε; Θρίαμβος του πολιτισμού; Πιστεύει κανείς ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει χωρίς την πιο βάρβαρη βία, είτε των ελληνικών και ελληνοκυπριακών όπλων, είτε ακόμα και των τουρκικών, αν οι δύο αστικές τάξεις για οποιοδήποτε λόγο έρθουν σε κάποια συμφωνία;

Η αντίφαση της υποστήριξης τέτοιων θέσεων από αριστερούς είναι τόσο μεγάλη ώστε να επιτρέπει ακόμα και στον δεξιό ΔΗΣΥ, που στεγάζει πολλούς από τους τουρκοφάγους της περιόδου '63 - '74, να δίνει μαθήματα σοικειώδους ανθρωπισμού στο ΑΚΕΛ και να βγαίνει σε όλους αυτούς από τα αριστερά:

«Θα σταθούμε για λίγο στην πομπώδη διακήρυξη Παπαϊωάννου - μέσω Χαραυγής - ότι ‘το ΑΚΕΛ ουδέποτε δέχθηκε ή θα δεχθεί λύση του Κυπριακού που να μην διαλαμβάνει την απομάκρυνση και του τελευταίου εποίκου από την Κύπρο. Επαναλαμβάνουμε ότι για λόγους αρχής θεωρούμε σωστή την πιο

πάνω τοποθέτηση <ε, μα φυσικά...> Όμως, αν και όταν έλθει η ώρα να ζητήσουμε την εφαρμογή της, θα συναντήσουμε δύσκολα προβλήματα ακόμα και στο θέμα της αποχώρησης και του τελευταίουεποίκου...

Σχετικά με το θέμα τούτο ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού κ. Γλαύκος Κληρίδης, μιλώντας στην βουλή για τους προϋπολογισμούς τον Φεβρουάριο του '82 είπε και τα εξής:

«Ο αριθμός των εποίκων από 35,000 που ήταν φτάνει σήμερα πς 62,000. Δηλαδή ξεπέρασε το ήμισυ του Τουρκοκυπριακού πληθυσμού ο οποίος πριν από την εισβολή ήταν 110,000. Και αν συνεχίσει αυτός ο ρυθμός εποίκισμού (δεδομένου μάλιστα ότι πολλοί έποικοι νυμφεύονται τουρκοκυπρίες και τεκνοποιούν στην Κύπρο) πως θα διαχωριστούν οι οικογένειες σε μια πιθανή λύση του Κυπριακού προβλήματος; Τι θα κάνει ο κ. Παπαϊωάννου; θα ζητήσει να σταλούν οι έποικοι στην Τουρκία και να μείνουν εδώ οι γυναίκες τους;...» (3)

Όσο για την “ανίκανη” ελληνοκυπριακή άρχουσα τάξη, δεν υπάρχει ούτε μια αναφορά στο άρθρο του Χ. Ηλιάδη για την ταχύτητα με την οποία αυξάνει, μαζί με την Ελληνική, την στρατιωτική της δύναμη. Περίεργο που δεν μας πρότεινε και αυτός μια ‘Λαϊκή Πολιτοφυλακή’ για να ξεπεράσουμε την ‘ανικανότητα’ της να διεξάγει τον ‘εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα’.

Αν γίνει τελικά ένας ελληνοτουρκικός πόλεμος, και τον κερδίσει η Ελλάδα (αποκλείεται δηλαδή, γιατί να είναι μόνο η ελληνοκυπριακή και ελληνική αστική τάξη “ανίκανες”) και έτσι ‘επιβάλει την διάλυση

ενός κατοχικού καθεστώτος-μαριονέττα”, όπως επιθυμεί ο Χ. Ηλιάδης, αναρωτιώμαστε τι θα λέει τότε και αυτός και οι υπόλοιποι “αριστερότεροι του ΑΚΕΛ” σοσιαλπατριώτες για την “ανίκανη” αστική “μας” τάξη, και για τον ρόλο που έπαιζαν οι ίδιοι τον καιρό που θάπρεπε σαν αριστεροί να αντιστέκονται στα επιθετικά της σχέδια.

Εκδοτική Ομάδα “Εργατική Δημοκρατία”

1. Λένιν “Ζητήματα Εθνικής Πολιτικής και Προλεταριακός Διεθνισμός” σελ. 159
2. Λένιν “Κριτικά Σημειώματα για το Εθνικό ζήτημα” Αγγλική Έκδοση σολ. 93
3. “ΑΛΗΘΕΙΑ” 18/4/87, “ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΣΥ Ε’ μέρος”

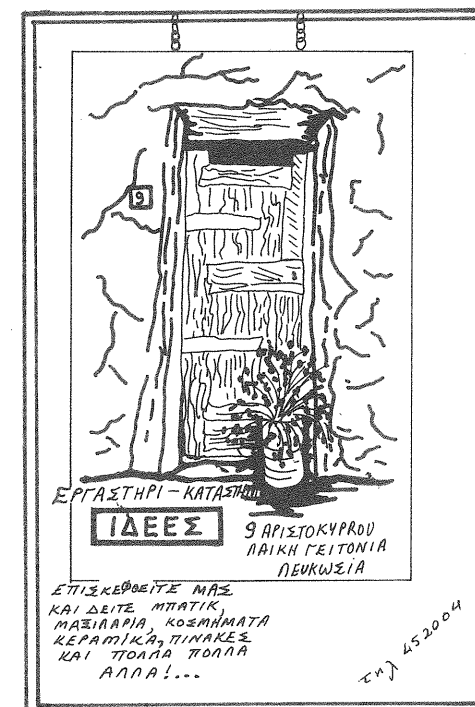
Κυκλοφόρησε από την εκδοτική ομάδα “Εργατική Δημοκρατία”.

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

και τα διεθνιστικά καθήκοντα των ελληνοκυπριακών επαναστατών

φεβραριος 88 εργατική δημοκρατία

Θα το βρείτε στα βιβλιοπωλεία ή στο τηλ. 476965, Τ.Κ. 7280

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ - ΚΑΤΑΣΤΗΛΟ
ΙΔΕΕΣ 9 ΑΡΙΣΤΟΚΥΠΡΟΥ
ΛΑΙΚΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ
ΠΕΥΚΩΣΙΑ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ ΜΑΣ
ΚΑΙ ΔΕΙΤΕ ΜΠΑΤΙΚ,
ΜΑΞΙΛΑΡΙΑ, ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ
ΚΕΡΑΜΙΚΑ, ΠΙΝΑΚΕΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΠΟΛΛΑ
ΑΛΛΑ!...

ΤΗΛ 452004

Μαθήματα μεταξοτυπίας,
απο τον Πάπη Μεταξά.

τηλ 347957 η 451803.

Σημ: με κάθε εγγραφή και
προσμορφίζοντας το παρόν
παιρνετε δωρο μια ετσια
συνδρομή του “Έντος” + 1
καφέ ανά μαθημα + 1 γαζατα
μπούρεμο εφ’ απαξ.

**PRINTED
MATTERS**

desktop publishers
& laser printing
services
the
SOFT WAY

βιβλία
συλλογές
εγχειρίδια
ημερολόγια
διαφημίσεις
στοιχειοθετηση
προσωπικο σχεδιο
επιμελεια εντυπων
λογοτυπα εταιριων
παρουσιαση μελετων
γραφική αποδοση στοιχειων
επεξεργασία εγγραφων
διαφανεις προβολής
δακτυλογραφησεις
επιστολογαρχα
φωτοτυπιες
ετικετες
καρτες
c.v.s

απο το χειρογραφο
στην εκδοση
ηλεκτρονικα

δημ. σεβερη 29
λευκωσα
τηλ. 453831

**Αγγειοπλαστείο
Αγγειοπωλείο**

Γ. Κοντού στη Λαϊκή Γειτονιά
τηλ: 456977

Όλα τα προϊόντα μας
κατασκευάζονται από εμάς
Μιά αντοπροσωπευτική συλλογή
της κυπριακής αγγειοπλαστικής
η οποία ενσωματώνει πνεύμα
έρευνας και ανανέωσης με
σεβασμό της παράδοσης

**Εστιατόριο
Ματθαίος**

δίπλα από τη Φανερωμένη και
τη Τζαμούδα

Ανοίγουμε στις 4 το πρωί και
κλείνουμε στις 5 το απόγευμα
Σερβίρουμε όλων των ειδών
σούπες και προγεύματα
από το πρωί και όλα τα
είδη κυπριακών φαγητών
στη διάρκεια της ημέρας

**Ταβέρνα
Αξιοθέα**

Οδός Αξιοθέας 9
τηλ: 430787

Περάστε τη βραδιά σας στο
κλασσικό παραδοσιακό
δρομάκι με τα γεράνια
Μαζί με το δροσερό
υπάρχει και η αντίστοιχη
κουζίνα ποιότητας.
Επίσης Σουβλάκια-Σεφταλιά
τέικ αουτέι
με δέκα (10) σελίνια τη πίττα

**Μαιρκό
Γιώργος Λάκης**

Πηραιώς 10
τηλ: 476420
Απέναντι από το ππάρκι του
παλαιού Δημαρχείου

Μαιρκό για
όσους βαστούν τζαι όσους
έβραστουν

**Καφε-Εστιατόριο
Η Πιάτσα**

νότια της πράσινης γραμμής
στη πλατεία της Λαϊκής Γειτονιάς

όλα τα είδη σχάρας, φαγητά του φούρνου
σαλάτες, Φρούτα διαφόρων ειδών και όλα τα ποτά

τιμές πραγματικής λαϊκής γειτονιάς

ΠΕΤΡΕΣ

Η συνεχιζόμενη γενικευμένη εξέγερση, δυό βήματα από τη δική μας χώρα του αδελφού Παλαιστινιακού λαού, αποτελεί ένα νέο ουσιαστικό στάδιο στη σαραντακονταετή οδύσσεια του. Ένας εμπειρικός απελευθερωτικός πόλεμος που χρησιμοποίησε πολλές μεθόδους δοκιμάζοντας τη κάθε μια μέχρι τέλους, πληρώνοντας με εκατόμβες το κάθε λάθος αλλά και σηματοδοτώντας με κόκκινη αμάρτινη γραμμή τα όρια της ύπαρξης του μπροστά σε κάθε επίθεση του Ισραήλ και των περίξ αυτού αραβικών κρατών, επιχειρεί μια νέα δοκιμή.

Μετά από 20 χρόνια κατοχής, αποτελέσματος του πολέμου των 6 ημερών, η Γάζα και η Δυτική όχθη γίνονται το επίκεντρο της Παλαιστινιακής εξέγερσης. Μια εξέλιξη υποχρεωτική, ουσιαστικά μετά τις διαδοχικές ήττες του κινήματος στην Ιορδανία, τη Συρία και το Λίβανο. Η γεωγραφική όμως μετακίνηση της αιχμής του Παλαιστινιακού αγώνα σημαδεύεται και σημαδεύει μια πολιτική επίσης μετατόπιση η οποία δεν θα πρέπει να περάσει απαρατήρητη και η οποία κατά την άποψη μου θα επιδράσει καταλυτικά στην ίδια τη μορφή του αγώνα και ίσως του τρόπου εκπροσώπησης του.

Οι κεντρικοί πολιτικοί στόχοι του PLO συμπυκνώθηκαν στο δίπτυχο διεθνής διάσκεψη - δημιουργία Παλαιστινιακού κράτους στη κατεχόμενη Γάζα και τη δυτική όχθη. Το γεγονός αυτό σημαίνει ασφαλώς μια υπαναχώρηση από τις αρχικές θέσεις οι οποίες ήταν γενικά εκτοπιστικές ενώ τότε η Γάζα και η Δυτική Όχθη δεν κατέχονταν ακόμα από τον Ισραήλ. Από την άλλη όμως υπάρχει και μια ενδυνάμωση της αυτόνομης Παλαιστινιακής συνείδησης που εκφράζεται πλέον στο πολιτικό επίπεδο. Ας σημειωθεί ότι το Ισραήλ εξακολουθεί να αγνοεί την ανεξάρτητη οντότητα του Παλαιστινιακού λαού και προτιμά να τους θεωρεί Ιορδανούς και αντιπρόσωπο αυτών τον Χουσεϊν. Μέσα όμως από αυτή την εξέγερση η ΟΑΠ επιβεβαιώνει τον ηγετικό της ρόλο και μάλιστα εμφανίζεται ενδυναμωμένη μετά την κρίση των τελευταίων χρόνων. Στις γραμμές της επαναδραστηριοποιήθηκαν πρόσφατα όλες οι Παλαιστινιακές οργανώσεις, που προηγούμενα είχαν αποστασιοποιηθεί.

Όμως πίσω και κάτω από τις αλλαγές πολιτικής του PLO υπάρχει κάτι άλλο που θεωρώ σημαντικότερο. Αναφέρομαι όχι τόσο στο κουράγιο και τη μαζικότητα της εξέγερσης όσο στην οργάνωση της από τη μια και τη σχέση της, την αντικειμενική σχέση της, με την ταξική διάρθρωση της Ισραηλινής κοινωνίας.

α) Η εξέγερση των Παλαιστίνων στα κατεχόμενα συνοδεύεται με μια γενική λαϊκή οργάνωση όλου του πληθυσμού στη βάζα. Τα κατεχόμενα έχουν γεμίσει από επιτροπές όλων των ειδών που αναλαμβάνουν την διοργάνωση όχι μόνο του αγώνα, αλλά και όλων των πτυχών της ζωής. Προμήθεια τροφίμων, ιατροφαρμακευτική περιθαλψη, επικοινωνίες μεταξύ γειτονιών και πόλεων, φροντίδα για τους φυλακισμένους. Υπάρχει δηλαδή ένα πλατύ και προχωρημένο επίπεδο αυτοοργάνωσης, κεκτημένο μέσα από τους μακρόχρονους αγώνες των Παλαιστίνων και δοκιμασμένο ήδη ως ένα βαθμό στο Λίβανο.

β) Οι Παλαιστίνιοι των κατεχομένων χρησιμοποιούν σαν κύριο όπλο τους, πέρα από τις "ευλογημένες Παλαιστινιακές πέτρες" το όπλο της απεργίας. Παρόλο που δεν γίνεται μεγάλη αναφορά σ' αυτό είναι ένα όπλο που πονά στην καρδιά της ισραηλινής οικονομίας και είναι χρησιμοποίησιμο διότι ακριβώς οι παλαιστινιακοί πληθυσμοί είναι ενταγμένοι στην Ισραηλινή οικονομία και αποτελούν την κατώτατη βαθμίδα της εργατικής τάξης στη χώρα. Εξ'ού και η πρόσφατη αναζήτηση εργατικών χεριών (απεργοσπαστικών) στη Κύπρο.

Σημαντικότερη επίσης διαπίστωση είναι η επιβεβαίωση της πραγματικής και μαζικής ύπαρξης του Ισραηλινού αντιπολεμικού κινήματος (Ειρήνη τώρα, Υπάρχουν Σύνορα, Δημοκρατικό Μέτωπο για την Ειρήνη και τη Συνεργασία). Ως πρόσφατα είχαμε φόβους γ' αυτό το κίνημα που δεν μπόρεσε να αντιδράσει μαζικά στο ξεκίνημα της καταστολής, εκτός από αρκετές περιπτώσεις στρατιωτών που αρνήθηκαν να παν στα κατεχόμενα, πράξη ασφαλώς γενναία, αλλά πιθανώς ξεκομμένη. Όμως μετά το κάπως δύσκολο ξύπνημα του, η μαζικότητα του κινήματος επιβεβαιώθηκε και πάλι. Θα πρέπει ν' αναμένεται ότι αυτό το κίνημα θα διαδραματίσει στο μέλλον καθοριστικό ρόλο.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ

συντομή ιστορική
αναδρομή

20 χρόνια πέρασαν από τον πόλεμο των "έξι ημερών". Μέσα σε έξι μέρες το Ισραήλ κατάφερε να ολο-

κληρώσει την κατοχή όλων των εδαφών που κάποτε αποτελούσαν τη βρετανική αποικία της Παλαιστίνης. Επιπλέον κατέλαβε τα υψώματα Γκολάν και Σινάι, σαν ζώνες στρατηγικής αξίας και διαπραγματευκά αυτού που χρησιμοποίησε αργότερα. Στις 4 Ιουνίου 1967 το Ισραηλιτικό κράτος είχε υπό τον έλεγχο του 20.800 χλμ². Στις 10 του ίδιου μήνα έλεγχε 102.400 χλμ².

Τον περασμένο Νοέμβρη, στις 29, έκλεισαν 40 χρόνια από τότε που η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, ψήφισε υπέρ της διχοτόμησης της Παλαιστίνης σε ένα εβραϊκό κι ένα αραβικό μέρος. Στο εβραϊκό παραχωρήθηκαν 14.300 χλμ², δηλαδή το 55% του συνολικού εδάφους ενώ ο εβραϊκός πληθυσμός δεν ξεπερνούσε τότε το 6%. Μέσα σε μερικούς μήνες οι ένοπλες εβραϊκές ομάδες πρόσθεσαν άλλα 6.500 χλμ² εδάφους και η εδαφική επικράτεια του νέου κράτους ανήλθε στα 20.800 χλμ². Οι ταυτόχρονοι διωγμοί μετάτρεψαν την αραβική πλειοψηφία σε μια ισχνή μειοψηφία.

Από τότε η στρατιωτική ισχύς του Ισραήλ ανέρχεται μεθοδικά. Ο πόλεμος όμως των έξι "ημερών" το καθιερώνει σαν την κυρίαρχη στρατιωτική δύναμη στην περιοχή ενώ η φαινομενική ενότητα των αραβικών κρατών έγινε

θρύψαλα. Ταυτόχρονα όμως οικυνηγμένοι Παλαιστίνιοι εξελίσσονται σε φοβερή μάχη δύναμη. Παρόλο ότι αδυνατούν να καταβάλουν τη γιγάντια στρατιωτική μηχανή του υπερεξοπλισμένου Ισραήλ κατάφεραν να διατηρήσουν την οντότητα τους σαν λαού, χωρίς να διαλυθούν μέσα στους γειτονικούς ομοεθνείς πληθυσμούς ενώ το πρόβλημα παραμένει επίκαιρο και ζωντανό.

Στη μακρά μοναχική τους πορεία οι Παλαιστίνιοι δέχτηκαν σκληρά χτυπήματα όχι μόνο από το Ισραήλ αλλά και απ' όλα τα γειτονικά αραβικά κρά-

τη, τα οποία διάψευσαν διαδοχικά τις ελπίδες που σπείριζον στη βοήθεια τους. Το 1970-1971 δέχονται το πρώτο σκληρό χτύπημα από την Ιορδανία με αποκορύφωμα το "Μαύρο Σεπτέμβρη". Οι στρατιωτικές τους δυνατότητες στην Ιορδανία κυριολεκτικά εξανεμίζονται. Το 1976-77 δέχονται τα συνεχή χτυπήματα της Συρίας στο Λίβανο. Η Ισραηλιτική εισβολή στο Λίβανο το 1982, τους ξαναστέλνει σε μια νέα διασπορά. Τέλος από το 1985 η προσυριακή Αμάλ προκαλεί το πόλεμο των προσφυγικών συνοικισμών με τις γνωστές

πολιορκίες και τα αμέτρητα θύματα. Τραγική ειρωνία της Ιστορίας: ο περιορισμός των στόχων του παλαιστινιακού κινήματος οφείλεται πολύ περισσότερο στα ανελέητα χτυπήματα των "αδελφών" αραβικών καθεστώτων. Τα αραβικά καθεστώτα καθορίζουν στην περιοχή το γενικό πολιτικό πλαίσιο, με βάση τις δικές τους οικονομικές και πολιτικές αναγκαιότητες, στη Μέση Ανατολή αλλά και ευρύτερα.

pax americana

Το πρώτο σημαντικό βήμα απόρριψης της πολιτικής της ανοιχτής σύγκρουσης με το Ισραήλ έγινε από της Αίγυπτο του Σαντάτ το 1977. Ο τελευταίος επισκέπτεται επίσημα το Ισραήλ αποδεχόμενος την πολιτική των μικρών βημάτων του Χένρυ Κίσιγκερ. Σαν αποτέλεσμα έχουμε τη συμφωνία του Camp David. Μπορούμε να πούμε ότι η θεαματική αυτή στροφή μπορούσε να γίνει μόνο από την Αίγυπτο γιατί ακριβώς είναι η πιο δυνατή χώρα της περιοχής και μπορεί να αντιστέκεται στις αντιρροήσεις των ριζοσπαστικών αραβικών καθεστώτων. Εν τούτοις η στροφή αυτή της Αιγύπτου - κατά την άποψη διαφόρων αναλυτών - δεν οφείλεται μόνο στο αδιέξοδο της Αραβοισραηλινής κρίσης αλλά επίσης και στις νέες οικονομικές αναγκαιότητες της Αιγύπτου που χρειαζόταν πια, κεφάλαια και νέες τεχνολογίες από τη Δύση. Είναι χαρακτηριστικό πάντως ότι η εφαρμογή της πολιτικής των

“μικρών βημάτων” άρχισε μετά τη συντριβή των Παλαιστινίων στο Λίβανο το 1975-76. Μια προσπάθεια για ένα 2ο Camp David έγινε από την Ιορδανία στις 11 του Φλεβάρη του 1985. Τη μέρα αυτή υπογράφηκε η γνωστή Ιορδανοπαλαιστινιακή συμφωνία. Προνούσε τη δημιουργία μιας Ιορδανο-παλαιστινιακής συνομοσπονδίας. Το παλαιστινιακό μέρος θα προέκυπτε από την απελευθέρωση μέσω συνομιλιών με το Ισραήλ της Γάζας και της Υπεριορδανίας. Η ΟΑΠ (Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης), η οποία δεν αναγνωρίζεται από το Ισραήλ θα παρακαθόταν στις συνομιλίες μέσω μιας κοινής Ιορδανοπαλαιστινιακής αντιπροσωπείας. Στις 19 του Φλεβάρη του 1986 είναι τελικά ο Ιορδανός μονάρχης Χουσεϊν που διαλύει τη συμμαχία. Εμφανής πρόθεση του είναι ν’ αρχίσει κατ’ ευθείαν συνομιλίες με το Ισραήλ με στόχο το μοίρασμα της Υπεριορδανίας μεταξύ τους. Άλλωστε είναι ο παππούς του, που το 1949, κατέλαβε τα εδάφη όπου θα ιδρυόταν (με βάση το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στις 29 Νοεμβρίου 1947) το αραβικό κρατίδιο της Παλαιστίνης. Ο ίδιος ο Χουσεϊν είναι με μεγάλη δυσκολία που συγκατεύνεσε στην αναγνώριση της ΟΑΠ σαν νόμιμου εκπρόσωπου των Παλαιστινίων, μετά από σχετική απόφαση μιας αραβικής συνάντησης κορυφής το 1974 στη Ραμπάτ.

οι προσφατες εξελιξεις

Εξανά πάλι απατημένος ο Αράφατ συγκάλεσε τον περασμένο Απρίλη στο Αλγέρι την 18η σύνοδο του εθνικού Παλαιστινιακού Συμβουλίου. Στη σύνοδο συμμετέχουν και το PFLP του Χαμπάς το DFLP του Ναγιεφ Χαουάτμεχ και το Κομμουνιστικό Παλαιστινιακό κόμμα, επιστρέφοντας και πάλιν στις αγκάλες της ΟΑΠ μετά από απουσία 3 χρόνων. Η σύνοδος αποφασίζει να υποστηρίξει τη σύγκληση μιας διεθνούς διάσκεψης για τη λύση του Παλαιστινιακού στα πλαίσια του ΟΗΕ και με τη συμμετοχή των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, των ενδιαφερομένων μερών και της ΟΑΠ επί ίσοις όροις με τους υπόλοιπους

συμμετέχοντες. Πρίν από τη Σύνοδο, ο Αράφατ είχε ήδη καταδικάσει την Ιορδανοπαλαιστινιακή συμφωνία του '85. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος της επιτροφής των οργανώσεων που αναφέραμε πιο πάνω. Όμως το Συμβούλιο επαναβεβαίωσε επίσης, την εμμονή του στην ιδέα της Ιορδανο-παλαιστινιακής ομοσπονδίας. Η Ιορδανία επιμένει στην συμφωνία του 85 λέγοντας ότι την θεωρεί σαν βάση της πολιτικής της. Το Ισραήλ είναι διαιρεμένο πάνω στο θέμα της διεθνούς διάσκεψης. Το Αικούτ την απορρίπτει ενώ οι Εργατικοί την δέχονται. Φαίνεται όμως ότι η αντίληψη τους για την διάσκεψη είναι διαφορετική από αυτήν των Παλαιστινίων. Την θεωρούν μάλλον σαν ένα είδος ομπρέλλας κάτω από την οποία θα συνομιλήσουν Ισραηλινοί και η κοινή αντιπροσωπεία Ιορδανών-Παλαιστινίων. Η ΕΟΚ είναι θετική στην ιδέα της συμπεφωνημένης λύσης και η άποψη της λαμβάνεται υπόψη ως ένα βαθμό. Η πρόσφατη στροφή Παπανδρέου προς το Ισραήλ (μπήκε στο ψυγείο λόγω της εξέγερσης, αλλά υπάρχει όμορφα κι ωραία) πρέπει να θεωρείται σαν ευθυγράμμιση της ελληνικής πολιτικής στη περιοχή μ’ αυτήν της ΕΟΚ. Οι ΗΠΑ είναι επιφυλακτικές χωρίς ν’ αρνούνται. Οι πιο ενθουσιώδεις ωστόσο πιστοί της Διεθνούς Διάσκεψης για ειρήνευση στη Μέση Ανατολή είναι οι Σοβιετικοί. Ο κ. Γκορμπατσώφ ακολουθεί και στο Μεσανατολικό την ευέλικτη πολιτική με την οποία μας συνήθισε στον τομέα του περιορισμού των εξοπλισμών. Η παρουσία της Σοβιετικής αντιπροσωπείας έπαιξε σημαντικό ρόλο στη σύνοδο του Αλγερίου. Η επιστροφή των απολωλότων στην ΟΑΠ είναι προφανώς σοβιετική εισήγηση. Την ίδια όμως στιγμή που συνεδρίαζε η ΟΑΠ, ο Σύρος πρόεδρος επισκεπτόταν τη Μόσχα η οποία του υποσχόταν κάθε βοήθεια. Ταυτόχρονα η Σοβιετική Ένωση είναι συγκαταβατική με την Αίγυπτο που καθυστερεί τα χρέη της, τροφοδοτεί το Ιράκ αλλά ταυτόχρονα οδεύει προς μια αποκατάσταση των σχέσεων της με τον Ισραήλ.

Επί του παρόντος συνεχίζεται η παλαιστινιακή αντίσταση, κύρια στις κατεχόμενες περιοχές όπου πλέον επικεντρώνεται η ψυχή του παλαιστινιακού κινήματος.

Κ.Α

ΟΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

ΦΑΤΑΧ (Παλαιστινιακό εθνικό - απελευθερωτικό κίνημα): είναι η πιο μεγάλη Παλαιστινιακή οργάνωση με ηγέτη τον Γιασέρ Αραφάτ. Έχει στενές σχέσεις με την Σαουδική Αραβία.

ΦΑΤΑΧ-ΕΕ (Επαναστατική Επιτροπή): αποσχίστηκε από την ΦΑΤΑΧ το 1974. Είναι πολύ ριζοσπαστική υπερ-εθνιστική οργάνωση. Ηγέτης ο Άμπου Νιτάλ. Πρόσκειται στη Λιβύη.

ΦΑΤΑΧ-Dissidence: αποσχίστηκε από τη ΦΑΤΑΧ το 1983: Ριζοσπαστική εθνικιστική οργάνωση με ηγέτη τον Άμπου Μουνσ. Πρόσκειται στη Συρία.

Λ.ΜΑΠ (PFLP): Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης: Εθνικοαπελευθερωτική οργάνωση με ηγέτη τον Ζωάρ Χαμπάς. Διατηρεί σχέσεις με τη Συρία, τη Λιβύη και τη Σοβιετική Ένωση.

PFLP-GC Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης - Γενική Διοίκηση: Αποσχίστηκε από το Λ.Μ.Α.Π. το 1968. Ηγέτης του είναι ο Αχμέτ Ζιμπρίλ. Συνδέεται με τη Λιβύη και τη Συρία.

Δ.Μ.Α.Π. (O.F.L.P.): Δημοκρατικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης: Αποσχίστηκε από το Λ.Μ.Α.Π. το 1969. Είναι προσοβιετική οργάνωση, με ηγέτη τον Νάγιεφ Χαουάτμεχ.

Μ.Α.Π.: (FLP): Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης. Αποσχίστηκε το 1976 από το PFLP-GC και ξαναδιασπάστηκε στα δύο. Το ένα κομμάτι πρόκειται στο PFLP και το άλλο με τον Άμπου Άμπας στο Ιράκ.

PPSF (Παλαιστινιακό Μέτωπο Λαϊκής Πάλης): Είναι μικρή οργάνωση και συνδέεται με τη Συρία και τη Λιβύη.

ΣΑΙΚΑ: Είναι Παλαιστινιακή στρατιωτική οργάνωση στη Συρία υπό τον έλεγχο της συριακής κυβέρνησης.

ΑΛΦ: Αραβικό Απελευθερωτικό Μέτωπο: Είναι πολύ μικρή οργάνωση και συνδέεται με το Ιράκ.

ΚΠΚ: Κομμουνιστικό Παλαιστινιακό Κόμμα. Αποσχίστηκε από το Ιορδανικό Κ.Κ.

Ο αριθμός μόνο και τα λίγα στοιχεία που αναφέρουμε πιο πάνω για τις Παλαιστινιακές οργανώσεις δείχνουν τα πολύμορφα συμφέροντα που επηρεάζουν το Παλαιστινιακό κίνημα αλλά και τις ιδεολογικές και πολιτικές διαφωνίες που το διαπερνούν. Γεγονός που από τη μια δυσκολεύει τη δράση του από την άλλη όμως περιορίζει τις δυνατότητες μονομερούς επηρεασμού του.

το κρατος μισθοφορος

Το κράτος του Ισραήλ διαδραματίζει το ρόλο που ξέρουμε στη περιοχή μας, ενάντια στους Παλαιστίνιους και τους Αραβικούς λαούς. Πέρα όμως απ’ αυτό το Ισραήλ διαδραματίζει διεθνώς ένα υπέρ-αντιδραστικό ρόλο, στηρίζοντας αντιδραστικά καθεστώτα, αντικαθιστώντας πολλές φορές τις ίδιες τις ΗΠΑ σε υποθέσεις όπου οι τελευταίες δεν μπορούν ν’ αναμειχθούν ανοιχτά.

Από την ισραηλιτική επιθεώρηση «News from Within» - έκδοση του Κέντρου Εναλλακτικής Πληροφόρησης αναδημοσιεύουμε την άποψη του διάσημου αμερικανού διανοούμενου Noam Chomsky σε σχέση με το Ιράν.

Το μοναδικό καινούργιο στοιχείο, που φέρνει στο φώς αυτή η υπόθεση είναι η διασύνδεση μεταξύ της αλυσίδας ΗΠΑ - Ισραήλ - “Κοντρα” με την αλυσίδα «ΗΠΑ-Ισραήλ-Ιράν». Η ύπαρξη και η δράση αυτών των δύο αλυσίδων ήταν αρκετά γνωστή ξεχωριστά, παρά τη συστηματική παραποίηση των πληροφοριών γύρω απ’ αυτές. Εν πάση περιπτώσει οι πωλήσεις όπλων από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ προς το Ιράν είναι μια πραγματικότητα που δεν έχει τίποτα να κάνει με τη σωτηρία των ομήρων, η με τη στήριξη της “μετριοπαθούς πτέρυγας” του Ισλαμικού καθεστώτος. Είναι επίσης αρκετά γνωστό ότι οι ΗΠΑ όπως και το Ισραήλ είναι σε μεγάλο βαθμό μπλεγμένοι στη στήριξη του μισθοφορικού στρατού που σκόρπιζε το φόβο στη Νικαράγουα.

Το ότι οι δύο αυτές επιχειρήσεις εμφανίζονται συνδεδεμένες, είναι τελικά το μοναδικό καινούργιο στοιχείο του ζητήματος, πράγμα όμως καθόλου απρόσμενο.

Η διασύνδεση ΗΠΑ - Ισραήλ - Ιράν άρχισε τη λειτουργία της αμέσως μετά τη πτώση του Σάχη. Το Ισραήλ άρχισε τότε να στέλλει τα πρώτα φορτία όπλων στο Ιράν με τη συγκατάθεση όπως μπορούμε λογικά να υποθέσουμε, των ΗΠΑ. Την εποχή εκείνη αυτές οι ενέργειες δεν συγκαλύπτονταν καθόλου. Ας θυμηθούμε ότι ο Moshe Arens, όταν ήταν πρεσβευτής του Ισραήλ στις ΗΠΑ, είχε δώσει μια συνέντευξη σε μια εφημερίδα της Βοστώνης, στην οποία αναγνωρίζει ανοιχτά την αποστολή όπλων στο Ιράν, κι ότι υπήρχε ανωτάτου επιπέδου συνεργασία με τις ΗΠΑ. Αυτό που έλπιζε το Ισραήλ ήταν να καταφέρει, να εγκαθιδρύσει επαφές με τους Ιρανούς στρατιωτικούς, πράγμα που θα επέτρεπε την διοργάνωση ενός πραξικοπήματος, η την αποφασιστική συμμετοχή στη διάδοχή του Χομείνι. Το βάθος της επιχείρησης ήταν να ανανεωθεί η προνομιακή σχέση ΗΠΑ - Ισραήλ - Ιράν, όπως υπήρχε επί Σάχη. Δύσκολα μπορούμε να πιστέψουμε όσους σήμερα κάνουν τους έκπληχτους γι’ αυτά. Οχι μόνο εξ’ αιτίας της συνέντευξης που αναφέραμε πιο πάνω, και που παρουσιάζει

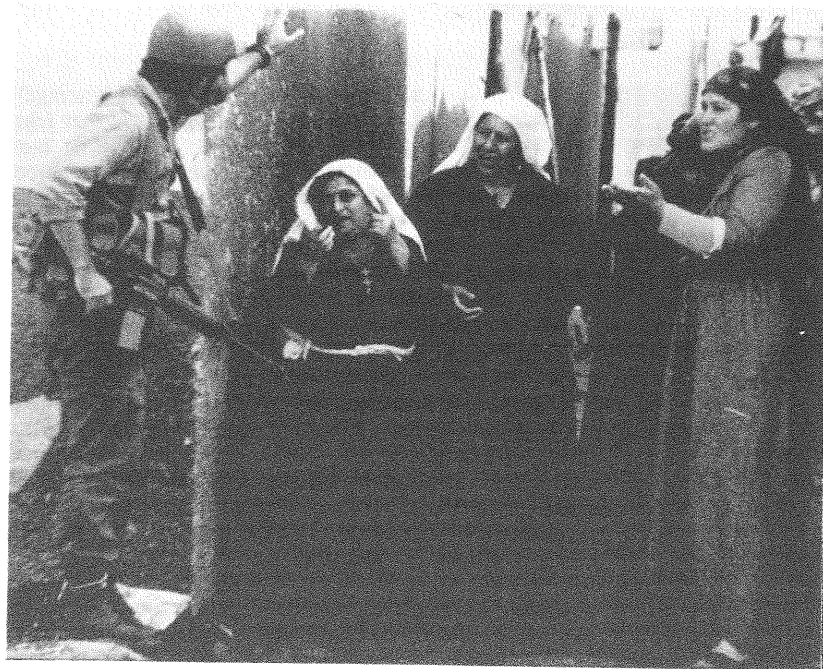
στηκε στη τόσο σημαντική εφημερίδα Boston Globe, αλλά επίσης διότι ο Leslie Gleb, ένας από τους συντάχτες σήμερα των New-York Times, έγραψε το 1982 ένα πρωτοσέλιδο άρθρο, στο οποίο υπογράμμιζε ότι τα φορτία όπλων προέρχονταν τόσο από το ίδιο το κράτος του Ισραήλ, όσο και από λαθρέμπορους όπλων που είχαν στενές σχέσεις στο εσωτερικό της Ισραηλινής κυβέρνησης. Αναφερόταν επίσης στη συνενοχή της C.I.A. και τελικά είχε πλήρη συνείδηση του γεγονότος ότι όλα αυτά θα ήταν αδύνατα χωρίς την ευλογία των ΗΠΑ.

Το Ισραήλ επέλεξε το ρόλο του κράτους - μισθοφόρου των ΗΠΑ και κατά συνέπεια δεν κάνει τίποτα που το κύρος του δεν το επιτρέπει. Το γιατί στάληκαν εκείνα τα φορτία όπλων, αποτελεί ακόμα αντικείμενο συζήτησης μεταξύ αυτών που αποκατέστηκαν πρωτεργάτες της επιχείρησης, όπως ο David Kimche ή ο Orli Lumbrami, ο οποίος φέρεται σαν μετριοπαθής, μιλούσε ανοιχτά για το πόσο ήταν αναγκαίο να συναντήσει άτομα “αφιερωμένα, βάνουσα και άγρια, έτοιμα να σκοτώσουν δέκα χιλιάδες άτομα αν χρειαστεί” και πρόσθετε ότι αν υπήρχαν αυτές οι δυνατότητες θα μπορούσε να οργανωθεί ένα πραξικόπημα που θα αποκαθιστούσε το Σάχη στο θρόνο του.

η σαουδικη συνιστωση

Η Σαουδική Αραβία διατηρούσε στενές σχέσεις με το Ισραήλ και το Ιράν από τη δεκαετία το 70, μέσα από δηλωμένες και αδήλωτες συμφωνίες. Δεν είναι επομένως καθόλου παράξενο που τη συναντά κανείς σ’ αυτή τη πορεία.

Με το δόγμα Nixon - Kissinger το Ισραήλ και το Ιράν αναλάμβαναν το ρόλο, φυλάκων του Περσικού Κόλπου, ενώ φυσικά ο προς διαφύλαξη θησαυρός ήταν η Σαουδική Αραβία. Δηλαδή έπρεπε να προστατέψουν την Σαουδική ελίτ από τις εθνικιστικές δυνάμεις της ίδιας της χώρας της και του αραβικού κόσμου γενικότερα, διασφαλίζοντας έτσι ότι οι πλούσιες ενεργειακές πηγές της περιο-

χής θα παραμείνουν στα χέρια της και στα χέρια των ΗΠΑ.

Όταν ο Σάχης έχασε τον θρόνο του, έχασαν ένα προστάτη, γεγονός που πς ώθησε με τρόπο εκπληκτικό να ριχτούν στο παιχνίδι της ανοικοδόμησης της συμμαχίας.

Οι ισραηλινοί σχολιαστές υποδεικνύουν ότι οι επαφές του άξονα ΗΠΑ - Ισραήλ στο Ιράν εξαλείφθηκαν - δηλαδή εκτελέστηκαν - μέσα στο 1984. Αν υποθέσουμε ότι αυτό είναι αλήθεια, φαίνεται πιθανόν ότι μέσα στο 1985 επανάρχισαν οι ενέργειες αναζήτησης νέων ενεργητικών πραχτόρων. Πρέπει να προστεθεί, ότι άνθρωποι της αμερικανικής κυβέρνησης, όπως ο Richard Helms, πρώην διευθυντής της CIA και παλιός πρεσβευτής στο Ιράν, θεωρούσε δημοσίως, στις αρχές της δεκαετίας του 80, πολύ χρήσιμες τέτοιες εισηγήσεις, παρόλο που ταυτόχρονα εξέφραζε και τον σκεπτικισμό του για το αποτέλεσμα τους.

Εν τέλει, δεν υπάρχουν μεγάλες διαφωνίες ανάμεσα σ' αυτούς που επεξεργάζονταν την πολιτική των ΗΠΑ και σ' αυτούς που επεξεργάζονταν την πολιτική του Ισραήλ, σ' ότι αφορούσε την ανάγκη να βρεθούν μέσα στο Ιράν, άνθρωποι με τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

μια παλιά πραχτική

Αυτός ο τρόπος δράσης είναι εξ' άλλου, απολύτως κλασσικός και αναπαράγει ότι έγινε στην περίπτωση της Χιλής του Αγέντε, δηλαδή διατήρηση εχθρικών σχέσεων με την κυβέρνηση από τη μια και από την άλλη συνέχιση της προσφοράς όπλων στους στρατιωτικούς με την ελπίδα να βρεθούν κάποιοι 'αφοσιωμένοι, αδίσταχτοι και σκληροί'. Στη Χιλή πέτυχαν βρίσκοντας τον Πινοσέτ. Είναι έτσι που μπόρεσαν να αποκαταστήσουν εγκάρδιες σχέσεις βασιζόμενοι στα βασανιστήρια και πραγ-

ματοποιώντας τη μεταφορά οπλισμού μέσω Ισραήλ. Υπενθυμίζουμε ότι το Ισραήλ στήριξε ενεργητικά τους χιλιανούς βασανιστές και δολοφόνους και συνεχίζει να στήριζει τους όμοιους τους παντού στον κόσμο.

Μια ακόμα παρόμοια περίπτωση αποτελεί η Ινδονησία του Sukharno όπου οι ΗΠΑ προσπάθησαν να οργανώσουν μια εισβολή η ένα πραξικόπημα. Η πρώτη προσπάθεια το 1985, απέτυχε και προκάλεσε μεγάλη ένταση ανάμεσα στις δύο χώρες, πράγμα όμως που δεν παρεμπόδισε τη συνέχιση του εξοπλισμού της κυβέρνησης Sukharno.

Το 1965, οι προ-αμερικάνοι στρατηγοί έκαναν ένα πραξικόπημα που κατέληξε σε γενικευμένη σφαγή 700.000 περίπου ατόμων. Το πραξικόπημα έγινε ευμενώς δεχτό από τη Δύση και ιδιαίτερα από τους φιλελεύθερους των ΗΠΑ οι οποίοι βρήκαν έτσι ένα καθώς πρέπει τρόπο, να ξεκαθαρίσουν την ινδονησιακή κοινωνία και ν' ανοίξουν το δρόμο στις επενδύσεις και στην καθώς πρέπει εκμετάλλευση. Λίγο μετά το πραξικόπημα ο Robert McNamara, που ήταν τότε γραμματέας άμυνας ρωτήθηκε από μια επιτροπή του Κογκρέσσου γιατί οι ΗΠΑ είχαν συνεχίσει να εξοπλίζουν την κυβέρνηση του Sukharno. Απάντησε λέγοντας ότι τελικά η ιδέα ήταν καλή και είχε προκαλέσει ωφέλη.

Αναγνωρίζουμε λοιπόν κάθε φορά, το ίδιο σχέδιο επέμβασης και δεν έχουμε κανένα λόγο να σκεφτούμε ότι δεν συμβαίνει το ίδιο και στην περίπτωση του Ιράν.

Σ' ότι αφορά τη Νικαράγουα, υπάρχουν ορισμένα ιστορικά παράλληλα τα οποία πρέπει να υπενθυμίσουμε. Η Νικαράγουα υπήρξε στο παρελθόν η βάση στήριξης της αμερικανικής παρουσίας στη Καραϊβική, διαδραματίζοντας ένα ρόλο παρόμοιο μ' αυτόν του Ιράν στο Περσικό Κόλπο. Στις δύο περιπτώσεις διαπιστώνουμε ότι υπήρχαν στενές σχέσεις με το Ισραήλ.

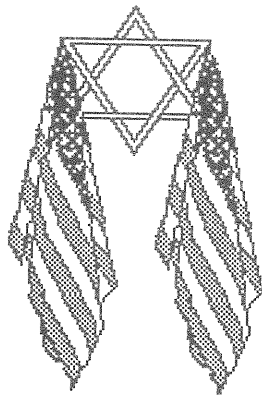
Με τον ίδιο τρόπο που ο Σάχης ανέβηκε

στην εξουσία το 1953 ανατρέποντας την εθνικιστική κυβέρνηση και κρατήθηκε στην εξουσία στηριζόμενος στην αμερικανική επέμβαση, η δυναστεία Σομόζα στηριζόταν χάρι στην αμερικανική επίσης επέμβαση. Η Νικαράγουα αποτελούσε στρατηγική βάση των ΗΠΑ στη περιοχή. Είναι από κει που μπόρεσαν τα στρατεύματα που κυριεύσαν την Δομινικανή Δημοκρατία. Αυτή η χώρα συμμετείχε επίσης στο πραξικόπημα της Γουατεμάλας το 1954. Γενικά η Νικαράγουα και η εθνική της φρουρά ήταν το κέντρο εξουσίας των ΗΠΑ στη περιοχή.

Στο τέλος, επί Carter, ήταν δύσκολο να διατηρείται μια τόσο ανοιχτή υποστήριξη στο καθεστώς Σομόζα. Εξαιτίας των περικοπών που επέβαλε το Κογκρέσο, οι αποστολές όπλων γίνονταν υποχρεωτικά μέσω Ισραήλ, το οποίο έγινε ο κύριος προμηθευτής του Σομόζα. Στα τελευταία χρόνια της δυναστείας, κάπου 98% των προμηθειών όπλων, προέρχονταν από το Ισραήλ. Υπενθυμίζουμε ότι 40 ως 50 χιλιάδες άτομα σφαγιάστηκαν από τη Σομοζική δικτατορία πράγμα που δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς την Ισραηλινή βοήθεια.

Ο Carter ήθελε να σώσει το Σομόζα η τουλάχιστον την εθνοφρουρά του, έτσι που να παρεμποδίζει κάθε πιθανή μεταρρύθμιση. Αφού αυτή η προσπάθεια χρεωκόπησε, με τη βοήθεια του Ισραήλ, της Αργεντινής και της Ταϊουάν, μετάφερε αυτό το στρατό στα σύνορα της Νικαράγουας. Η διαφορά που επήλθε με την άνοδο του Ρήγκαν στη εξουσία ήταν ότι οι ΗΠΑ πήραν ευθέως την ευθύνη του τρομοκρατικού στρατού. Για να ξεφύγουν από τον έλεγχο του Κογκρέσσου οι ΗΠΑ οικοδόμησαν ένα εκπληκτικό διεθνές τρομοκρατικό δίκτυο που συμπεριλαμβάνει χώρες όπως το Ισραήλ και την Ιορδανία. Αυτή η τελευταία χρηματοδοτεί μάλιστα την πώληση όπλων στους Κόντρας.

Γνωρίζουμε ότι το δίκτυο με το Ιράν, με συμμετοχή του Ισραήλ και της Σαουδικής Αραβίας, δημιουργήθηκε μετά από διαφορετικές εισηγήσεις. Πρέπει να έχουμε κατά νουν ότι η παρούσα ομάδα που διευθύνει ο Shultz δεν έχπσε παρά ένα μέρος του προβλεπόμενου συνόλου.

τρομοκρατία και αντικομμουνισμός

Αν βρούσαμε τίποτα το ανάλογο στην ιστορία μ' αυτό το διεθνές δίκτυο. Είναι ως εάν οι ΗΠΑ του Ρήγκαν να έθεσαν υπό τον έλεγχο τους ένα παγκόσμιο αντικομμουνιστικό φρενοκομείο με ένοικους ναζιστές, αντισμίτες, κομμάντος ταγμάτων θανάτου και δολοφόνους κάθε είδους οι οποίοι αν και δεν είναι αναμειγμένοι άμεσα σε τρομοκρατικές ενέργειες ενάντια στη Νικαράγουα, συμμετείχαν όμορφα κι' ωραία σε δραστηριότητες αυτού του είδους στη Μοζαμβίκη και την Αγκόλα. Παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στις προσπάθειες που κάνουν οι ΗΠΑ με την βοήθεια της Νότιας Αφρικής να αποσταθεροποιήσουν τα αφρικανικά κράτη που ευρίσκονται στο περίγυρο αυτής της τελευταίας, παρεμποδίζοντας έτσι την πραγματική ανεξαρτησία τους και τον τερματισμό της αποικιακής κληρονομιάς. Μέσα σ' αυτό το διεθνές δίκτυο συναντούμε επίσης τους Κόκκινους - Κμερ οι οποίοι από χρόνια δέχονται αμερικανική υποστήριξη. Εν τέλει, το σύστημα που δημιούργησαν είναι εξαιρετικά επεξεργασμένο και τελειοποιημένο και δείχνει μια βαθεία γεωπολιτική αντίληψη και γνώση.

Ακόμα κι' αν είναι της μόδας να καταδικάζεται η διοίκηση Ρήγκαν σαν ανίκανη και ηλίθια, η ίδια η ύπαρξη αυτής της εκτίμησης δεν είναι παρά μια αμυντική αντίδραση που προσπαθεί να στρέψει την προσοχή άλλου για να προλάβει μια συστηματική ανάλυση των θεσμών. Το τρομοκρατικό μοντάζ που έθεσαν σε λειτουργία, χωρίς ιστορικό προηγούμενο, σε ένα επίπεδο σχεδόν τέλειας νόθευσης, άρχισε να γκρεμίζεται κάτω από το ίδιο του το βάρος και πρέπει να θεωρήσουμε ότι πρόκειται για μια νίκη του αμερικανικού ειρηνιστικού κινήματος.

Είναι δύσκολο για τη διοίκηση Ρήγκαν να φέρει ανοιχτά σε πέρας τρομοκρατικές ενέργειες χάρι στη λαϊκή αντίσταση που συναντά και είναι υποχρεωμένη να το κάνει στα κρυφά. Αυτό είναι που κάνει αδύνατη την αναπαράγνωση αυτού που έκανε ο Lyndon Johnson το 1965, την αποστολή δηλαδή των πεζοναυτών ή αυτού που έκανε το 1962 ο Κέννεντυ στέλλοντας την αμερικανική αεροπορία στο Βιετνάμ. Στη πραγματικότητα είναι ο λόγος ακριβώς της τοποθέτησης του δικτύου αυτού. Είναι πολύ δύσκολο να διαφυλαχτεί η μυστικότητα επιχειρήσεων τέτοιας πολυπλοκότητας, που όταν έρχονται στη δημοσιότητα προκαλούν σκάνδαλα. Να γιατί οι ΗΠΑ δίνουν την ευθύνη στα κράτη -μισοφόρους. Έχει αναπτυχθεί μια ρητορική η οποία καταλήγει ν' αντιτίθεται σ' αυτές τις ενέργειες όταν ανακαλύπτονται και η τελική κατάληξη είναι τα ανώτατα όργανα να αρνούνται ότι έχουν δώσει οποιαδήποτε οδηγία. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, οι ανηθέςεις μεγαλώνουν και το φάσμα των ψεμάτων αποσυντίθεται. Όλα αυτά δείχνουν την συμβολή των λαϊκών κινήματων στις ΗΠΑ, μιας κοι-

ωνίας βαθεία αποπολιτικοποιημένης, όπου δεν υπάρχουν αντιπολιτευτικά κόμματα η σημαντικός τύπος αυτού του είδους. Αυτό επίσης αποδεικνύει τη δυνατότητα πολιτικής δράσης σε μια κοινωνία αυτού του τύπου, με σημαντική μακρόχρονη αποτελεσματικότητα.

Πιστεύω ότι η καλύτερη λύση για το Ισραήλ, θα ήταν να παραιτηθεί από τη στρατιωτική σύγκρουση. Όσο αυτή η κατάσταση διαρκεί το Ισραήλ θα παραμένει ένα κράτος στρατιωτικοποιημένο στο έπακρο και τελείως εξαρτημένο από τις ΗΠΑ. Θα παραμένει ένα κράτος - ζητιάνος, κι αργά ή γρήγορα κάποιοι από τους πολέμους στους οποίους είναι πλεγμένο θα το οδηγήσουν στο χαμό του.

Ισραήλ: το κράτος - ζητιάνος

Η μόνη πιθανή διέξοδος, είναι λοιπόν να εγκαταλείψει τη στρατιωτική σύγκρουση και να αποδεχτεί τη πολιτική συνδιαλλαγή, και χρησιμοποιώ τον όρο 'να αποδεχτεί' διότι πιστεύω ότι μια πολιτική λύση είναι δυνατή. Ήταν ήδη το 1971 όταν ο πρόεδρος Σαντάτ πρόσφερε μια πλήρη συμφωνία ειρήνης, που δεν έκανε αναφορά στους Παλαιστίνιους, πρόταση που δεν έγινε αποδεκτή. Από τότε το Ισραήλ αρνήθηκε πολλές ευκαιρίες πολιτικής λύσης. Εκ των πραγμάτων μπορούμε έντιμα να πούμε ότι οι ΗΠΑ και το Ισραήλ κατεύθυναν αυτό που αποκαλούσαμε 'μέτωπο άρνησης', αφού αρνείται την ύπαρξη εθνικών δικαιωμάτων σ' ένα μέρος των πρωταγωνιστών για την αυτοδιάθεση της αρχαίας Παλαιστίνης. Όσο αυτή η στάση, δεν αλλάζει, το Ισραήλ θα παραμένει σε εμπόλεμη κατάσταση κι όπως αρνείται την πολιτική συμφωνία μπορούμε να μιλούμε για μια στρατηγική αυτοκτονίας.

News from Within
Σεπτέμβριος - 1987

Ενδειχτικό

Στις 8 Δεκεμβρίου 1987 σε σύνοδο του κοινοβουλίου του Ισραήλ (Knesset), μεταξύ άλλων ακούστηκαν και τα εξής:

Yehoshua Matza (Likoud): 'Πόσους (Παλαιστίνιους) εκτοπίσατε το περασμένο χρόνο;'

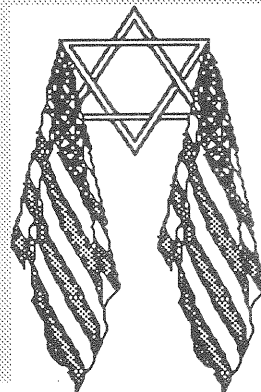
I. Rabin, υπουργός άμυνας (εργατικό κόμμα): 'Σε τρία χρόνια εκτόπισα 3 φορές περισσότερους, απ' ό,τι εσείς (το Likoud) σε 7 χρόνια'

Charlie Biton (Δημοκρατικό Μέτωπο για Ειρήνη και Ισότητα) 'Μπράβο, μπράβο. Μπορείτε σ' αλήθεια νάσαστε περήφανοι;'

Yehoshua Matza: 'Αν είναι αλήθεια, σας συγγαίρω'

I Rabin: 'Αλήθεια είναι. Δεν έχετε παρά να ελέγξετε τους αριθμούς και θα δείτε'

Τα ανωτέρω περιλαμβάνονται σε γράμμα του Ισραηλινού βουλευτή Matti Peled, στα μέλη της Σοσιαλιστικής Διεθνούς, με το οποίο τους καλεί να εξασκήσουν πίεση στον εργατικό Υπουργό Άμυνας I. Rabin για να αναστείλει την καταστολή εναντίον των Παλαιστίνιων των κατεχομένων. ■

ΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑ

ΕΜΠΡΑΧΤΗ ΚΥΠΡΟ-ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Δυό βήματα από μα η Παλαιστίνη εξεγείρεται για τέταρτο μήνα στη συνέχεια. Στη σαραντάχρονη πορεία των Παλαιστίνων για απελευθέρωση, η παρούσα εξέγερση είναι ίσως η πιο αποδεικτική του δικαίου τους. Όπως στο κάθε δίκαιο αγώνα, η κάθε ήττα χαλυβδώνει το Παλαιστινιακό κίνημα και αποδυνάμει το ανεξάντλητο της δύναμης του.

Όταν στη δεκαετία του 70, ιδίως μετά το πραξικόπημα και την εισβολή, είχαμε την ανάπτυξη του Κυπριακού λαϊκού κινήματος που ακόμα μπορούμε να θυμούμαστε παρά την επιλεκτικότητα της επίσημης κρατικής και κομματικής μνήμης, η Παλαιστινιακή αντίσταση υπήρξε φάρος της.

Βασικός πρεσβευτής τότε του Παλαιστινιακού αγώνα μέσα στο λαό ήταν η Εδέκ η οποία άσχετα με το εκλογικό της ποσοστό κινήτοποιούσε πολύ κόσμο όπως και το ΑΚΕΛ, και γενικά η μακαριακή παράταξη. Όμως η Εδέκ ταυτίστηκε συνειδητά με τα παλαιστινιακά χρώματα που αντιπροσώπευαν τη μοναδική εστία αντίστασης της περιοχής στον Ιμπεριαλισμό.

Σήμερα τα Κυπριακά κόμματα και ιδίως αυτά της αριστεράς έχουν μηδαμινή σχεδόν δυνατότητα κινήτοποιησης κι έχουν μεταφέρει την ύπαρξη τους κατ'εξοχήν, στο εκλογικό

παιγνίδι.

Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η παντελής σχεδόν έλλειψη αντίδρασης από Κυπριακής πλευράς στην άγρια ισραηλινή καταστολή. Ακόμα και ενάντια στην δολοφονία των τριών αξιωματούχων Παλαιστίνων και τη δολιοφθορά στο Σολ-Φρύνη υπήρξε και καθυστέρημένη και υποτονική αντίδραση. Η δικαιολογία ότι οι ενέργειες αυτές έγιναν στη διάρκεια των εκλογών θα μπορούσε να ευσταθεί αν υπήρχε μια ανάλογη αντίδραση στη συνέχεια. Δυστυχώς φαίνεται ότι και η κυβέρνηση και τα κόμματα χάθηκαν που βρήκαν σαν δικαιολογία την διενέργεια των εκλογών για ν' αποφυγούν οποιαδήποτε αξιοπρεπή απάντηση στη κατάφωρη παραβίαση της κυπριακής επικράτειας.

Μια προσπάθεια αναπλήρωσης του κενού αυτού γίνεται από την Κίνηση «Κύπρο - Παλαιστινιακή Έμπραχτη Αλληλεγγύη», που συγκροτήθηκε στις 13 του Μάρτη. Προπομπός της Κίνησης ήταν η «Προπαρασκευαστική Επιτροπή για Έμπραχτη Κύπρο - Παλαιστινιακή Αλληλεγγύη» που εμφανίστηκε με τριήμερη διανομή φυλλαδίων στη πλατεία Ελευθερίας την πρώτη βδομάδα του Μάρτη και κορυφώθηκε με μια συγκέντρωση δια-μαρτυρίας στην ίδια πλατεία και μια πορεία 300 περίπου ατόμων

ενάντια στην Ισραηλιτική πρεσβεία η οποία μετά από χρόνια δέχτηκε μερικές πέτρες. Στις 8 του Μάρτη οι γυναίκες της «Προπαρασκευαστικής» διοργάνωσαν στη πλατεία Ελευθερίας εκδήλωση συμπαράστασης στις Παλαιστίνες. Στις 6 του Μάρτη επίσης η «Προπαρασκευαστική» διοργάνωσε συγκέντρωση στο ξενοδοχείο Κράουν όπου μπροστά σε 100 περίπου άτομα μίλησαν δύο άτομα. Ένας Παλαιστίνιος από τα κατεχόμενα και ένας εκπρόσωπος της Διεθνούς Επιτροπής για την διερεύνηση των εγκλημάτων εναντίον των Παλαιστίνων - που συνεδρίαζε εκείνες τις μέρες στη Κύπρο - ο Βαγγέλης Κουρής.

Στις 13 λοιπόν του Μάρτη έγινε η επίσημη ιδρυτική συνέλευση της «Κυπροπαλαιστινιακής Έμπραχτης Αλληλεγγύης» με βάση το πιο κάτω έγγραφο.

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Εμείς σαν Κύπριοι, πιστοί στην παράδοση αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ του λαού μας και του Παλαιστινιακού λαού αποφασίζουμε σήμερα να δημιουργήσουμε μία μόνιμη επιτροπή συμπαράστασης που θα ονομάζεται Κύπρο -

Παλαιστινιακή Έμπραχτη Αλληλεγγύη (ΚΥΠΕΑ).

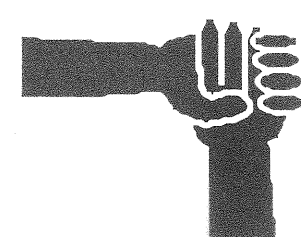
Ο αγώνας των Παλαιστίνων, ακρογωνιαίος λίθος του Παγκόσμιου αντιϊμπεριαλιστικού αγώνα, αξίζει της συμπαράστασης του διεθνούς κινήματος. Επιπλέον για μας τους Κυπρίους ο παλαιστινιακός αγώνας είναι σε άμεση σχέση με τη δική μας απελευθερωτική πορεία ένεκα της γειτνίασης και των ιστορικών δεσμών μεταξύ των λαών μας.

Σκοπός μας είναι να ενώσουμε στην Κύπρο όλες τις φωνές διαμαρτυρίας απ' όπου κι αν προέρχονται σε μια έμπραχτη αλληλεγγύη που να προωθεί το απαράβατο δικαίωμα των παλαιστίνων για απελευθέρωση - επιστροφή-αυτοδιάθεση - ανεξαρτησία.

Επίσης σκοπός μας είναι και η προώθηση της συνεργασίας με ισραηλινές δημοκρατικές οργανώσεις που διαφωνούν με την πολιτική του τρόμου και του ξεριζωμού, αναγνωρίζουν τα νομιμά εθνικά δικαιώματα του Παλαιστινιακού λαού και αγωνίζονται για Δημοκρατία, Ελευθερία και Ειρήνη στη περιοχή.

Λέγοντας έμπραχτη αλληλεγγύη εννοούμε την προώθηση συγκεκριμένων πρακτικών μέτρων και βοήθειας που από τη μια θα στηρίζουν το αγώνα των Παλαιστίνων και από την άλλη θα πλήττουν την

ΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑ

ιμπεριαλιστική - σιωνιστική δραστηριότητα του ισραηλινικού κράτους και ιδιαίτερα την χρησιμοποίηση των κυπριακών εδαφών από το Ισραήλ ενάντια στον παλαιστινιακό λαό.

Μέσα στα πλαίσια μιας έμπραχτης αλληλεγγύης προς τον παλαιστινιακό λαό συμπεριλαμβάνονται και τα ακόλουθα μέτρα που θα αξιοποιηθούν και προωθηθούν με τον καλύτερο τρόπο:-

* Η προώθηση αποστολών από ομάδες δημοσιογράφων, δικηγόρων, γιατρών κλπ. στα κατεχόμενα για επιτόπια μελέτη και μαρτυρία των εγκλημάτων του Ισραήλ ενάντια στους Παλαιστίνιους

* Η αποστολή Κυπρίων ιατρών, νοσοκόμων, κοινωνικών λειτουργών για εθελοντική εργασία στα νοσοκομεία και στους καταυλισμούς.

* Η συμβολική κοινωνική οικονομική υιοθέτηση από κυπριακές οικογένειες παιδιών της Παλαιστίνης και την αποστολή φαρμάκων και ειδών ένδυσης στους καταυλισμούς.

* Η οργάνωση εκστρατειών για τον τερματισμό της Οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Κύπρου - Ισραήλ.

* Η παροχή συμπαράστασης και βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους που ζουν στο τόπο μας.

* Η συνεχής ενημέρωση του κυπριακού κοινού με εκδηλώσεις, δημοσιεύσεις και ενημερωτικά δελτία για τον απελευθερωτικό αγώνα των Παλαιστίνων.

* Η προώθηση συνεργασίας με αντίστοιχες οργανώσεις και επιτροπές του εξωτερικού για κλιμάκωση της Αλληλεγγύης προς το Παλαιστινιακό λαό.

* Η αποθάρρυνση της έμμεσης οικονομικής -

ενίσχυσης του στρατιωτικού μηχανισμού του Ισραήλ διαμέσου πολιτιστικών, αθλητικών, τουριστικών και άλλων δραστηριοτήτων.

Παράλληλα η επιτροπή μας θα εργαστεί για την εξάσκηση πίεσης πάνω στην κυπριακή κυβέρνηση για τερματισμό της σιωπηρής ανοχής των ισραηλινικών τρομοκρατικών δραστηριοτήτων στην χώρα μας.

13 Μαρτίου 1988,
Λευκωσία.

«»

Επίσης εγκρίθηκαν δύο ψηφίσματα ένα για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας κι ένα για τον πρόεδρο της Βουλής.

«»

Εξοχότατο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, κύριο Γιώργο Βασιλείου.

Στην ιδρυτική συνέλευση, της Κίνησης «Κύπρο - Παλαιστινιακή Έμπραχτη Αλληλεγγύη (ΚΥΠΕΑ)» η οποία έγινε στο ξενοδοχείο Κράουν την Κυριακή 13.3.88 διαπιστώθηκαν τ' ακόλουθα:

α) Ισραηλινές αστυνομικοί και (ή) κρατικοί υπάλληλοι του Ισραήλ ελέγχουν την κίνηση των επιβατών στα λιμάνια και αεροδρόμια της Κύπρου με την έγκριση προφανώς του κυπριακού κράτους.

β) Με την σιωπηλή ανοχή της κυβέρνησης τα εδάφη της χώρας μας χρησιμοποιούνται σχεδόν ανενόχλητα από τις μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ με αποκορύφωμα τις πρόσφατες τρομοκρατικές ενέργειες της Μοσσάντ (δολοφονία των 3 Παλαιστίνων αγωνιστών και βομβιστική επίθεση στο Σολ-Φρύνη).

γ) Δεδομένης της διεθνούς

τρομοκρατικής δραστηριότητας του ισραηλινικού κράτους η ύπαρξη της ισραηλινικής Πρεσβείας στην Κύπρο αποτελεί πρόκληση.

δ) Οι εμπορικές, επιστημονικές, πολιτιστικές και αθλητικές σχέσεις Κύπρου - Ισραήλ αναπτύσσονται ομαλά παρά της βάρβαρης κατασταλτικής βία ενάντια στην εξέγερση του αδελφού παλαιστινιακού λαού για Αυτοδιάθεση - Ανεξαρτησία.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι όλα τα ανωτέρω είναι απαράδεχτα ιδίως για ένα λαό που αντιμετωπίζει παρόμοιο πρόβλημα και ζητά ο ίδιος διεθνή αλληλεγγύη για την επίλυση του, και ζητούμε την παρέμβαση σας για να τερματιστούν.

Είναι σαφές ότι το σύνολο των σχέσεων της χώρας μας με τον Ισραήλ πρέπει να αναθεωρηθεί και να τεθεί πάνω σε μια βάση που να λαμβάνει σοβαρά υπόψη της την αλληλεγγύη που πρέπει σαν Κύπριοι να προσφέρουμε στον αγώνα του λαού της Παλαιστίνης.

«»

Έντιμο Πρόεδρο της Βουλής κύριο Βάσο Λυσσαρίδη,

Στη ιδρυτική συνέλευση της Κίνησης «Κύπρο - Παλαιστινιακή Έμπραχτη Αλληλεγγύη (ΚΥΠΕΑ)» που έγινε στο ξενοδοχείο Κράουν την Κυριακή 13.3.88 αποφασίστηκε να σας ζητήσουμε να μεριμνήσετε ώστε:

α) Να τερματιστεί η επίσημη ή ανεπίσημη παρουσία ισραηλινών αστυνομικών ή υπαλλήλων του Ισραηλινικού Κράτους στα λιμάνια και αεροδρόμια της πατρίδας μας.

β) Να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την αποπομπή των πρακτόρων της Μοσσάντ οι οποίοι όπως αποδειχνουν οι πρόσφατες

τρομοκρατικές τους ενέργειες στη Λεμεσό χρησιμοποιούν θρασύτητα τα εδάφη μας και πλήττουν την αξιοπρέπεια της χώρας και του λαού μας.

γ) Να αποπεμφθεί η γνωστή σαν «πρεσβεία του θανάτου», πρεσβεία του Ισραήλ.

δ) Να τερματιστούν οι εμπορικές, επιστημονικές, πολιτιστικές και αθλητικές σχέσεις της χώρας μας με το Ισραήλ και να επιδειχθεί από την πλευρά μας η περιφρόνηση που αξίζει στο μισοφορικό αυτό κράτος της διεθνούς αντίδρασης.

Επιπλέον, όπως γίνεται και σε άλλες χώρες, σας καλούμε να αποστείλετε μια κοινοβουλευτική επιτροπή έρευνας στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη για να διαπιστώσει τα εγκλήματα του Ισραηλινικού κράτους ενάντια στους εξεγερμένους για την ανεξαρτησία τους Παλαιστίνιους και τα πορίσματα της να ανακοινωθούν σε ειδική συνεδρία της Βουλής.

«»

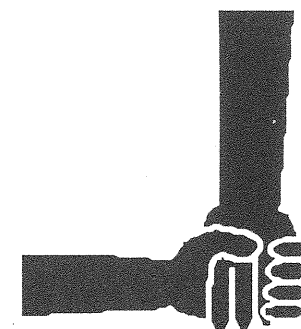
Στις 28 του Μάρτη διοργανώθηκε επίσης μια συναυλία στον Οθέλλο τα έσοδα της οποίας θ' αποσταλούν στα κατεχόμενα σαν φαρμακευτική βοήθεια. Στις 30 του Μάρτη, σε συνεργασία με πολλές άλλες οργανώσεις διοργανώθηκε κοινή καθιστική εκδήλωση στη πλατεία Ελευθερίας. (Για τις δύο τελευταίες εκδηλώσεις δεν γράφουμε λεπτομέρειες διότι το κείμενο αυτό γράφεται πριν απ' αυτές).

κ.α

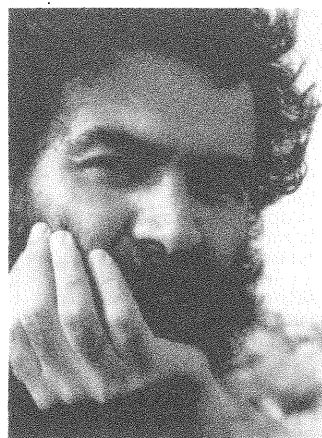
ΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑ

ΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑΚΥΠΕΑ

λεπτομερεια στη κυπρο

και μια συνεντευξη με τον
Πανικο Χρυσανθου

Υπόβαλες το σενάριο της ταινίας προς έγκριση στην επιτροπή Διαφώτισης μέσα στην άνοιξη του 84. Το περασμένο μήνα είδαμε την πρώτη δημόσια προβολή της ταινίας σου στην Κύπρο. Δηλαδή σχεδόν 4 χρόνια. Θέλεις να μου περιγράψεις γιατί χρειάστηκε τόσο χρόνο. Πως τον χρησιμοποιήσες;

- Το σενάριο υποβλήθηκε στο Κεντρικόν Επιτελείο Διαφώτισης, για το οποίο ακούστηκε τότε ότι ενδιαφερόταν για την παραγωγή ταινιών. Η απάντηση ότι εγκρίθηκε δόθηκε τον Οκτώβρη του 84. Από τότε ως την άνοιξη της επόμενης χρονιάς ήταν το στάδιο της προετοιμασίας. Αναζητούσα λεπτομέρειες σε εγκαταλειμμένα χωριά, κι αυτό πήρε πολύ χρόνο. Ουσιαστικά ψάχτηκαν όλα τα εγκαταλειμμένα τουρκοκυπριακά σπίτια του νότου και καταγράφηκε ό,τι υπήρχε, το οποίο ήταν ενδιαφέρον. Την άνοιξη έγιναν

τα πρώτα γυρίσματα! Ήταν η φύση της ταινίας να έχουμε εικόνες των ιδίων τοπίων την άνοιξη και το καλοκαίρι. Τα γυρίσματα τέλειωσαν τον Αυγουστο του 85.

Από τον Σεπτέμβρη άρχισε η ιστορία του μοντάζ, η οποία όμως ήταν γεμάτη εμπόδια. Από τη μια ήμουν υποχρεωμένος να δουλεύω ως καθηγητής τις πρωινές ώρες για να μπορώ να ζήσω, γιατί η ταινία δεν μου έδινε κάποια αμοιβή. Αντίθετα, για να την τελειώσω χωρίς συμβιβασμούς όσον αφορά το ποιοτικό της αποτέλεσμα, της διέθετα την προσωπική μου αμοιβή κι αναγκάστηκα επιπλέον να χρεωθώ και να πληρώσω υποχρεώσεις της ταινίας. Έτσι ήμουν υποχρεωμένος, να συνεχίσω τη δουλιά και στο σχολείο. Υπήρχε λοιπόν περιορισμός στο χρόνο. Από την άλλη οι μοντέρ, με τους οποίους άρχισα να δουλεύω, υπάλληλοι του ΡΙΚ, ερχόντουσαν κι αυτοί στις ελεύθερες τους ώρες. Ως τα χριστούγεννα του 85 η δουλιά δεν είχε προχωρήσει και πολύ, τότε αποφάσισα να πάω στην Ελλάδα και να δουλέψω για ένα διάστημα με κάποιο μοντέρ

εκεί.

Είναι τότε που άρχισαν τα προβλήματα με το Υπουργείο Παιδείας. Σκέφτηκα να τους μιλήσω για την κατάσταση. Είναι άνθρωποι και αυτό είπα μέσα μου, θα καταλάβουν. Κι έτσι, ενώ πρώτα μου υπόσχονταν να μου δώσουν κάποιου είδους απόσπαση στη Μορφωτική Υπηρεσία, βοηθώντας με μ' αυτό τον τρόπο, αργότερα αρνήθηκαν να μου δώσουν άδεια ακόμα και χωρίς απολαβές, προβάλοντας μερικά αστεία επιχειρήματα.

Το πήγαινε έλα κι η κοροϊδία κράτησε τρεις μήνες ώσπου αναγκάστηκα να κάμω απεργία πείνας μπροστά στο Υπουργείο. Το μοντάζ τέλειωσε τον Σεπτέμβρη του 86 αλλά ακόμη και τότε συνεχίστηκαν διάφορα προβλήματα, ήταν πάλι συνδεδεμένα με τη βιοποριστική μου δουλειά. Το Υπουργείο εξακολουθούσε να είναι εχθρικό κι ένα η εργαστηριακή δουλιά έγινε από μακριά. Σε 2 περιπτώσεις πήγα στα βιαστικά στην Αθήνα για λίγες μέρες κρυφά και με ψεύτικες δικαιολογίες για να κάμω το μισάζ του ήχου. Αρκετά πράγματα

έγιναν από απόσταση, με εντολές από το τηλέφωνο, αργά και με πολλή ανησυχία. Τελικά είχαμε μια κόπια τελιωμένη τον Γενάρη του 87, η οποία αμέσως στάληκε στο Φεστιβάλ Βερολίνου.

Είναι τυχαίο που δεν προβλήθηκε πιο νωρίς η ταινία στην Κύπρο. Αφενός δεν είχαμε κόπια, κι αφετέρου τους τελευταίους μήνες έλειπα στο εξωτερικό.

- Και μόνο η περιγραφή όλων αυτών δείχνει ότι το φταίξιμο της ταινίας ήταν εν πολλοίς μια περιπέτεια. Δηλαδή βασικά θα έπρεπε να κάμεις τη δουλιά σου, μέσα σε' ένα εχθρικό περιβάλλον. Ωσάν η κυπριακή κοινωνία να μην μπορεί φυσιολογικά να φτιάχνει ταινίες.

Είναι φυσιολογικό να υπάρχουν δυσκολίες στην Κύπρο όταν πρόκειται για την παραγωγή μιας ταινίας. Αλλά γιατί μόνο ταινίες; Ενός καλλιτεχνικού έργου γενικότερα. Στο σύστημα που ζούμε και καθορίζει τη ζωή μας το καλλιτεχνικό έργο μπαίνει μέσα στους εμπορευματικούς νόμους. Κι η Κύπρος σαν μικρός χώρος, τόσο σε έκταση όσο

και σε πληθυσμό, είναι μια μικρή αγορά. Δεν μπορεί να καταναλώσει "πολλή" τέχνη κι επομένως δεν έχει ούτε τη δυνατότητα να παράγει ούτε "πολλή" ούτε καλή τέχνη. "Πόλη" εννοείται σε ποσότητα. Δεν μπορούν λ.χ. να πουληθούν τόσα πολλά βιβλία όσα στη Γαλλία, τόσοι πολλοί δίσκοι. Δεν θα παν τόσα εκατομμύρια θεατές σε μια ταινία. Επομένως αν θα γράψεις ένα βιβλίο ή θα βγάλεις ένα δίσκο, που κοστίζουν πολλά, κι ακόμα περισσότερο αν θα κάμεις μια ταινία που κοστίζει πολύ περισσότερα, ίσως να μην αποσβέσεις ποτέ τα έξοδα σου, αν περιοριστείς στην κυπριακή αγορά, αλλά όπως και για τ' υπόλοιπα προϊόντα, έτσι και το καλλιτεχνικό προϊόν χρειάζεται μια ποιότητα για να μπει σε ξένους χώρους. Αλλά η ποιότητα επιτυγχάνεται όταν υπάρχει υποδομή, παράδοση, άνθρωποι που να ξέρουν να κάμουν αυτή τη δουλιά κι άνθρωποι που να ξέρουν να την εχτιμούν. Όπως ακριβώς στα βιομηχανικά προϊόντα χρειάζεσαι τη νέα τεχνολογία, την έρευνα κ.ο.κ.

Είναι εδώ που έχει ιδιαίτερη σημασία ο ρόλος του

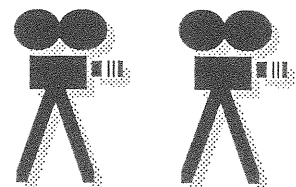
κράτους. Σε χώρες μικρές, όπως η δική μας, είναι ακόμα πιο σημαντικό. Μόνο αν ενισχύσει την τέχνη, αυτή θα μπορέσει να ευδοκιμήσει. Μόνη της είναι εξαιρετικά δύσκολο. Οι αντικειμενικές συνθήκες είναι σχεδόν απαγορευτικές.

Κι όμως το κράτος δεν είναι μια αφηρημένη έννοια, στην οποία επιρρίπτουμε τις ευθύνες για τα κακά που μας περιβάλλουν και ξεμπερδεύουμε. Το κράτος είναι η έκφραση της τάξης που κυριαχεί σε μια κοινωνία, κι όσον αφορά τον πολιτισμό εκφράζει την κυρίαρχη ιδεολογία. Μπορεί να κάμει πιο λίγα ή πιο πολλά, ανάλογα με τις πιέσεις που δέχεται. Κι ο πολιτιστικός τομέας είναι κι αυτό ένας τομέας, όπου γίνεται κάποιος πόλεμος. Αν το κράτος αδιαφορεί για τον πολιτισμό, αν τον περιφρονεί, ή αν τον περιθωριοποιεί στα πλαίσια που του γουστάρει, τότε έρχονται οι καλλιτέχνες, οι δημιουργοί του πολιτισμού και δρουν. Διαμαρτύρονται, απαιτούν - πολεμούν.

Στην Κύπρο υπάρχει όντως αδιαφορία για τα πολιτιστικά και την τέχνη. Δεν είναι μόνο ο κινη-

ματογράφος, είναι γενικότερο πρόβλημα πολιτισμού. Πόσοι καλλιτέχνες ξεκίνησαν μ' εθουσία σ' ένα αποτέλεσμα είτε να "μαραζώνουν" αργότερα, στον τόπο τους είτε να φύγουν. Κυριαρχούν οι μετριοτήτες, και ακόμα σε κάποιους χώρους, "ηγούνται" άνθρωποι απαίδευτοι και άσχετοι με τον χώρο στον οποίο υποτίθεται ότι είναι ειδικοί κι έχουν διακριθεί.

Επομένως, αν υπάρχει μια αποτελεσματώση γι' αυτό έχουν ευθύνη και οι ίδιοι οι καλλιτέχνες. Το κράτος αυτού του μικροσκοπικού τόπου, όπου ο ένας ξέρει τον άλλο, φαίνεται να τα καταφέρνει μια χαρά. Βολεύει τους γνωστούς και μ' αυτό τον τρόπο τους "αφοπλίζει". Έχει δημιουργήσει κάτι σαν νόμο του να προσπαθείς να λύσεις κάποιο πρόβλημα στο παρασκήνιο με τον γνωστό, το μέσο, τον φίλο. Τυχόν δυναμική απαίτηση τείνει να είναι "αμάρτημα" όσον αφορά τις προσωπικές σχέσεις. Όλα αυτά υποβάλλουν την ατομική προσπάθεια, το προσωπικό βόλεμα την προσωρινή επίλυση ενός προβλήματος κι όχι τη συλλογική, με βάση κάποιες αρχές - την αξιο-

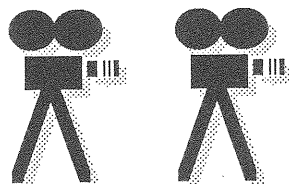

κρατία.

Ο κινηματογράφος είναι ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση, γιατί είναι και πολυέξοδη δουλιά και συλλογική κατά κάποιο τρόπο.

Από τη μια είναι αλήθεια ότι η κυπριακή κοινωνία, όπως είναι σήμερα, δεν μπορεί να φτιάχνει ταινίες, καλές ταινίες. Ο σκηνοθέτης που δεν έχει το κουράγιο να παλαίψει και να υποστεί την ταλαιπωρία και τον κίνδυνο μιας περιπέτειας - δεν θα μπορέσει να ζήσει σ' αυτό τον τόπο.

Από την άλλη όλα τα πράγματα κερδίζονται. Δεν έρχονται ουρανοκατέβαρα. Δεν είναι έτσι που πέτυχε κάποια πράγματα ο άνθρωπος; Τι έγινε εύκολα; Είτε κάποιος αρχίζει μια προσπάθεια από άγνοια των δυσκολιών κι αποχτά αυτή την εμπειρία όταν "μπει στο χορό" είτε αν είναι πιο

συνειδητός κάμνει μια ακροβασία μ' όλες τις συνέπες που τον περιμένουν κι η ζωή πάει μπροστά. Ότι γίνεται έχει μια δυναμική λειτουργία. Γι αυτούς που έρχονται μετά τα πράματα είναι ίσως πιο εύκολα.

Είναι κι αυτός ένας από τους κοινωνικούς νόμους. Αυτό που ήταν ως κάποιο χρόνο παραγνωρισμένο και πιθανόν περιφρονημένο, μπορεί να πάρει μια θέση στην κοινωνία όταν υπάρχει αγώνας, συνέπεια και επιμονή. Η ανθρώπινη δράση είναι ένας σημαντικός παράγοντας στις κοινωνικές εξελίξεις και μπορεί να μετριάσει ή να υπερβεί αντικειμενικές δυσκολίες.

Έχω την άποψη ότι μέσα στις σημερινές συνθήκες όπου η πολιτιστική δημιουργία έχει παγκοσμιοποιηθεί και μ' ένα συγκροτημένο τρόπο, δηλαδή ασύμμετρο και κατευθυνόμενο και μεταξύ των

εθνών αλλά και στο εσωτερικό του κάθε έθνους ή και κράτους, η τελείως αυθόρμητη δημιουργία είναι ανέφικτη. Δηλαδή θα πρέπει να φτιάξουμε συνθήκες για να μπορέσει να υπάρξει μια αυθόρμητη δημιουργία. Κι' αυτό είναι ζήτημα πάλης ενάντια στο κράτος και το κοινωνικό κατεστημένο. Όμως το τι προτείνουμε θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στις συνθήκες και αναγκαίες του χώρου. Δηλαδή δεν βλέπω να μπορούν να γίνουν κινηματογραφικές υπερπαραγωγές, ή αν γίνουν δεν θα έχουν συνέχεια. Ή π.χ. δεν μπορείς να χρηματοδοτήσεις μια θεαματική θεατρική δραστηριότητα χωρίς πριν να μεριμνάς ταυτόχρονα για τη συγγραφή σεναρίων.

Έχεις δίκιο. Θα ήταν παράλογο να πιστεύει κάποιος ότι είναι δυνατόν η Κύπρος να παράγει ταινίες του ενός ή και περισσότερων εκατομμυρίων λιρών, όπως είναι οι παραγωγές του εξωτερικού. Είναι ίσως ακόμη δύσκολο να παράγει κι ό,τι στο εξωτερικό θεωρείται φτηνή παραγωγή, δηλ ταινίες 500.000 λιρών.

Αν όμως αυτά είναι δύσκολα, δεν είναι καθόλου δύσκολο ούτε ανέφικτο να κάμνουμε μια ταινία το χρόνο των 100-150 χιλιάδων λιρών και πιθανόν 3-4 μικρές των 20-25 χιλιάδων λιρών. Η Ελλάδα κι η Ουγγαρία λ.χ. των 10 εκατομμυρίων κατοίκων, παράγουν γύρω στις 20 ταινίες το χρόνο. Γιατί όχι η Κύπρος μια ή δύο ταινίες; Σήμερα δε γίνεται ούτε αυτό. Κι όσον αφορά την ποιότητα, το οικονομικό είναι αρνητικός παράγοντας, αυτό όμως δε σημαίνει ότι οι φτηνές ταινίες είναι πάντα κακές ποιοτικά. Ο Μπέργκμαν κι ο Μπουγιουέλ έκαναν για χρόνια φτηνές ταινίες χωρίς αυτό να είναι σε βάρος της ποιότητάς τους.

Το πρόβλημα όμως δεν περιορίζεται στη χρηματοδότηση. Δεν είναι μόνο θέμα χρημάτων. Δεν θα ήταν καλύτερη η κατάσταση, πιστεύω αν μόνο έπεφτε χρήμα. Είναι πρόβλημα γενικότερου πολιτισμού, δημιουργίας ενός ευνοϊκού κλίματος και καλλιέργειας αυτού του κλίματος. Πως θα μπορούσε λ.χ. να παράγονται καλές ταινίες σ' ένα τόπο που δεν υπάρχει κριτική; Που δεν υπάρχει ούτε

πληροφόρηση; Που η τηλεόραση έχει 15 μόνο λεπτά τη βδομάδα για όλη την καλλιτεχνική ζωή; Που ούτε πληροφόρα τον κόσμο για τις καλές ταινίες στους κινηματογράφους είτε στις λέσχες ούτε τις ενθαρρύνει;

Μπορείς να φανταστείς πόσο διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα, αν η τηλεόραση και το ραδιόφωνο παρουσίαζε τις καλές ταινίες δείνοντας 5' από αυτές; Λέγοντας δύο λόγια; Το καλό θέατρο; Το καλό βιβλίο; Δε θα αναγκάζονταν κι οι εφημερίδες να έχουν κριτική; Με αυτό τον τρόπο δε θα ξεχωρίζε κάποιο ταλέντο, δε θα έφτιαχνε ένας σκηνοθέτης μια καλύτερη ταινία; Δε θα γίνονταν συζήτηση; Δε θα υπήρχε ζωή;

Σ' ότι αφορά την πολιτιστική δημιουργία τίθενται πολλά ερωτήματα, λοιπόν. Υποθέτω ότι η ταινία σου είναι μια πραχτική απάντηση σε κάποια. Πως; Πέρα απ' αυτό η ταινία σου αποτελεί μια αισθητική πρόταση. Ποιά;

Πρώτα απ' όλα έγινε τυχαία. Τόσο η δική μου και μερικές άλλες, που έγιναν αυτή την περίοδο. Δεν

υπήρξε πίσω τους ένα σχέδιο, μια σαφής απόφαση. Ένας προγραμματισμός. Κι αν κάποιες πετύχαν, είναι κι αυτό τυχαίο, εξαιτίας των προσώπων που τις έκαναν.

Με την ανακήρυξη κράτους στα κατεχόμενα η κυβέρνηση αποφάσισε να κινήσει πιο αποτελεσματικά τον μουδιασμένο τομέα της διαφώτισης, και δημιούργησε το ΚΕΔ. Συζήτησαν τότε ανάμεσα σ' άλλα και τον κινηματογράφο, σαν ένα μέσο ενημέρωσης. Έτυχε εκείνη την περίοδο να τελιώνει τις σπουδές του ο Γιάννης Ιωάννου και να προτείνει μια ταινία. Του ανέθεσαν στα γρήγορα και χωρίς να το πολυσκεφτούν μια ταινία. Το αποτέλεσμα ήταν οι "Νεκατωμένοι αέρες". Τότε δούλεψα με τον Γιάννη Ιωάννου κι έφτιασε σ' αυτή μου ότι έχουν ένα κονδύλι για ταινίες και δεν έχουν προτάσεις.

Έτσι αποφάσισα να τους δώσω μια ιδέα που είχα εκείνη την εποχή. Κατά καιρούς είχα διάφορες ιδέες στο μυαλό μου, οι οποίες όμως έμειναν στο χαρτί. Είχα συμβιβαστεί με την ιδέα ότι η Κύπρος είναι "δύσκολος" χώρος, κι

αν θέλεις να ζήσεις εδώ πρέπει να περιοριστείς στις προσωπικές σου φιλοδοξίες και να προσαρμοστείς σε πλαίσια περισσότερο υποδομής παρά δημιουργίας.

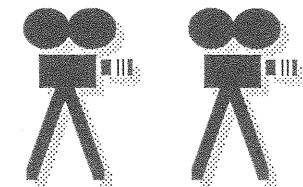
Μας έλεγαν ότι τα σεναρία εγκρίθηκαν, ότι όμως χρειαζόταν μια τυπική απόφαση από ανώτερο σώμα. Η απόφαση πάρθηκε αρκετούς μήνες αργότερα, όταν όπως ακούστηκε στα παρασκήνια, ο πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικού Κινηματογράφου, Παύλος Ζάννας έστειλε συγχαρητήρια επιστολή για τους "Νεκατωμένους αέρες". Αυτά δείχνουν πως το τυχαίο και περιστασιακό της έγκρισης αυτών των σεναρίων.

Κατόπιν νομίζω πως η ταινία δε θα γινόταν (τουλάχιστον στη μορφή που είναι σήμερα) αν δεν υπήρχε η δική μου θέληση κι αν δεν το διακινδύνευα με προσωπικό ρίσκο. Τα χρήματα ήταν πολύ λίγα, κι αρχικά αποφάσισα να καλύψω τις ανάγκες της ταινίας με προσφορά της δικής μου αμοιβής από την ταινία και με εθελοντική δουλιά. Όταν ούτε αυτά άρκεσαν

αποφάσισα να το διακινδυνέψω με την ελπίδα, αν η ταινία πετύχει να μου δώσουν ό,τι υπολείπεται.

Υπήρξαν όμως και παρακινηματογραφικές δυσκολίες, πράματα που μπορεί να συμβούν δηλαδή όταν καθένας που αναλαμβάνει ένα καλλιτεχνικό έργο. Ενώ κάμνεις υποτίθεται ένα έργο για το σύνολο - για το πολιτικό μας πρόβλημα, κι ενώ αναμένεις από κάποιες υπηρεσίες να σε διευκολύνουν, αυτές δεν ξέρουν τίποτε άλλο εκτός από κανόνες. Κι αυτό κατά τα συμφέροντα. Είναι κι αυτό ένα πρόβλημα πολιτισμού. Σε θέλουν να σκύβεις το κεφάλι, να είσαι άνθρωπος χωρίς προσωπεία. Να ταπεινώνεσαι μπροστά τους και στην ιερή τους γραφειοκρατία. Αν δεν το κάμεις προσπαθούν να σε λυγίσουν με κάθε θεμιτό κι αθέμιτο μέσο. Με πράματα που φαίνονται κι αποδεικνύονται κι άλλα κρυφά, του παρασκηνίου, του ψιθύρου και της διαβολής.

Έτυχε να έχω και μια τέτοια εμπειρία, που είναι το ίδιο πολύτιμη όπως κι η εμπειρία του γυρίσματος.

Ίσως μια τρίτη απάντηση να ήταν γύρω από το θέμα "διαφώτιση". Νομίζω πως υπάρχει μια καλούπιασμένη άποψη γι αυτό το θέμα. Πολλοί "αρμόδιοι" πιστεύουν πως διαφώτιση είναι αυτό που διευκολύνουν, αυτές δεν ξέρουν τίποτε άλλο εκτός από κανόνες. Κι αυτό κατά τα συμφέροντα. Είναι κι αυτό ένα πρόβλημα πολιτισμού. Σε θέλουν να σκύβεις το κεφάλι, να είσαι άνθρωπος χωρίς προσωπεία. Να ταπεινώνεσαι μπροστά τους και στην ιερή τους γραφειοκρατία. Αν δεν το κάμεις προσπαθούν να σε λυγίσουν με κάθε θεμιτό κι αθέμιτο μέσο. Με πράματα που φαίνονται κι αποδεικνύονται κι άλλα κρυφά, του παρασκηνίου, του ψιθύρου και της διαβολής.

Αντίθετα η ελεύθερη, η ζωντανή δημιουργία, το έργο τέχνης, ο λαϊκός πολιτισμός αποτελούν κι αυτά μορφές διαφώτισης. Προβάλλουν ένα τόπο, ακόμα και στην περίπτωση που κριτικάρουν διάφορες καταστάσεις. Τέτοια έργα μπορούν να

μπουν σε χώρους που είναι αποκλεισμένη η επίσημη πλευρά.

Άλλες χώρες γνωρίζουν την δύναμη της τέχνης στον τομέα της προβολής τους. Είναι γι' αυτό που βλέπει κάποιος στο Γκαίτε ή το Γαλλικό Κέντρο λ.χ. να προβάλλουν έργα που κάθε άλλο παρά την επίσημη άποψη εκφράζουν.

Δύο-τρεις από τις ταινίες που έγιναν ξέφυγαν από την παραδοσιακή αντίληψη της διαφώτισης. Κι ήταν φυσιολογικό. Είναι ίσως κάτι που πρώτη φορά γίνεται στην Κύπρο.

Αυτή η εμπειρία αποδειχνει πως ο κινηματογράφος δεν μπορεί να είναι στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών. Ο κινηματογράφος, μόνο σαν Τέχνη μπορεί να προβάλει την Κύπρο στο εξωτερικό και γι' αυτό πρέπει τα κονδύλια που τυχόν διτίθενται σήμερα

γι' αυτό το σκοπό να παν σε άλλο φορέα. (Ο πιο αρμόδιος είναι η Μορφωτική Υπηρεσία).

- Τώρα μια ερώτηση που σχετίζεται με το φιλοσοφικό ας πούμε υπόβαθρο της ταινίας. Κάμνεις ένα αυθαίρετο παραλληλισμό μεταξύ του τρόπου λειτουργίας της φύσης (κάθε χρόνο τα λουλούδια ανθίζουν) και της ανθρώπινης κοινωνίας (όλα θα πάν καλύτερα νομοτελειακά). Από μια πλευρά είναι σωστό να αντιμετωπίζεται ο άνθρωπος σαν μέρος της φύσης (κι είναι μέρος της φύσης) από την άλλη όμως στην ιστορία δεν επικρατεί υποχρεωτικά το σωστό ή ακόμα το ελπιδοφόρο.

Εξ' άλλου σ' ό,τι αφορά τη φύση, μπορούμε νομίζω με την εμπειρία του πυρινικού κινδύνου και της μόλυνσης π.χ., να μην είμαστε βέβαιοι ότι μετά από κάθε χειμώνα θάρχεται μια άνοιξη.

- Νομίζω πως δε γίνεται τόσο ψυχρά αυτός ο παραλληλισμός.

Είχα μπροστά μου τον Άγιο Σωζόμενο, ένα ερειπομένο, εφιαλτικό χωριό.

Μια μαρτυρία της σύγχρονης ιστορίας μας. Ένα σκηνικό θανάτου. Ο ίδιος ο χώρος είναι απαισιόδοξος, δείχνει τα χάλια μας, την ανικανότητά μας ν' αντισταθούμε στο φανατισμό. Δημιουργεί πίκρες, θλιβερές σκέψεις.

Αυτή είναι η πρώτη εντύπωση. Ύστερα ακολουθούν άλλες. Βλέπεις πως σ' αυτό το νεκρό χώρο η ζωή συνεχίζεται, είναι η φύση. Αλλά κι οι άνθρωποι οι οποίοι έρχονται και βόσκουν τα ζώα τους, καλλιεργούν τη γη, κάμνουν κάθε χρόνο το πανηγύρι τους. Μερικοί έρχονται να προσκυνήσουν στην εκκλησιά ή να δουν το σπίτι τους. Άλλοι να δουν με τα κυάλια το κατεχόμενο χωριό τους, το Πυρό, που είναι δίπλα. Επομένως δεν είναι εντελώς νεκρός αυτός ο χώρος.

Η ταινία όμως δεν προσπαθεί να υποβάλλει απαισιοδοξία με φτηνό τρόπο. Υπάρχει, ναι παραλληλισμός με τη φύση, αλλά το κυριότερο μοτίβο (τουλάχιστον στην πρόθεση) ήταν η κίνηση της ζωής, η αλλαγή, που κι αυτό είναι ζωή. Είναι, αν θέλεις το παιχνίδι με το θάνατο, η ανανέωση της ζωής μέσα από το θάνατο.

Είναι και γι' αυτό που κλείνει η ταινία με το λαϊκό κέντημα, το οποίο γράφει το ρητό του Ηράκλειτου "Τα πάντα ρει".

Αν υπάρχει αισιοδοξία αυτή είναι μέσα στους ανθρώπους. Είναι το όνειρο της γυναίκας ότι ξαναπαίει στο σπίτι της κι ότι ξαναβρίσκει τους γείτονες της, την παλιά ζωή μ' άλλα λόγια. Αυτό είναι ένα όνειρο. Όμως τα όνειρα μας δεν αποτελούν κι αυτά μια πραγματικότητα; Οι ελπίδες μας δεν παίζουν ένα ρόλο στην εξέλιξη της ζωής μας; Δεν είναι τυχαίο, νομίζω, που στο τέλος της ταινίας η φωτογραφία του ονείρου είναι ακουμπισμένη στο απολιθωμένο κοχύλι που έφερε η γυναίκα από το χωριό.

- Τώρα σ' ό,τι αφορά τη διακοινοτική σύγκρουση. Την αντιμετωπίζεις θεωρώ μέσα από μια ανθρωπιστική σκοπιά κι' ανεπιτυχώς. Οι άνθρωποι λες, ζούσαν μαζί, θα μπορούσαν και πάλι να ζήσουν μαζί. Ουσιαστικά εκφράζεις μια χριστιανική επίκληση, όχι πιο δυνατή από το "αγαπάτε αλλήλους". Και στηρίζεις την ελπίδα σου, (δηλαδή κατά την άποψη μου δεν

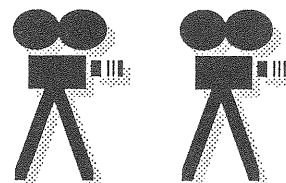
την στηρίζεις) πάνω στον νομοτελειακό κύκλο της φύσης.

- Δε θέλω να αρνηθώ ότι λες. Είναι πιθανόν να βγαίνουν αυτά που είδες. Δεν ήταν όμως πρόθεσή μου να έχω μια χριστιανική προσέγγιση όσον αφορά τις σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων.

Το κυρίαρχο στοιχείο όσον αφορά τις αφηγήσεις είναι το μίσος κι η φιλία. Σε μια αφήγηση Τούρκοι μασκοφόροι πηγαίνουν να σκοτώσουν Έλληνες κι ο Τούρκος κοινοτάρχης τους σώζει. Σε μια άλλη εσκαβήτες θέλουν να συλλάβουν δύο Τούρκους, που τους προστατεύει μια Ελληνίδα. Και στις δύο ιστορίες υπάρχουν αυτά τα δύο στοιχεία: η βαρβαρότητα κι η ανθρωπιά. Είναι στοιχεία χαρακτηριστικά της κυπριακής πραγματικότητας και ιστορίας. Αυτό που εσύ αποκαλείς χριστιανική προσέγγιση, εγώ το έβλεπα σαν διαλεχτική προσέγγιση.

Πιθανόν να έχεις αυτή την εντύπωση γιατί αυτά εκφράζονται μέσα από προσωπικές ιστορίες, που είναι πιο άμεσες και πιο ανθρώπινες, που προκαλούν ίσως ένα συναίσθημα. Αρχικά ισοσταθμίζει αυτό το συναίσθημα με το σχόλιο της μάνας, που ήταν πιο μεγάλο αρχικά και κουτσουρεύτηκε στο τέλος για αισθητικούς λόγους.

Πιθανόν να μην υπάρχει στην ταινία πρόταση για τις σχέσεις Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, νομίζω όμως πως δεν υπάρχει ούτε η πρόταση του "αγαπάτε αλλήλους". Τα "μηνύματα" ενός έργου βγαίνουν από το γενικό του πλαίσιο και δεν είμαι σίγουρος αν το πλαίσιο των αφηγήσεων επιτρέπει μια χριστιανική ερμηνεία.

μήνυμα τουρκων καλλιτεχνων (στη πρεμιέρα της «λεπτομέρειας»)

Οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι είναι δυο έθνη στον κόσμο κατάλληλα να ζουν με αδελφοσύνη και φιλία αναμεταξύ τους.

Είναι όμως πολύ λυπηρό που έγιναν μάρτυρες των πιο σκληρών δοκιμασιών του πολέμου.

Ο λαός της Κύπρου, που αποτελείται από δύο έθνη, είναι σα λουλούδι που ανοίγει από την ίδια ρίζα.

Τα τείχη που στάθηκαν κι οι γραμμές των συνόρων που τραβήχτηκαν ανάμεσά τους, δε θα καταφέρουν να κομματιάσουν τις αδελφές εθνότητες, το λαό της Κύπρου. Γιατί τα τραγούδια τους, που ανθίζουν από την ίδια ρίζα και βγαίνουν από την ίδια καρδιά, είναι πιο δυνατά απ' το καθετί.

Τα τραγούδια της αδελφοσύνης των λαών είναι πιο δυνατά απ' αυτούς που θέλουν να τους μετατρέψουν σε εχθρούς αναμεταξύ τους.

Για να ζήσουν αδελφικά τα δυο έθνη της Κύπρου, πέφτει κυρίως σε μας, τους ανθρώπους της τέχνης απ' την Τουρκία, την Ελλάδα, τους Τουρκοκύπριους και τους Ελληνοκύπριους, βαρύν καθήκον. Εμείς πρέπει να εκπροσωπούμε αυτή την αδελφοσύνη σ' όλους τους τομείς της ζωής.

Το έργο του Κύπριου δημιουργού Πανίκκου Χρυσάνθου «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» είναι από τα πιο όμορφα, σημαντικά και δυνατά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Εμείς, οι άνθρωποι της τέχνης και διανοούμενοι της Τουρκίας, που έχουμε συνείδηση για τη σημασία της αδελφοσύνης ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους, χαιρετίζουμε με αγάπη τις προσπάθειες που γίνονται γι' αυτό το σκοπό.

Χαιρετίζουμε αυτούς που αγωνίζονται για την αδελφοσύνη των λαών και των εθνών...

Για τους διανοούμενους Τούρκους εξόριστους

Nihat Behram (συγγραφέας)
Fatos Guney (υπεύθυνη των ταινιών του Γκιουνεϊ)
Melike Demirag (τραγουδίστρια-ηθοποιός)
Sanar Yurdatapan (μουσικός)
Ismail Goban (ζωγράφος)
Demis Kavukoglu (δημοσιογράφος)

η μουσική της ανατολής

Φωτ. Αλέξ. Νικολάου

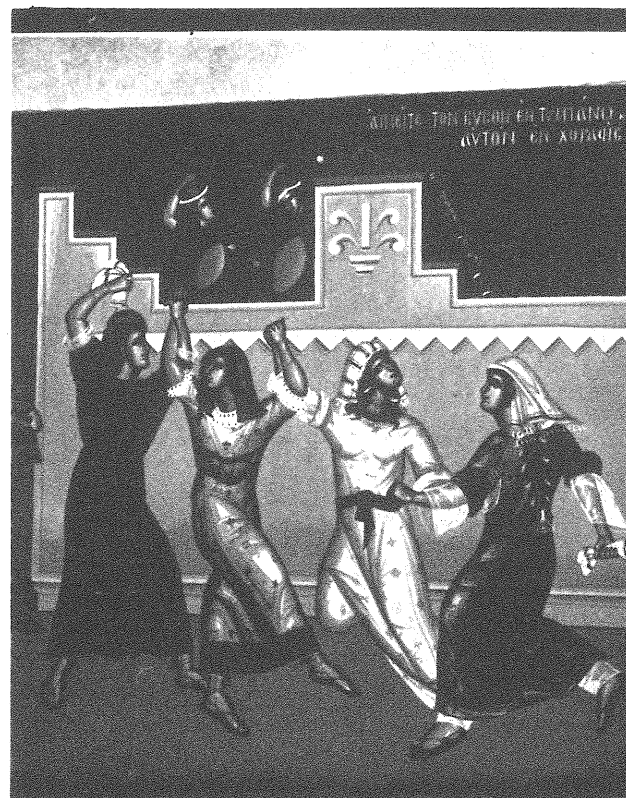
Συνέντευξη με τον Ross Daly

Σοι τυχεροί, μπόρεσαν να ακούσουν πριν λίγο καιρό μεταξύ 25 και 30 του Γενάρη, στο τείλοποτείο "Η Πράσινη Γραμμή" τρία από τα μέλη του "Λαβυρίνθου" στην εκτέλεση ενός μέρους του ρεπερτορίου τους, έκαναν ένα μικρό ταξίδι στους δρόμους της ανατολίτικης μουσικής. Όμως τι είναι ο «Λαβυρίνθος»; Την παρουσίαση αντιγράφουμε από φυλλάδιο που διανεμήθηκε στη παράσταση. Στη συνέχεια δημοσιεύουμε τη συνέντευξη που μας έδωσε ο κύριος εμπνευστής και δημιουργός του συγκροτήματος Ross Daly.

«Λαβυρίνθος» είναι ένα ανοιχτό μουσικό εργαστήρι, μια μυητική διαδρομή, μια μεσογειακή Arkestra (ορχήστρα - κιβωτός όπως ονομάζει ο Sun Ra το εργαστήρι-ορχήστρα του). Είναι ένα μουσικό σύνολο με ανοιχτά πλαίσια (θμελές σήμερα, διαφορετικό στο άμεσο μέλλον) που ξεκίνησε στα Χανιά με κεντρικό πυρήνα μια 20χρονη διαδρομή στα όργανα και τους ήχους της Ανατολής από τον Ross Daly. Πάνω σ' αυτή τη στέρεη βάση άρχισε η προσπάθεια να ενώνονται αγαά μουσικοί με μακρόχρονη πειθαρχία σε παραδοσιακά όργανα, ενσωματώνοντας μουσικούς πολιτισμούς (ενεργούς ή ιστορικά ολοκληρωμένους) της ευρύτερης περιοχής της Ανατολής σ' ένα μουσικό παρόν που αποδεσμεύει την ενέργεια που έχει κάθε αυθεντική μουσική πράξη ανεξάρτητα από τον ηχητικό κόσμο στον οποίο κινείται.

Ένα μουσικό παρόν που διαμορφώνεται με το βιωμένο αργό ρυθμό που επιτρέπει την αφομοίωση των στοιχείων που επεξεργάζονται με τη γνώση της σοβαρής έρευνας και τη φρέσκια αίσθηση του δημιουργικού μουσικού, που δεν βιάζει το παραδοσιακό υλικό και δεν βιάζεται από τον βομβαρδισμό των πολυποικίλων μουσικών ερεθισμάτων. Είναι ο ήχος που αναδύεται από την τρυφερή σχέση με τους "ζωντανούς οργανισμούς" οργάνων με αιώνες ιστορία, αποτέλεσμα της δύσκολης επιλογής (που απαιτεί βασανιστική πειθαρχία και τελική υπέρβασή της σ' ένα ηχητικό κόσμο εύφορης ελευθερίας) της ισοροπίας σ' ένα νέο πεδίο, που ούτε απλώς υπηρετεί "διασώζοντας" τον μουσικό πολιτισμό ενός συγκεκριμένου τόπου, ούτε καταφεύγει στην εύκολη συνταγή της "...εντεχνης ανανέωσης" της παράδοσης, με την οποία διαπρέψανε μεγάλοι συνθέτες μας.

ΟΜ

- *Ας προσπαθήσουμε να ορίσουμε το αντικείμενο της δουλειάς σου*

- Είναι φυσικά λίγο δύσκολο να το πούμε με δυο λόγια. Το επίκεντρο της ζωής μου είναι η μουσική, θέμα τεράστιο. Με βάση το προσωπικό γούστο και τις προσωπικές ανάγκες, γίνονται κάποιες επιλογές. Έχω τραβηχτεί από τους ήχους της μουσικής της Ανατολής.

- *Πώς χαρακτηρίζονται αυτοί οι ήχοι;*

- Η μουσική της Ανατολής έχει το βασικό χαρακτηριστικό να δουλεύει μονάχα με τη μελωδία και το ρυθμό. Λείπει δηλαδή η αρμονία, αλλά δίνει περισσότερα για τη μελωδική και ρυθμική ανάπτυξη. Μα περισσότερο από τα τεχνικά της με ενδιαφέρει το πνευματικό περιεχόμενο. Δηλαδή, δεν είναι μια μουσική που είναι στην υπηρεσία των συναισθημάτων της στιγμής αλλά συνδέεται με πιο

απόλυτες καταστάσεις (και συναισθηματικές και πνευματικές), κι ο μουσικός προσπαθεί να φτάσει σ' αυτές μέσω της μουσικής. Δηλαδή η μουσική περιέχει κάποιες οδηγίες και δρόμους προς αυτές τις καταστάσεις. Δεν υπάρχουν λέξεις για να πεις αυτά τα πράγματα δυστυχώς.

- *Προσωπικά, η μουσική αυτή με οδηγεί σε ένα είδος βαθιάς θλίψης.*

- Ναι, αυτό οφείλεται στα διαλείμματα της μουσικής αυτής που στηρίζεται στη φυσική κλίμακα, τη κλίμακα δηλαδή που βγαίνει χρησιμοποιώντας τις φυσικές αρμονίες των χορδών και που υπήρχε πριν οι Ευρωπαίοι εφεύρουν τη συγκεκριμένη κλίμακα για να εξυπηρετήσουν την αρμονία. Δίνει λοιπόν η φυσική κλίμακα την εντύπωση του λυπητερού αν και δεν είναι αλήθεια. Υπάρχει μέσα στην ανατολίτικη μουσική όλη η έκφραση της γκάμας των συναισθημάτων. Κάθε ήχος έχει ένα συγκεκριμένο συναισθηματικό χαρακτήρα

και ύφος που ο μουσικός οφείλει να αποδώσει σ' αυτή τη κλίμακα.

- *Ας πάμε για λίγο στο ζήτημα της αποδέσμευσης της ανατολικής μουσικής από το συγκεκριμένο του χρόνου.*

- Σ' αντίθεση με τη σύγχρονη δυτική μουσική, (γιατί παλιότερα ήταν διαφορετικά), ένα κομμάτι ανατολίτικης μουσικής χρειάζεται αρκετό χρόνο ν' αναπτυχθεί και να ολοκληρωθεί. Δηλαδή δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν τραγούδια τριών λεπτών. Είναι πολύ σπάνιο να βρεις ένα κομμάτι που να διαρκεί λιγότερο από δέκα λεπτά, γιατί η μουσική αυτή παιζόταν και φτιαχνόταν έξω από τις όποιες εμπορικές ανάγκες και συνθήκες. Συνδεόταν αποκλειστικά με τις ανάγκες του μουσικού, (όπως και η κλασσική ευρωπαϊκή μουσική). Η σύγχρονη δυτική μουσική, όμως, σπάνια περνάει από τον δημιουργό αμέσως στον ακροατή. Περνάει μέσα από τη δισκογραφία, το ραδιόφωνο, κλπ, με τα υποχρεωτικά στοιχεία διάρκειας κλπ. Επίσης, η μουσική αυτή, από τη στιγμή που είχε την αποστολή να φέρει τους ανθρώπους σε κάποια ψυχική κατάσταση, χρειαζόταν κάποιο χρόνο.

- *Υπάρχει ο χρόνος εκτέλεσης και ο χρόνος δημιουργίας*

- Ναι, εγώ μιλώ για τον χρόνο εκτέλεσης. Η δημιουργία ασφαλώς δεν μπαίνει σε συγκεκριμένο χρόνο. Όταν φτάνεται ένα κομμάτι, η έμπνευση έρχεται κάποια στιγμή, μετά παίζεται από κάποιον πολλές φορές και μετά από άλλους, και αιγά-αιγά διαφορφώνεται το κομμάτι και εξελίσσεται. Έτσι το κάθε κομμάτι έχει δυο

στάδια δημιουργίας: το στάδιο της έμπνευσης, και ύστερα μια δημιουργία που μπορεί να πάρει εκατοντάδες και χιλιάδες χρόνια. Συνεχώς αλλάζουν μορφές, κι ίσως να φτάνουν στις μέρες μας σε μια μορφή αγνώριστη σε σύγκριση με το πρώτο κομμάτι. Σημασία έχει όμως η συνέχεια που κουβαλά μέσα του ένα κομμάτι, η διαχρονικότητα.

- *Θα 'λεγες ότι συναντούμε αυτά τα χαρακτηριστικά σε όλη τη μουσική της Ανατολής;*

- Χρονικά, αυτή η μουσική μπορούμε να πούμε γενικά πως ανήκει στο χώρο της ανατολικής Μεσογείου. (Αν και δεν συμφωνώ μ' αυτό τον ορισμό γιατί αφήνει έξω Ινδία, Αφγανιστάν, Κεντρική Ασία, που είναι όλα συγγενικά. Οπότε ας μην ντρεπόμαστε να το λέμε: Μουσική της Ανατολής). Αναφέρεται ότι έχει πανάρχαιες πηγές. Δηλαδή έχουμε γραμμένες μουσικές θεωρητικές μελέτες που δείχνουν πως ήταν η μουσική - θεωρητικά τουλάχιστον - στην αρχαία Ελλάδα, στην αρχαία Αίγυπτο, Ινδίες, Ασσυρία, Σουμερία, κλπ. Κι από ό,τι ξέρουμε από τα μουσικά συστήματα αυτά, υπάρχουν αρκετές ομοιότητες με τα μουσικά συστήματα που χρησιμοποιούνται σήμερα στον ίδιο γεωγραφικό χώρο. Όμως δεν ξέρουμε, και δεν μπορούμε φυσικά να ακούσουμε, τι ακριβώς παίζανε για να μπορέσουμε να καταλάβουμε αν τώρα παίζουμε περίπου τα ίδια πράγματα, ή αν αυτά που παίζουμε είναι εντελώς διαφορετικά. Προσωπικά δεν μενδιαφέρει να ξέρω αν αυτά που παίζουμε σήμερα είναι τα ίδια πράγματα, όσο μενδιαφέρει το γεγονός ότι τα ίδια μουσικά στοιχεία υφίστανται μια επεξεργασία

Είναι πολύ σπάνιο να βρεις ένα κομμάτι που να διαρκεί λιγότερο από δέκα λεπτά, γιατί η μουσική αυτή παιζόταν και φτιαχνόταν έξω από τις όποιες εμπορικές ανάγκες και συνθήκες. Συνδεόταν αποκλειστικά με τις ανάγκες του μουσικού

απ' όλους τους λαούς της περιοχής. Και, τουλάχιστον στο παρελθόν, λειτουργούσαν σαν μέσο διάλογου και επικοινωνίας μεταξύ αυτών των λαών.

- Αυτό όμως είναι νεκρό σημείο. Δεν ξέρω αν μια προσδοκόμενη καινούργια επικοινωνία μπορεί να στηριχτεί πάνω σ' αυτή την παραδομένη συγγενική κουλτούρα.

- Εγώ πιστεύω ότι η μουσική, όταν χρησιμοποιείται για να εξυπηρετεί κάποιες σκοπιμότητες είτε πολιτικές είτε άλλης φύσης, τότε γίνεται άλλο πράγμα, δεν είναι μουσική με την έννοια που προσδιόρισame προηγουμένως. Η πολιτική πάντα έχει να κάνει με κάποια μορφή διεκδίκησης, αλλά η μουσική - από τη φύση-της - έχει περισσότερο το χαρακτήρα του "δίνω" παρά της διεκδίκησης.

- Είσαι σίγουρος γι' αυτό;

- Η μουσική όπως την καταλαβαίνω εγώ έτσι είναι.

- Εντούτοις μέσα στη ανατολίτικη μουσική ασφαλώς υπάρχει και πόλεμος και διεκδίκηση.

- Κοίταξε, λεν ότι ο Πεντοζάλης στη Κρήτη είναι πολεμικός χορός. Εγώ δεν τον καταλαβαίνω έτσι. Υπάρχουν μουσικές που χρησιμοποιούνται και για πολεμικούς σκοπούς, αλλά αυτές οι μουσικές είναι στάσιμες, δεν έχουν καμιά εξέλιξη. Για παράδειγμα, η μουσική της Γκρίντας της Σκωτίας, όσο ήτανε μουσική του Σκωτζέζικου στρατού δεν εξελισσόταν. Μόνο όταν αποδεσμεύτηκε από τον ρόλο αυτό, άρχισε κι αυτή να εξελίσσεται όπως όλες οι άλλες μουσικές.

- Σε ποιά επίπεδο εξέλιξης βρίσκεται η ανατολίτικη μουσική;

- Θάλεγα σε ψηλό, αλλά δυσκολεύεται να βρει συνεχιστές. Και περισσότερο, βρίσκει συνεχιστές που θέλουν να την χρησιμοποιήσουν για δικούς-τους προσωπικούς ή άλλους λόγους. Υποχρεώνεται κι αυτή να γίνει εμπορικό αντικείμενο. Κι

30

Εγώ πιστεύω ότι η μουσική, όταν χρησιμοποιείται για να εξυπηρετεί κάποιες σκοπιμότητες είτε πολιτικές είτε άλλης φύσης, τότε γίνεται άλλο πράγμα, δεν είναι μουσική με την έννοια που προσδιόρισame προηγουμένως. Η πολιτική πάντα έχει να κάνει με κάποια μορφή διεκδίκησης, αλλά η μουσική - από τη φύση-της - έχει περισσότερο το χαρακτήρα του "δίνω" παρά της διεκδίκησης.

επειδή από τη φύση-της δεν είναι κατάλληλη για να μετατραπεί σε κάτι τέτοιο, θα υποστεί διάφορες αλλαγές μέχρι που να ρθεί στα μέτρα αυτών που θέλουν να την χρησιμοποιήσουν μ' αυτό τον εμπορικό τρόπο.

- Ποιά είναι η θέση της βυζαντινής μουσικής σ' αυτό το πλαίσιο;

- Η βυζαντινή μουσική είναι ένα πολύπλοκο και δύσκολο θέμα. Πρώτα-πρώτα, λέγοντας βυζαντινή μουσική, τι εννοούμε; Εννοούμε τη μουσική που ακουγόταν σ' όλη τη βυζαντινή αυτοκρατορία της εποχής, ή εννοούμε τη μουσική που ακούμε σήμερα στις εκκλησίες; Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι η μουσική των σημερινών εκκλησιών είναι η ίδια που ακουγόταν στις ίδιες εκκλησίες πριν 700 χρόνια. Υπάρχουν στοιχεία που μας λένε ότι υπάρχει ομοιότητα ανάμεσα στη μουσική σήμερα και τότε. Υπάρχουν άλλα

στοιχεία που λένε ότι ήταν εντελώς διαφορετική, και υπάρχουν άλλα στοιχεία που αφήνουν τη πιθανότητα και για τις δύο περιπτώσεις. Προσωπικά πιστεύω ότι βυζαντινή μουσική δεν πρέπει να θεωρείται μόνο η μουσική της εκκλησίας, αλλά η μουσική όλων των λαών που ζούσανε στη βυζαντινή αυτοκρατορία. Αν τη θεωρήσουμε έτσι, τότε σίγουρα δεν ξέρουμε τι ακριβώς παίζαν και τραγουδούσαν όλοι αυτοί οι άνθρωποι τότε. Όπως είπα προηγουμένως εμένα δεν μ' ενδιαφέρει τι ακριβώς κάνανε τότε. Μ' ενδιαφέρει ο κεντρικός πυρήνας: Η πρώτη ύλη εξακολουθεί και σήμερα να τυγχάνει επεξεργασίας και να εξελίσσεται. Από τη στιγμή που ένα πολύ σημαντικό μέρος της εξέλιξης είναι η αποδοχή επιρροών, μια σημερινή μουσική μιας εξελισσόμενης παράδοσης δεν μπορεί να είναι η ίδια με τη μουσική της ίδιας παράδοσης.

- Μια ένδειξη, είπαμε, για τη μουσική παράδοση της ανατολής, είναι η εκκλησιαστική μουσική σήμερα. Μίλησε-μου όμως και για τις άλλες ενδείξεις στη περιοχή.

- Η εκκλησιαστική μουσική που ακούμε σήμερα και μιλάμε για βυζαντινή μουσική, (η κανονική βυζαντινή ψαλμωδία, όχι κάτι καινούργια συστήματα), στηρίζεται περισσότερο σε γραπτά κείμενα του περασμένου κι αυτού του αιώνα. Δυστυχώς τα παλιότερα συστήματα γραφής δεν μπορούν να διαβαστούν σήμερα, κι έτσι δεν ξέρουμε τι ακριβώς έψαλλαν σε προηγούμενες εποχές. Δεν μπορούμε ν' ακούσουμε δηλαδή τις μελωδίες. Υπάρχουν επίσης τα δημοτικά τραγούδια των διαφόρων περιοχών, που αποτελούν τη σημερινή συνέχεια μιας προφορικής παράδοσης. Εδώ πάλι δυσκολευόμαστε να καταλάβουμε ποια σχέση ακριβώς έχει αυτή η μουσική με την αντίστοιχη των προηγούμενων αιώνων. Ένα πράγμα που ξέρουμε σήμερα είναι ότι τα τελευταία 300-400 χρόνια έχουν γίνει πολύ μεγάλες αλλαγές στα όργανα αυτής της μουσικής, και κατασκευαστικές αλλαγές των ίδιων οργάνων. Για παράδειγμα, σήμερα στη Κρήτη η μουσική παίζεται με λύρα και λαούτο. Το λαούτο υπάρχει στη Κρήτη μόνο τα τελευταία 70 χρόνια, και η πρώτη γραπτή αναφορά στη λύρα είναι το 1740. Η ίδια η λύρα, όπως φτιάχνεται σήμερα, είναι εντελώς διαφορετικό όργανο από τη λύρα που υπήρχε πριν 100 χρόνια. Οι οργανολογικές αυτές διαφορές θάχουν φέρει ανάλογες αλλαγές και στην ίδια την μουσική. Όλα αυτά δεν λέγονται για να αμφισβητήσουν τη γνησιότητα αυτής της λύρας, αλλά ακριβώς το αντίθετο. Για να γυρίσουμε στο θέμα της βυζαντινής μουσικής. Γιά μένα δεν υπάρχει ακριβώς προβυζαντινή ή βυζαντινή ή οθωμανική μουσική. Υπάρχει μουσική της Ανατολής. Οι κατηγορίες αυτές καθορίζουν απλά τις περιόδους της μουσικής της Ανατολής. Όπως και η ευρωπαϊκή μουσική έχει διάφορες εποχές: μεσαιωνική,

αναγέννηση, μπαρόκ, ρομαντική εποχή, κλπ. Ας πάρουμε τώρα την δημοτική μουσική. Η δημοτική μουσική της Ελλάδας μπορεί να χωριστεί χονδρικά σε 7 περιοχές που διαθέτουν διαφορετικά είδη μουσικής. Φυσικά, μέσα σε κάθε περιοχή υπάρχουν πιο πολλές υποδιαφάσεις. Είπαμε πιο πάνω ότι στα τελευταία 200-300 χρόνια η Οργανολογία είχε αλλάξει, αλλά πιστεύω ότι η μουσική κάθε περιοχής είναι μιά συνέχεια της προηγούμενης παράδοσης. Τώρα όμως συναντά μιά δυσκολία: Δεν μπορεί να συνεχίσει με τον ίδιο τρόπο, διότι ο μουσικός μιάς προηγούμενης εποχής στηριζόταν στην ακοή του, και έπρεπε με λίγα ακούσματα ν' αποδώσει αυτά που άκουγε. Επειδή όμως τότε όλα τα ακουσμάτα του ήταν ζωντανής μουσικής, αυτό σημαίνει ότι τα ακούσματα ήταν περισσότερο από μουσικές που ζούσαν και εξελισσονταν στο περιβάλλον του, και το ποσοστό των ξένων προς την περιοχή ακουσμάτων δεν υπήρξε καθοριστικό. Τώρα όμως που ο κάθε μουσικός έχει ηλεκτρονικά μηχανήματα στη διάθεσή του, αυτό σημαίνει ότι η μουσική δεν μπορεί να εξελισσεται με τον ίδιο τρόπο και ρυθμό. Άνθρωποι που δεν έχουν καμιά σχέση με το συγκεκριμένο περιβάλλον μπορούν νάχουν δυσανάλογη επιρροή. Π.χ. ο σημερινός Κρητικός ακούει πολύ περισσότερη μουσική ροκ απ' ότι παραδοσιακή κρητική μουσική. Αυτό δεν είναι κακό απ' εαυτού, αλλά για μένα είναι κακό να ακούει κανείς περισσότερη ηχογραφημένη μουσική παρά ζωντανή, και - πολύ περισσότερο - ηχογραφημένη μουσική που δεν υπάρχει περίπτωση να την ακούσει ζωντανή.

- Ας πάμε στη μουσική της Τουρκίας.

- Επειδή δεν έχω ζήσει σε κάποια επαρχία της Τουρκίας όπως έχω ζήσει στην Ελλάδα, δεν έχω ασχοληθεί πολύ με την τουρκική δημοτική μουσική. Από μουσικολογική πλευρά, την γνωρίζω αρκετά, (τι όργανα παίζουν, τους σκοπούς, κλπ.) αλλά δεν ασχολούμαι πολύ. Ασχολούμαι περισσότερο με τη κλασσική οθωμανική μουσική, όπως διασώζεται στη

Ο σημερινός Κρητικός ακούει πολύ περισσότερη μουσική ροκ απ' ότι παραδοσιακή κρητική μουσική. Αυτό δεν είναι κακό απ' εαυτού, αλλά για μένα είναι κακό να ακούει κανείς περισσότερη ηχογραφημένη μουσική παρά ζωντανή, και - πολύ περισσότερο - ηχογραφημένη μουσική που δεν υπάρχει περίπτωση να την ακούσει ζωντανή.

σημερινή Τουρκία. Η κλασσική οθωμανική μουσική είναι η συνέχεια της έντεχνης - ή λόγιας - μουσικής της οθωμανικής περιόδου.

- Ποιές είναι οι μορφές στις οποίες διασώζεται αυτή η μουσική;

- Υπάρχει η γραπτή μουσική, η οποία ακούγεται σήμερα με τις επιφυλάξεις που διατύπωσα πριν για τη διαφορά του πριν και του τώρα. Εδώ, επειδή είναι πιο πρόσφατη περίοδος, ξέρω με περισσότερη σιγουριά τις οργανολογικές εξελίξεις και μπορώ να υπολογίζω με περισσότερη ακρίβεια πως θα ήταν το άκουσμα. Δηλαδή το κανονάκι και το ούτι που προστεθήκανε σ' αυτή τη μουσική από το 1860 περίπου, όπως και η κατάργηση των μεγάλων ομάδων κρουστών οργάνων περίπου την ίδια εποχή, αλλάξαμε ριζικά το ύψος και το άκουσμα. Οι δύο σημαντικότεροι παράγοντες για την ανάπτυξη αυτής της μουσικής ήταν ο "τεκές" (δηλ. μοναστήρι) των Μεβλεβί Δερβίσηδων, και η "αυλή" των αρχόντων της εποχής. Την σημαντικότερη προσφορά την

Στη Περσία, για παράδειγμα, η μουσική απαγορεύεται στα τζαμιά αλλά όλη η κλασσική παραδοσιακή μουσική της Περσίας έχει θρησκευτικό χαρακτήρα, εκφράζοντας όμως τον Μυστικισμό των Σούφι κι όχι τον ορθόδοξο σιητικό ισλαμισμό που κυριαρχεί στη χώρα αυτή

συνθέσεις.

- Και η εκκλησιαστική τουρκική μουσική;

- Δεν έχουμε. Εδώ υπάρχει μια διαφορά μεταξύ της χριστιανικής και μουσουλμανικής εκκλησίας. Στη μια χρησιμοποιείται μουσική, ενώ στο τζαμί η μουσική έχει πολύ περιορισμένο ρόλο. Τώρα εδώ φτάνουμε σε μια αντίφαση: Ενώ η μουσική των ισλαμικών χωρών είναι σε μεγάλο βαθμό θρησκευτική, δεν είναι όμως εκκλησιαστική. Στη Περσία, για παράδειγμα, η μουσική απαγορεύεται στα τζαμιά αλλά όλη η κλασσική παραδοσιακή μουσική της Περσίας έχει θρησκευτικό χαρακτήρα, εκφράζοντας όμως τον Μυστικισμό των Σούφι κι όχι τον ορθόδοξο σιητικό ισλαμισμό που κυριαρχεί στη χώρα αυτή. Επειδή οι Σούφι ήτανε πάντα κυνηγημένοι από τους μουλλάδες των Σιητών, η μουσική αυτή παίζεται με λίγα όργανα, χαμηλόφωνα, σε περιορισμένους χώρους, κι έτσι ανάπτυξε ένα ανάλογο εσωτερικό χαρακτήρα. Στο Αφγανιστάν υπάρχει μια τομή μεταξύ τάσεων από Ινδία Πακιστάν / Κεντρική Ασία / Περσία, η οποία δίνει ένα ενδιαφέρον πολιτιστικό αποτέλεσμα. Ας σημειωθεί ότι πριν από την έλευση του Ισλάμ στη χώρα, υπήρξε για πολλά χρόνια ένας πολιτισμός ελληνοβουδιστικός, και ότι πριν απ' αυτόν υπήρξε το κέντρο του ζωροαστρισμού. (Η τότε Περσία συμπεριλαμβάνει περισσότερο το Αφγανιστάν παρά το σημερινό Ιράν).

- Πως εκφράζεται τώρα αυτή η κατάσταση στη μουσική;

- Πρώτα-πρώτα στα όργανα που χρησιμοποιούν, που μοιάζουν πολύ με τα ινδικά όργανα, π.χ. το "τουμπούρ" που μοιάζει με το ινδικό ατάρ, ή το "ντοτάρ" (ή νταμπούρα) που μοιάζει με το "κοπούς" (σημερινό σάζι) της Κεντρικής Ασίας. Υπάρχει και το "Γκιτζάκ", που μοιάζει με το περσικό "καμαν-ντσα". Αλλά πέρα από τις οργανολογικές ομοιότητες υπάρχουν μουσικές. Τα τελευταία όμως χρόνια η επίδραση της ινδικής μουσικής είναι δυσανάλογα μεγάλη επειδή φτάνουν πολλές ινδικές ταινίες με πολλή μουσική.

31

"CRY FREEDOM"

μια φωνή για ελευθερία στη ν. αφρική

Παρόλη τη διεθνή κατακραυγή και παρά τη διογκούμενη αντίσταση της πλειοψηφίας των κατοίκων της χώρας η κυβέρνηση της Ν. Αφρικής συνεχίζει να ασκεί την ρατσιστική της πολιτική και να εντείνει τα ανελεύθερα κατασταλτικά μέτρα. Τα πιο πρόσφατα δείγματα της συμπεριφοράς αυτής ήταν η σύλληψη του νομπελίστα αρχιεπισκόπου Ντέσμοντ Τούτου και άλλων εκκλησιαστικών ηγετών και καθώς και η απαγόρευση οποιασδήποτε δραστηριότητας σε 17 αντιστασιακές οργανώσεις όλων των πολιτικών αποχρώσεων.

Στην κλιμακούμενη αντίδραση ενάντια στην πολιτική του απάρτχάιντ προστίθενται συνεχώς και νέες φωνές. Μια από τις πιο πρόσφατες και πιο καυστικές είναι το φιλμ "Cry Freedom", του βραβευμένου με Όσκαρ δημιουργού του "Γκάντι" Sir Richard Attenborough. Διακηρυγμένη πρόθεση του φιλόδοξου αυτού αντιρατσιστικού φιλμ είναι, με τα λόγια του ιδίου του δημιουργού του, «κάνει που το έχει δει να μη ξανανιώσει αδιάφορος για το απάρτχάιντ». Και πραγματικά τον στόχο του αυτό τον πετυχαίνει χωρίς καμιά αμφιβολία! Από την πρώτη κιόλας σκηνή την οθόνη πλημμυρίζει η βία μιας επίθεσης της Ν.Α. στρατιωτικής αστυνομίας εναντίον των μαύρων κατοίκων ενός συνοικισμού - τρώγλης και της κατεδάφισης των παραγκών τους... Η τελευταία σκηνή του φιλμ κλείνει με ένα ακόμα ντοκουμέντο της βίας του καθεστώτος αυτού: ένα ατέλειωτο κατάλογο πολιτικών κρατουμένων που πέθαναν στις φυλακές για "άγνωστους λόγους", ή γιατί "γλίτρουσαν στο κελί τους", ή γιατί δήθεν "αυτοκτόνησαν". Παρόμοιο τέλος είχε και ο Μπαντού Στέφεν Μπίκο γύρω από το οποίο περιστρέφεται η ταινία.

Αφετηρία του έργου είναι η γνωριμία του Ντόναλτ Γούντς, ενός συντάκτη μιας Ν.Α. εφημερίδας, με τον Μπίκο. Πρίν την γνωριμία αυτή ο Γούντς μέσα από μια χαρακτηριστικά μικροαστική "φιλελεύθερη" αντιμετώπιση, γράφει πολεμικά άρθρα εναντίον του μαύρου ηγέτη του κινήματος της Μαύρης Συνείδησης (Μπίκο) και του υποτιθέμενου "μαύρου ρατσισμού" που τον χαρακτηρίζει. Μέσα από την κατοπινή γνωριμία των δύο ο Γούντς βρίσκεται ξαφνικά αντιμέτωπος με την πραγματικότητα της άλλης πλευράς - την φτώχεια, την εξαθλίωση, τον εξευτελισμό, την ανθρωπιά, τα όνειρα και τις ελπίδες των μαύρων. Οι εμπειρίες αυτές ριζοσπαστικοποιούν το λευκό συντάκτη που ελπίζει ακόμα στην πιθανότητα να "πείσει" τη λευκή κοινότητα για τα "δικαία αιτήματα" των μαύρων. Οι ελπίδες αυτές εξανεμίζονται όταν σε λίγο ο Μπίκο συλλαμβάνεται και πεθαίνει μυστηριωδώς στις φυλακές, ενώ ο κλοιός γύρω από τον ίδιο τον Γούντ αρχίζει να στενεύει. Αφού

32

εξαντλεί όλες τις πιθανότητες να αποκατασταθεί δημόσια η αλήθεια γύρω από τον θάνατο του φίλου του, αναγκάζεται να αυτοεξοριστεί δραπετεύοντας στη Βρετανία για να συνεχίσει εκεί τον αγώνα του μέσα από τη διεθνή καταγγελία του δολοφονικού καθεστώτος. Ο Γούντς κατάγραψε την υπόθεση αυτή και τις λεπτομέρειες του θανάτου του Μπίκο σε δύο βιβλία.

Το φιλμ του Attenborough βασίστηκε πάνω στα βιβλία αυτά καθώς και την βοήθεια του ιδίου του Γούντς και της γυναίκας του, και άλλων φίλων του Μπίκο.

Αναμφισβήτητα το φιλμ δείχνει όλη τη μαεστρία του Sir Richard Attenborough που καταφέρνει να παρουσιάσει ένα δυνατό, συναρπαστικό και ταυτόχρονα ανθρώπινο έργο. Το φιλμ αυτό αποτελεί σίγουρα ένα παράδειγμα των πραγματικά καλών στιγμών του Χόλλυγουντ, όπου η σωστή σκηνοθεσία, το καλό παίξιμο των ηθοποιών, η έντονη πλοκή του έργου, τα "σωστά" πολιτικά μηνύματα, δένουν σε ένα σύνολο που συνδυάζει το θέαμα με την τέχνη. Ίσως από δω να ξεκινά και η βασική κριτική που θα μπορούσε να γίνει στο φιλμ αυτό: δηλαδή ότι ακριβώς μένει μέσα στα πλαίσια μιας χολλυγουντιανής αισθητικής με τον χαρακτηριστικά σφικτοδεμένο και άψογο διάλογο, την έμφαση στον ηρωισμό και το προσωπικό ήθος των πρωταγωνιστών και την έντονη πλοκή μιας καλοδεσμένης περιπέτειας γύρω από την οποία δομείται το έργο. Βλέπουμε μια Αφρικανική ιστορία μέσα από λευκά μάτια (είναι ίσως χαρακτηριστικό ότι ο κύριος ήρωας είναι ο λευκός συντάκτης και όχι ο ίδιος ο Μπίκο). Θα μπορούσε μια κριτική "ματιά" της ιστορίας να έβαλλε σε αμφιβολία ακόμα και αυτό τον δυτικό τρόπο του βλέπειν! (1) Από την άλλη η δυτική, χολλυγουντιανή τεχνοτροπία του φιλμ και η γνώριμη λευκή προοπτική του κάνουν το φιλμ εύκολο να παρακολουθηθεί, και εξηγούν άλλωστε και την τεράστια εμπορική επιτυχία του έργου. Είναι ακριβώς λόγω αυτής της επιτυχίας που δέχτηκε τα πυρά του αντιδραστικού τύπου στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Μ. Βρετανία, και είναι ίσως λόγω της επιτυχίας αυτής που πρέπει και μεις να το κρίνουμε με πιο πολλή επιεικία. Γιατί πραγματικά δεν μπορεί κανείς που το έχει δει να ξανανιώσει αδιάφορος για το απάρτχάιντ.

(1) Ο Αιθίοπας κριτικός Τσεσιόμ Γκάμπριελ έλεγε χαρακτηριστικά: "Στο Δυτικό έργο το θέμα της ιστορίας είναι το στυλ και η φόρμα" με άλλα λόγια είναι τα εργαλεία, η κάμερα και οι συσκευές, που κινούν την ιστορία - αντί η ιστορία να κινεί τις συσκευές". ν.π.

BIKO

ο μπαντού στεφεν μπικο και ο αγώνας των μαύρων στην ν. αφρική

ν. περισπιανης

Ο Μπαντού Στέφεν Μπίκο γεννήθηκε το 1946 και πέθανε, ή πιο σωστά δολοφονήθηκε, το 1977 στις φυλακές του ρατσιστικού καθεστώτος της Ν.Αφρικής. Στη διάρκεια της σύντομης ζωής του ο Μπίκο κατάφερε να γίνει ένας από τους πιο δημοφιλείς μαύρους ηγέτες. Έγινε ο ζωντανός θρύλος του αγώνα των καταπιεσμένων μαύρων ενάντια στη συνεχιζόμενη τυραννία της λευκής μειονότητας. Η πιο σημαντική του συνεισφορά ήταν αναμφίβολα η σφυρηλάτηση της θεωρίας και του κινήματος της Μαύρης Συνείδησης. Στο κείμενο που ακολουθεί σκιαγραφούμε τις βασικές θέσεις της πολιτικής θεωρίας του Μπίκο μέσα από τα πολιτικά του κείμενα και τις συνεντεύξεις που έδωσε κατά καιρούς πριν τον πρόωρο θάνατό του.

η εμπειρία του να είσαι Μαύρος

Η πολιτική σκέψη και δράση του Μπίκο είχε σαν αφετηρία όχι κάποιες αφηρημένες ιδέες και αρχές αλλά τις συγκεκριμένες εμπειρίες των μαύρων της Ν. Αφρικής. Και οι εμπειρίες αυτές δεν είναι μονάχα η ηγεμονία της λευκής μειονότητας, ή καπιταλιστική εκμετάλλευση, ή υλική φτώχεια. Ακόμα πιο σημαντικές είναι οι εμπειρίες της «πνευματικής φτώχειας» και τα συνεπακόλουθά της πάνω στην προσωπικότητα του μαύρου: «Τι κάνει τον μαύρο ανίκανο να αντιδράσει; Μήπως είναι πεπεισμένος ο ίδιος για την ανικανότητά του; Μήπως λείπει από τη γενετική του σύνθεση η σπάνια εκείνη ποιότητα που κάνει έναν άνθρωπο ικανό να πεθάνει για την πραγματοποίηση των επιδιώξεων του; Ή μήπως είναι απλώς ένα ηττημένο άτομο; Σίγουρα η απάντηση δεν είναι εύκολη. Όμως είναι πιο πιθανή η τελευταία περίπτωση. Η λογική της λευκής κυριαρχίας είναι να προετοιμάσει τον μαύρο για ένα υποδυσχεραινόμενο ρόλο σε αυτή την κοινωνία».

Οπωσδήποτε οι μαύροι ήταν καταπιεσμένοι και υποδυσχεραινόμενοι από τις πρώτες μέρες της κυριαρχίας των λευκών. Όμως στα προηγούμενα χρόνια η στάση τους προς τους λευκούς ήταν πολύ διαφορετική γιατί έστω και αν δεν κατάφεραν να αλλάξουν ή να ανατρέψουν το σύστημα, δεν είχαν αποδεχτεί

την κατάσταση μέσα τους. Αντίθετα:

«... ο σημερινός μαύρος έχει χάσει τον ανδρισμό του. Στριμωγμένος στο καβούκι του βλέπει με δέος τη λευκή δομή εξουσίας και αποδέχεται τη θέση του που θεωρεί μοιραία και αναπόφευκτη. Βαθεία μέσα του ο θυμός του συσσωρεύεται καθώς συσσωρεύεται και η προσβολή, αλλά τον εκτονώνει σε λανθασμένη κατεύθυνση - στους υπόλοιπους μαύρους, στην περιουσία των μαύρων... Στην απομόνωση του αποχωρητηρίου του το πρόσωπο του συσπάζεται με αποτροπιασμό σε μια σιωπηρή καταδίκη της λευκής κοινωνίας, αλλά φωτίζει ξαφνικά σε μια βλακώδη υπακοή σαν βγαίνει έξω τρεχάτος στο ανυπόμονο οκάλεσμα του αφεντικού του. Στα λεωφορεία ή στα τραίνα των μαύρων πάντα συμμετέχει στις ενορχηστρωμένες καταδίκες των λευκών, αλλά είναι ο πρώτος που εξυμνά την κυβέρνηση στην παρουσία της αστυνομίας ή των εργοδοτών του. Η καρδιά του ποθεί την άνεση της λευκής κοινωνίας και ρίχνει τα φταιξίματα στον εαυτό του που δεν "μορφώθηκε" αρκετά για να αξίζει τέτοια πολυτέλεια. Τα φημισμένα επιτεύγματα των λευκών στον τομέα της επιστήμης - που πολύ λίγο καταλαβαίνει - τον πείθουν για την ματαιότητα της αντίστασης και της ελπίδας για οποιαδήποτε αλλαγή. Ο μαύρος έχει καταντήσει

ένα καβούκι, μια σκιά, εντελώς ηττημένος, πνιγμένος στην μίζερία του, ένας δούλος, ένας όνος που δέχεται τον ζυγό της καταπίεσης του με την δειλία ενός προβάτου».

Αυτές ήταν οι αλήθειες που ο Μπίκο και οι υπόλοιποι μαύροι αγωνιστές έπρεπε να αντιμετωπίσουν. Όχι μόνο μια δύσκολη κυριαρχία, ένα σκληρό ξένο ζυγό, αλλά και έναν υπόδουλο λαό που είχε χάσει εντελώς την προσωπικότητα και το ηθικό του. Πως λοιπόν να προχωρήσει κανείς σε έναν απελευθερωτικό αγώνα, σε ένα πρόγραμμα ανατροπής του κατεστημένου, με ένα παραδομένο και παραιτημένο λαό; Το πρώτο βήμα θάπρεπε ξεκάθαρα να άρχιζε από τον ίδιο τον λαό: να του ξαναδωθεί ζωή, περηφάνεια και αξιοπρέπεια. Να του δοθεί αυτοπεποίθηση. Αυτός ήταν ο πρώτος στόχος του κινήματος της Μαύρης Συνείδησης.

η μαύρη συνείδηση

Η δημιουργία μιας νέας συνείδησης δεν ήταν καθόλου εύκολος στόχος. Χρειάζονταν τεράστιες προσπάθειες σε πολλές κατευθύνσεις. Κατ' αρχάς χρειαζόταν να ξαναγραφτεί ολόκληρη η ιστορία της Αφρικής και του πολιτισμού της. Γιατί οι αποικιοκράτες δεν είχαν απλώς υποτάξει τους ιθαγενείς κάτω από τον ζυγό τους. Είχαν επίσης επέμβει πάνω στο παρελθόν τους παραμορφώνοντας, καταστρέφον-

ντας, και αλλοιώνοντας το. (Φ. Φάνον)
Έτσι οι λευκοί επέβαλαν την άποψη, πως
πριν απ' αυτούς δεν υπήρχε Αφρικάνικος
πολιτισμός - παρά μόνο βαρβαρότητα. Οι
θρησκευτικές πρακτικές και παραδόσεις
αντιμετωπίζονταν σαν προκαταλήψεις, η
ιστορία της Αφρικής σαν μια στατική
εναλλαγή αγρών φυλών και άσκοπων
μαχών μεταξύ τους. Σαν αποτέλεσμα τα
παιδιά και οι νέοι καταντούσαν να
ντρέπονται και να μισούν τη δική τους
κληρονομιά και ν' αναζητούν καταφύγιο
στην ταύτιση με την λευκή κοινωνία.

Έτσι μέρος της προσπάθειας για τη
δημιουργία μιας νέας Μαύρης Συνείδησης
κατευθύνθηκε στο παρελθόν, στο ξανα-
γράψιμο της ιστορίας, στην εντόπιση των
σημαντικών μαύρων ηγετών που προσ-
πάθησαν να ενώσουν το έθνος, των
ηρώων που αγωνίστηκαν εναντίον των
λευκών κατακτητών. Αυτή η πορεία ήταν
απαραίτητη για να εμπνευσθεί ο λαός.
«Ένας λαός χωρίς μια θετική ιστορία είναι
σαν ένα όχημα χωρίς μηχανή»

Ένας δεύτερος στόχος ήταν η επιση-
μανση στην ντόπια κουλτούρα θετικών
στοιχείων που χαρακτήριζαν τους ιθα-
γενείς και με τα οποία θα μπορούσαν να
ταυτιστούν και να νοιώσουν περήφανοι.
Αυτά δεν ήταν δύσκολο να βρεθούν.
Επισημάνθηκε η αξία της συλλογικό-
τητας στις Αφρικανικές κοινότητες (σε
αντίθεση με τον ατομικισμό των Δυτικών
κοινωνιών), η κοινοκτημοσύνη, οι ανθρω-
ποκεντρικές αξίες, η μη χρησιμοθηρική
αντιμετώπιση του κόσμου, η αγάπη για την
μουσική και το χορό που εκφράζουν όλες
τις διαθέσεις και δραστηριότητες των αν-
θρώπων, η έλλειψη φτώχειας στις παρα-
δοσιακές κοινωνίες, η βαθειά θρησκευτι-
κότητα των μαύρων, κ.α. Η Μαύρη

Συνείδηση προσπάθησε να θυμίσει τις
αξίες αυτές που τους χαρακτήριζαν σαν
λαούς και που τίποτε δεν είχαν να
ζηλέσουν από τα χαρακτηριστικά / αξίες
των λευκών - (τουναντίον μάλιστα, η
ειρωνεία είναι πως στη σύγχρονη μας επο-
χή είναι οι λευκοί με τα αδιέξοδα του δικού
τους πολιτισμού, που στρέφονται προς τις
πιο πρωτογενείς / αυθεντικές αξίες των
μαύρων).

Τι λοιπόν είναι η Μαύρη Συνείδηση; Άς
το δούμε πάλι μέσα από τα πολιτικά
κείμενα του Μπίκο:

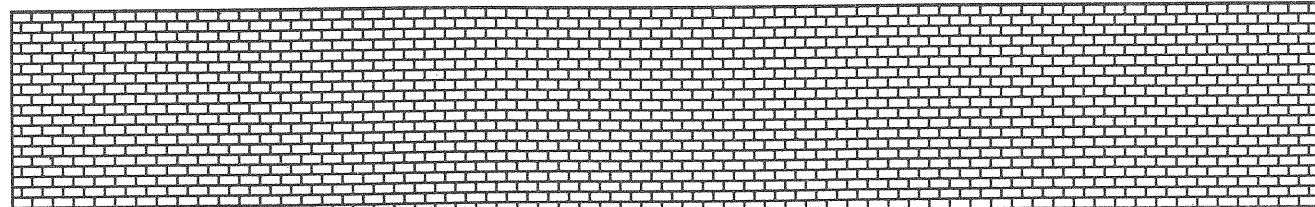
**«Η Μαύρη Συνείδηση είναι μια
νοητική στάση και ένας τρόπος
ζωής... Η ουσία έγκειται στη
συνειδητοποίηση από το μαύρο της
ανάγκης να συσπειρωθεί μαζί με τα
αδέλφια του γύρω από το αίτιο της
καταπίεσης τους -το μαύρο του
δερματός των - και να ενεργήσουν
μαζί για να σπάσουν τις χειροπέδες
που τους κρατούν σε μόνιμη
σκλαβιά... Η φιλοσοφία της
Μαύρης Συνείδησης εκφράζει i πε-
ρηφάνεια για το σύνολο στο οποίο
ανήκουν οι μαύροι και της
αποφασιστικότητας τους να (εξ)-
εγερθούν και να πραγματώσουν τον
ιδεατό εαυτό. Στην καρδιά αυτού του
τρόπου σκέψης είναι η διαπίστωση
από τους μαύρους ότι το ποιά
σημαντικό όπλο στα χέρια του
καταπιεστή είναι το πνεύμα του
καταπιεσμένου. Όταν ο καταπιε-
σμένος μαύρος είναι τόσο
αποτελεσματικά 'μανιπουλαρισμέ-
νος' και ελεγχόμενος από το λευκό
καταπιεστή που να πιστεύει ότι
αποτελεί 'ζημιά' στον λευκό, τότε δεν
υπάρχει τίποτα πλέον που ο**

**καταπιεσμένος να μπορεί να κάνει
που θα φοβόσει πραγματικά τους
ισχυρούς αφέντες. Έτσι, με το να
σκέφτεται με βάση τις αρχές της
Μαύρης Συνείδησης ο μαύρος
μπορεί πλέον να νοιώσει σαν σωστός
και ολοκληρωμένος άνθρωπος».**

Η φανερή έμφαση στη διατύπωση αυτή
είναι η ανάγκη οι μαύροι να οργανωθούν
από μόνοι τους, για να αγωνιστούν για τη
δική τους απελευθέρωση. Στην πραγ-
ματικότητα ήταν η πρώτη φορά που μέσα
από το κίνημα της Μαύρης Συνείδησης ο
αγώνας των μαύρων υιοθετούσε αυτή την
στρατηγική. Μέχρι τότε η κύρια στρα-
τηγική ήταν η συνεργασία και οι συν-
ασπισμοί με διάφορες ομάδες λευκών
προοδευτικών, κυρίως των Φιλελεύθερων.
Το πιο συνηθισμένο αποτέλεσμα της πρα-
κτικής αυτής ήταν η ποδηγέτηση της
ηγεσίας από τους λευκούς προ-
οδευτικούς, η χλιαρότητα και το ξέφτισμα
της αγωνιστικότητας και οι συνεχείς
συμβιβασμοί.

μαύρος ρατσισμός:

Το κίνημα της Μαύρης Συνείδησης, με
την επιμονή του στην ανάγκη οι μαύροι να
αγωνίζονται μόνοι τους και να μην
δέχονται στις οργανώσεις τους λευκούς
συνοδοιπόρους, ήρθε αντιμέτωπο με δρι-
μύτατες κριτικές από όλες τις κατευ-
θύνσεις. Μια από τις πιο σοβαρές κατηγο-
ρίες μάλιστα ήταν ότι οι ίδιοι οι οπαδοί
της Μαύρης Συνείδησης στην προσ-
πάθεια τους να πολεμήσουν τον ρατσισμό,
υιοθετούσαν οι ίδιοι ρατσιστικές μεθόδους.
Στις κατηγορίες αυτές η στάση του
Μπίκο ήταν:

ΤΟ «ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ» παρουσιάζει
σε πρώτη προβολή την ταινία:

CRY FREEDOM του Richard Attenborough

προβολές:

Λαρνακα-κινηματογράφος Άττικο τέταρτη 20 Απρ. 88, 9μμ
Λευκωσία-κινηματογράφος Ζήνα Παλας παρασκευή 18 Απρ. 88,
3μμ (για νέους) και 9μμ

**«Αυτοί που γνωρίζουν, ορίζουν τον
ρατσισμό σαν τη διάκριση μιας ομάδας/
συνόλου εναντίον κάποιας άλλης με
σκοπό την καθυπόταξη ή την
διατήρηση της καθυπόταξης. Πως
μπορούμε τότε εμείς να είμαστε
ρατσιστές αφού δεν έχουμε τη
δύναμη της καθυπόταξης;
...Για τους φιλελεύθερους η θέση είναι
η καταπίεση του απάρτχάιντ, η
αντίθεση είναι ο αντιρατσισμός, αλλά
η σύνθεση δεν είναι ξεκάθαρο τι
πρέπει να είναι. Θέλουν να λένε στους
μαύρους ότι βλέπουν την
συνεργασία/συνένωση σαν την
ιδανική λύση. Η Μαύρη Συνείδηση
ορίζει την κατάσταση διαφορετικά. Η
θέση είναι ένας έντονος λευκός
ρατσισμός και έτσι η αντίθεση σε
αυτό πρέπει να είναι μια έντονη
συσπείρωση και αλληλεγγύη μεταξύ
των μαύρων, ενάντια στους οποίους
απευθύνεται ο λευκός ρατσισμός...
...Μόνο μέσα από αυτή την
πραγματική αντίθεση μπορεί να
προέλθει μια βιώσιμη σύνθεση, και η Ν.
Αφρική να γίνει μια χώρα όπου λευκοί
και μαύροι να ζουν μαζί σε αρμονία
χωρίς τον φόβο της ομαδικής
εκμετάλλευσης».**

Το γεγονός παρέμενε ότι η κυριαρχία των
λευκών δεν ήταν ένα 'λάθος' από τη
μεριά των λευκών, αλλά μια συνειδητή
πράξη, και καμιά 'παράκληση' ή
'ηθική υπόδειξη' δεν θα έπειθαν τους
λευκούς να 'επανορθώσουν' το
λάθος τους. Για αυτούς ακριβώς τους
λόγους οι μαύροι έπρεπε να αφήσουν την
τακτική του ζητιάνου και του κατευνασμού
του σκληρού κατακτητή και να συνειδητο-
ποιήσουν τη σημασία του μηνύματος της
Μ.Σ.: «Μαύρε άνθρωπε, είσαι μο-
νάχος».

οι δυσκολίες και το όραμα του μέλλοντος

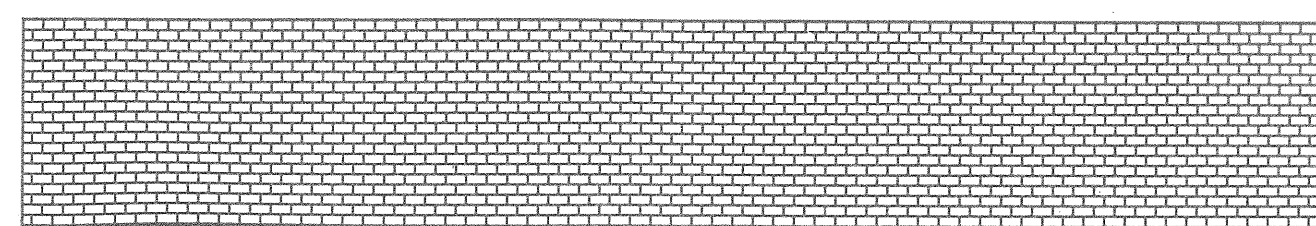
Τη χρόνια του θανάτου του (1977) ο
Μπίκο έδωσε μια ενδιαφέρουσα συνέν-
τευξη, στην οποία έκφρασε τη γνώμη
του για ότο τι είδος αλλαγή ήθελε να δει
στη χώρα του και τι δυσκολίες έβλεπε
στην πορεία αυτή. Σχετικά με την κοι-
νωνία που ήθελε να δει:

**...«Δεν μπορεί κανείς να αγνοήσει το
γεγονός ότι υπάρχει τόσο άνιση
κατανομή του πλούτου στη Ν.
Αφρική, που μια πολιτική απελευ-
θέρωση η οποία θα άφηνε άθικτο το
θέμα της δίκαιης κατανομής του
πλούτου θα ήταν χωρίς έννοια. Η
λευκή μειονότητα κατέχει το
μεγαλύτερο ποσοστό του πλούτου
της χώρας. Αν έχουμε μια απλή
εναλλαγή των προσώπων στις
κυβερνητικές θέσεις το τι θα γίνει
πιθανώς είναι ότι οι μαύροι θα
συνεχίσουν να είναι φτωχοί σαν
σύνολο με μόνη διαφορά ότι μερικοί
απ' αυτούς θα προσχωρήσουν στην
τάξη της ούτω-καλούμενης
μπουρζουαζίας. ...Πιστεύουμε σε
ένα συνδυασμό της ιδιωτικής
πρωτοβουλίας σε περιορισμένη
κλίμακα, και της συμμετοχής του
κράτους στην βιομηχανία και το
εμπόριο, ειδικά στις βιομηχανίες
όπως τα μεταλλεία -χρυσού,
διαμαντών, ασβέστου, δασικές
βιομηχανίες, κ.α. Με αυτό το
συνδυασμό των δύο συστημάτων
ελπίζουμε να πετύχουμε μια πιο δίκαιη
κατανομή του πλούτου.**

Και για τις δυσκολίες και τον αγώνα

που πρέπει να γίνει:

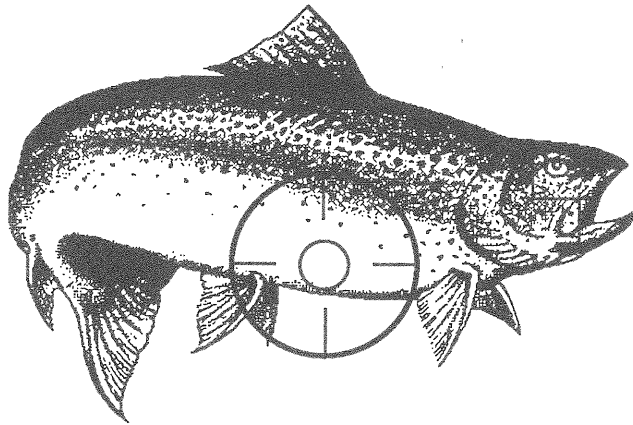
**«Είμαι της γνώμης ότι η όλη
διαδικασία αλλαγής θα διαρκέσει
πολύ στη χώρα μας. Αυτό γιατί όλα
εξαρτώνται από το βαθμό που η
Εθνικιστική Κυβέρνηση είναι διαθε-
τημένη να κρατήσει την εξουσία. Η
δική μου ανάλυση είναι ότι θέλουν να
κρατήσουν την εξουσία και ότι θα
αγωνιστούν για αυτήν με τα δόντια. Η
σύγκρουση θα μπορούσε να
αποφευχθεί αν αυτοί ήθελαν να την
αποφύγουν. Εμείς που ζητούμε
δικαιοσύνη και μια ίση κοινωνία
μπορούμε να προωθήσουμε τους
στόχους μας ανάλογα με την
αντίσταση που θα βρούμε. Αν η
κυβέρνηση είναι έτοιμη να αγωνιστεί
με τα δόντια, τότε η σύγκρουση είναι
αναπόφευκτη... Στο κίνημα μας
πιστεύουμε στη χρήση όσο το
δυνατό μη-βίαιων μεθόδων. Όμως
υπάρχουν πολλοί άλλοι που
πιστεύουν ότι αυτή η κυβέρνηση θα
φύγει μόνο με τη βία... Το σημαντικό
είναι πως οι μαύροι πρέπει να είναι
ενωμένοι για να πετύχουν τα
καλύτερα δυνατόν αποτελέσματα.
Τώρα αν αυτό θα γίνει μέσα από
σύγκρουση ή όχι θα καθοριστεί από
το μέλλον (...) και τι θα κάνει ο εχθρός
στο μέλλον (...) Πιστεύω ότι η
σύγκρουση είναι αναπόφευκτη
λαμβάνοντας υπόψη την
προβλεπόμενη αντίδραση του
παράντοξ συστήματος. Και αυτή η
σύγκρουση θα είναι γενικευμένη και
συνεχιζόμενη.»**

Μεταφραση απο την Ισπανικη εφημεριδα "Ελ Παϊς" απο τον
Ρικαρδο Λοπεξ και Γιωργο Νεοφυτου

ΤΟ ΨΑΡΙ ΕΙΝΑΙ ΚΟΚΚΙΝΟ

Γκαβριελ Γκαρσια Μαρκεξ

"Το ψάρι είναι κόκκινο", που μόλις διάβασα με κάποια καθυστέρηση, είναι ένα απ'αυτά τα βιβλία που μοιάζουν με μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας λόγω της αυστηρής προσήλωσής τους στην πραγματικότητα.

Οι συγγραφείς του είναι δυο βορειοαμερικάνοι, πολύ γνωστοί από τις δημοσιογραφικές τους έρευνες. Ο Ουόρρεν Χίγκλε κέρδισε πριν δυο χρόνια το βραβείο Γκοεργε Πολκ για τις αποκαλύψεις του σχετικά με τις παράνομες δραστηριότητες της ΣΙΑ στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Ουίλλιαμ Τάρνερ είναι ένας πρώην λειτουργός του Εφ Μπα Αϊ που έγραψε, μεταξύ άλλων βιβλίων, ένα λεπτομερειακό ρεπορτάζ για το φόνο του Ρόμπερτ Κέννεντυ. Και οι δυο αφιέρωσαν πολλά χρόνια στην αναζήτηση των εγγράφων και των πρωταγωνιστών του κρυφού πολέμου που διεξάγει η ΣΙΑ από το 1959 εναντίον της Κούβας, χωρίς να εξαιρούνται, οπωσδήποτε, η μισή εκατοντάδα απόπειρες εναντίον του Φιντέλ Κάστρο. Το αποτέλεσμα είναι αυτό το καταπληκτικό βιβλίο, που προχωρά πέρα απ' οποιοδήποτε έργο φαντασίας. "Το ψάρι είναι κόκκινο" ήταν το κωδικοποιημένο όνομα της απόβασης στο Κόλπο των Χοίρων.

Διαβάζοντας αυτό το εκπληκτικό βιβλίο, διερωτάται κανείς πώς είναι δυνατό οι διαδοχικές κυβερνήσεις μιας χώρας, όπως είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, που η δημιουργική μεγαλοφυΐα της αποτελεί ένα από τα θαύματα αυτού του αιώνα, να έχουν μπορέσει για είκοσι χρόνια να επιμένουν σ'ένα τέτοιο σύστημα παραλογισμών και να σπαταλούν χωρίς μέτρο τόσο

στείρα φαντασία και τόσο άχρηστα λεφτά. Είναι σχεδόν αδιανόητο το πώς οι μυστικές υπηρεσίες διέθεταν τόσο λίγη εξυπνάδα ώστε να συνάψουν μια τόσο ανίερη κοινοπραξία με τα πιο διεφθαρμένα στοιχεία της κοινωνίας τους: τις μαφίες των τυχερών παιγνιδιών, τους εμπόρους των ναρκωτικών, τους πιο απαίσιους εγκληματίες, και όλα αυτά σ' όνομα των πιο ψηλών ιδανικών της δημοκρατίας. Ένας από τους πιο έξοχους συνεργάτες της, ο Χάουαρντ Χιούζ - ο εκκεντρικός δισεκατομμυριούχος που πέθανε πριν λίγα χρόνια από το φόβο του για τα μικρόβια - προσπάθησε, σαν αντάλλαγμα των υπηρεσιών του, να παρατείνουν οι Ηνωμένες Πολιτείες τον πόλεμο τους στο Βιετνάμ, μόνο και μόνο για να πουλήσει περισσότερα ελικόπτερα από τα εργοστάσιά του και επιχείρησε να δωροδοκήσει τον πρόεδρο Λύντον Β. Τζόνσον με 100,000 δολάρια για να σταματήσει τις πυρηνικές δοκιμές στη Νεβάδα, γιατί πίστευε πως έβλαπταν την υγεία του. Μέσα σ' αυτή την παράλογη ατμόσφαιρα, η ΣΙΑ είχε πλοία με πυροβολικά που διέσχίζαν τις θάλασσες χωρίς εμπόδια, κάτω από αθώες σημαίες και που άλλαζαν χρώμα και μορφή τόσο συχνά, που ήταν αδύνατο να τα αναγνωρίσεις. Σε κάποια στιγμή, αυτός ο στόλος του κρυφού πολέμου, αυτόβουλος και ατιμώρητος, που δεν είχε τίποτε να κάνει με τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας, υπήρξε ο πιο μεγα-

λος και ο πιο καταστρεπτικός σ' ολόκληρη τη Καραϊβική. Πόσα στοιχισε και ακόμα στοιχίζει αυτή η σχιζοφρενική περιπέτεια είναι κάτι που το επιβλητικό ταλέντο των συγγραφέων αυτού του βιβλίου δεν μπόρεσε να καθορίσει, ίσως γιατί κανένας δεν το γνωρίζει με ακρίβεια.

Είναι δύσκολο να πιστέψουμε πως αφετηρία για όλα αυτά υπήρξε ούτε λίγο ούτε πολύ, ο δημιουργός του πράκτορα 007. Και πραγματικά. Την άνοιξη του 1960 - όπως δηλούνται οι Χίγκλε και Τάρνερ - ο γερουσιαστής Τζων Φ. Κέννεντυ, που λίγο μετά θα γινόταν ο νέος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, έδωσε ένα γεύμα προς τιμή του πιο αγαπημένου του συγγραφέα, Ιαν Φλέμινγκ. Ο γερουσιαστής ρώτησε τον συγγραφέα τι θα εφεύρισκε ο Τζέιμς Μποντ, αν θα του ανέθεταν να σκοτώσει τον Φιντέλ Κάστρο. Ο Φλέμινγκ απάντησε, χωρίς καν να παίξει το βλέφαρό του, πως για τους κουβανούς υπάρχουν τρία σημαντικά πράγματα: το χρήμα, η θρησκεία και το σεξ. Ξεκινώντας από αυτό το στοιχείο φαντάστηκε τρία σχέδια. Το πρώτο ήταν να ρίξει πάνω από την Κούβα ένα τεράστιο ποσό πλαστών χρημάτων σαν δώρο απ' τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το δεύτερο ήταν να εμφανίσει στον ουρανό της Κούβας ένα φωτεινό σταυρό σαν αναγγελία της επιστροφής του Χριστού στην γη, για να εξολοθρευτεί τον κομμουνισμό. Το τρίτο ήταν να ρίξει πάνω από την

Κούβα φυλλάδια με την υπογραφή της Σοβιετικής Ένωσης, προειδοποιώντας τον πληθυσμό της Κούβας ότι οι πυρηνικές δοκιμές των Ηνωμένων Πολιτειών είχαν μολύνει με ραδιοενέργεια τα γένια των επαναστατών και πως θα γίνονταν ανίκανοι. Ο Φλέμινγκ υπέθετε πως μετά από αυτή την προειδοποίηση οι επαναστάτες θα ξυρίζονταν, ακόμα και ο Φιντέλ Κάστρο και κατέληξε: "Χωρίς γένια δεν υπάρχει επανάσταση".

Ο Τζων Πήαρσον, ο βιογράφος του Φλέμινγκ, έγραψε αργότερα πως όσα είπε ο Φλέμινγκ σ' αυτό το ιστορικό γεύμα αποτελούσαν ένα αστείο του μυθιστοριογράφου για να κάνει κατανοητό πως το μόνο αποτελεσματικό μέσο για την ανατροπή του Φιντέλ Κάστρο ήταν η γελοιοποίησή του. Αλλά η ΣΙΑ τα πήρε στα σοβαρά και το μόνο σχέδιο, που δεν έλαβε υπόψη της, ήταν εκείνο με τα πλαστά χρήματα, γιατί δεν τους φάνηκε πρωτότυπο. Πράγματι το είχαν ήδη μελετήσει οι ναζί για την αποδιοργάνωση της οικονομίας της Αγγλίας. Η ιδέα να υποχρεώσουν τους επαναστάτες να ξυρίσουν τα γένια τους δεν θα έφερνε τα ποθητά αποτελέσματα, γιατί οι ίδιοι ξυρίστηκαν από δική τους πρωτοβουλία λίγο αργότερα και η επανάσταση συνεχίστηκε. Πριν από αυτό, τα εργαστήρια της ΣΙΑ είχαν εφεύρει κάτι σκόνης που σε περίπτωση τοποθέτησής τους στα παπούτσια κάποιου θα προκαλούσαν πτώση όλων των μαλλιών του σώματος, αλλά δεν βρήκαν κανένα για να τις βάλει στις μπότες του Φιντέλ Κάστρο.

Σχεδόν όλα τα σχέδια, συμπεριλαμβανομένης και της απόβασης στον Κόλπο των

Χοίρων, που ήταν το πιο φιλόδοξο, κατέληξαν σε αποτυχία. Όμως, μερικά που είχαν σαν σκοπό την καταστροφή της οικονομίας πέτυχαν τον στόχο τους. "Αεροσκάφη του Κέντρου Ναυτικού Εξοπλισμού" γράφει το βιβλίο "πέταξαν πάνω από την Κούβα σκορπίζοντας κρύσταλλους που προκάλεσαν φοβερές βροχοπτώσεις πάνω από μη γεωργικές ζώνες και ακαρπία στις καλαμοφυτίες."

Πιο γνωστή υπήρξε η ενέργεια μια ομάδας τρομοκρατών που τον Μάρτη του 1970 πήραν από την ΣΙΑ τον ιό της αφρικανικής πανώλης των χοίρων για να την εισαγάγουν στην Κούβα. Έξι βδομάδες αργότερα εκδηλώθηκε στο νησί το πρώτο κρούσμα της αφρικανικής πανώλης των χοίρων στο δυτικό ημισφαίριο, με αποτέλεσμα τη σφαγή 300,000 χοίρων.

Οι πιο ανεξήγητες αποτυχίες, οπωσδήποτε, είναι οι απόπειρες εναντίον του Φιντέλ Κάστρο. Είναι αλήθεια ότι ο Κάστρο έχει μια απρόβλεπτη καθημερινή ζωή, στην Υπηρεσία Πληροφοριών του είναι πολύ δύσκολο να εισχωρήσει κανείς και η Αντικατασκοπεία τους θεωρείται από τις πιο ικανές του κόσμου. Αλλά αυτό δεν αποτελεί εξήγηση για την αποτυχία των πάνω από πενήντα αποπειρών δολοφονίας, που ετοιμάστηκαν από την ΣΙΑ, με τα πιο εξυπνα μέσα. Πρέπει να υποθέσει κανείς πως υπάρχει ένα διαφορετικό στοιχείο, που ίσως δεν είναι και τόσο άσχετο με τη μαγεία της Καραϊβικής και που ξεφεύγει από τα κομπούτερ της ΣΙΑ.

Όταν ο πρόεδρος Κέννεντυ έστειλε στην Κούβα τον νεο-

υρκέζο δικηγόρο Τζέιμς Ντόνοβαν, το 1963, για να διαπραγματευτεί την απελευθέρωση μιας ομάδας αμερικανών κρατουμένων, η ΣΙΑ ετοίμασε, χωρίς να το ξέρει ο Ντόνοβαν, ένα ειδικό δώρο για τον Φιντέλ Κάστρο. Ήταν μια ολόκληρη συσκευή για υποβρύχιο ψάρεμα, που στις φιάλες οξυγόνου της είχαν βάλει βάλκλους φυματίωσης. Ο ίδιος ο Ντόνοβαν δεν ξέρει γιατί, αλλά η συσκευή δεν του φάνηκε άξια για έναν αρχηγό κράτους και την άλλαξε με άλλη που αγόρασε ο ίδιος στην Νέα Υόρκη. "Οπωσδήποτε" είπε ένας πράκτορας της κουβανικής αντικατασκοπείας, "θα είχαμε εξετάσει την συσκευή".

Οι πιο εντυπωσιακές αποτυχίες ήταν εκείνες των τριών αποπειρών που ετοιμάστηκαν από την ΣΙΑ εναντίον του Φιντέλ Κάστρο, κατά την διάρκεια της μεγάλης επίσκεψής του στην Χιλή το 1971. Στη πρώτη τον Κάστρο θα τον δολοφονούσαν κατά την διάρκεια μιας συνέντευξης τύπου, μ' ένα πολυβόλο, που ήταν κρυμμένο μέσα σε μια κάμερα της τηλεόρασης. "Ήταν κάτι παρόμοιο με τον φόνο του Κέννεντυ", είπε ο άνθρωπος της ΣΙΑ που είχε την ευθύνη για την απόπειρα, "γιατί το άτομο που θα σκότωνε τον Κάστρο είχε εφοδιαστεί με ταυτότητες που τον παρουσάζαν σαν λιποτάκτη των κουβανέζικων υπηρεσιών στη Μόσχα." Όμως, την κρίσιμη στιγμή, ένας από τους δολοφόνους έπαθε σκληροειδίτιδα και ο άλλος δεν τόλμησε να το κάνει μόνος του. Η άλλη απόπειρα προβλεπόταν να γίνει κατά την επίσκεψη του Φιντέλ Κάστρο στα ανθρακορυχεία του Ανταφαγκάστα, στο βόρειο τμήμα

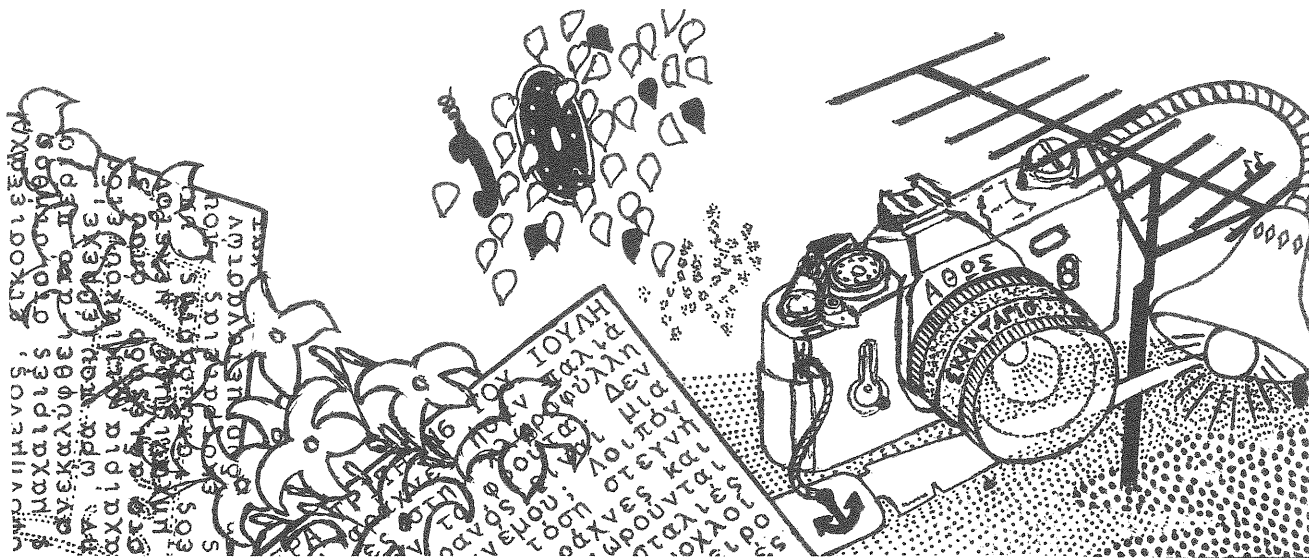
της Χιλής. Ένα αυτοκίνητο που ήταν χαλασμένο στον δρόμο ανάγκασε την επίσημη πομπή να σταματήσει. Μέσα στο αυτοκίνητο είχαν τοποθετηθεί τετρακόσοι τόνοι δυναμίτιδας, που ήταν συνδεδεμένοι με ένα ηλεκτρικό πυροδότη. Όμως, για λόγους, που ακόμα παραμένουν ανεξήγητοι, η δυναμίτιδα δεν εκράγηκε. Η τρίτη προσπάθεια θα ήταν ένας πυροβολισμός από ένα αεροπλάνο που βρισκόταν στο έδαφος, κατά τη στάθμευση του Φιντέλ Κάστρο στη Λίμα, αλλά μια αλλαγή στην θέση των δυο αεροσκαφών προκάλεσε την άρνηση του πιλότου της ΣΙΑ να πυροβολήσει, από φόβο μήπως δεν μπορέσει να φύγει έγκαιρα. Μια τέταρτη, επίσης αποτυχημένη απόπειρα, ήταν εκείνη που επιχείρησε μια όμορφη πράκτορας της ΣΙΑ, που προσέγγισε τον Φιντέλ Κάστρο διατεθειμένη να του βάλει στο ποτό του δηλητηριασμένες καψούλες, που είχε εισαγάγει στην Κούβα μέσα σ' ένα δοχείο cold cream. Όταν αποφάσισε να τις χρησιμοποιήσει δεν τις βρήκε είχαν διαλυθεί.

Υπάρχουν τρεις περιπτώσεις που δεν αναφέρονται από τους συγγραφείς του βιβλίου "Το ψάρι είναι κόκκινο". Η μια από αυτές ήταν όταν σύνδεσαν ρεύμα ψηλής τάσης στα μικρόφωνα της εξέδρας απ' όπου θα μιλούσε ο Φιντέλ Κάστρο. Η κουβανική ασφάλεια το ανακάλυψε εγκαίρως, και η εξήγηση τους ήταν η πιο απλή: "Το είχαμε ήδη σκεφτεί πως σε κάποιον θα ερχόταν η ιδέα." Η άλλη απόπειρα, που ποτέ δεν έγινε, ήταν εκείνη που θα

επιχειρούσε ένας υπάλληλος της καφετηρίας του ξενοδοχείου "Ελευθέρη Αβάντα", στον οποίο η ΣΙΑ είχε δώσει κάτι όσμες, άχρωμες και άγευστες καψούλες, το θανατηφόρο αποτέλεσμα των οποίων, ήταν αρκετά αργό, ώστε να μπορέσει ο εγκληματίας να διαφύγει. Οι καψούλες έπρεπε να αναμιχτούν με το κοκτέιλ φρούτων, που ο Φιντέλ Κάστρο συνήθιζε να πίνει πρωί στην καφετηρία. Ο πράκτορας περίμενε περισσότερο από έξι μήνες και, όταν τελικά εμφανίστηκε ο Φιντέλ Κάστρο, οι καψούλες είχαν χάσει την ενέργειά τους. Η ΣΙΑ τις άλλαξε με άλλες που είχαν απεριόριστο χρόνο ενέργειας αν έμεναν σε κατάσταση κατάψυξης. Ο πράκτορας τις τοποθέτησε στη κατάψυξη και όταν ο Φιντέλ Κάστρο επέστρεψε, μετά από τέσσερις μήνες, του ετοίμασε το συνηθισμένο κοκτέιλ φρούτων, αλλά τη τελευταία στιγμή δεν μπόρεσε να σπάσει τον πάγο που είχε σκεπάσει τις καψούλες.

Παρόλα αυτά, ο μεγαλύτερος κίνδυνος, που αντιμετώπισε ο Φιντέλ Κάστρο, και ούτε γι' αυτόν δεν γίνεται αναφορά σ' αυτό το συναρπαστικό βιβλίο, δεν ήταν απόπειρα, αλλά όταν μετά από την ήττα της εισβολής στον Κόλπο των Χοίρων, επέστρεφε μ' ένα ανοιχτό τζιπ από το μέτωπο, δυο επιζήσαντες από την ήττα, που είχαν κρυφτεί πίσω από κάτι θάμνους, τον είδαν να περνά σε απόσταση μικρότερη από δέκα μέτρα και ο ένας από αυτούς τον σημάδεψε κατά μερικά δευτερόλεπτα, όμως δεν τόλμησε να πυροβολήσει.

κρησφυγετο μιας ελπιδας

Η Ελπίδα Φωκά ζούσε κείνο τον μήνα σε μια σοφίτα με φεγγίτη. Για ώρες τα βράδια καθόταν και διάβαζε τα αστέρια. Άλλες στιγμές ο φωταγωγός φάνταζε σαν το παλιό πορτατίφ σταριστερό άδειο χέρι του ήλιου. Οι μέρες κι οι νύχτες περνούσαν και χάνονταν λαθραία σαν τηλεσκόπιο στο τέλος του δρόμου, εκεί που κάποια παιδιά κρυφοκοιτούσαν το μέλλον στη μορφή και το σώμα-της.

Μια μέρα στα καλά καθούμενα, η Ελπίδα Φωκά πήρε ένα γράμμα. Μέσα-του θάβρισκε σε λίγη ώρα μια φωτογραφία. Πήρε ένα μικρό μαχαίρι απ'το συρτάρι και το άνοιξε. Η φωτογραφία έδειχνε το παλιό σταυροδρόμι, με το γεφύρι της οδού Αρχιμήδη, όπου κάθε πρωί η κοπέλλα περιμέναε το ταχτικό λεωφορείο για τη δουλειά. Είδε τον εαυτό-της στη στάση με την πεσμένη χάμω σηματοδύρα. Ακουμπούσε στον θάλαμο μετροφυλλώνοντας μια εφημερίδα.

«Ποιός να με φωτογράφησε χωρίς να τον δω;» συλλογίστηκε στο νού της. «Έξω δεν ήταν;» Γύρισε την φωτογραφία. Μια παιδιαστική γραφή δήλωνε την ταυτότητα του αποστολέα: «Κάποιος περαστικός άγνωστος άνθρωπος με κριζό-μαυρη τραγιάσκα, πιστά σε κρυφοκοίταξε.»

Σε λίγη ώρα θά περνε το πράσινο παλτό-της. Ξανακοίταξε τη φωτογραφία. Στο βάθος του δρόμου ένα παιδί κλεφτά δάνειμε φυλλάδες. Το αυτί-της πήρε κάτι απ'το δελτίο καιρού: «Μονάχα βροντές σε μακρινές θαλάσσιες περιοχές» Εκλείσε το ραδιόφωνο και φόρεσε το παλτό-της. Στο δρόμο, σαν έτρεχε, το τρύπιο μάλλινο γάντι-της γλίστρησε απ'τη τζέπη. Χάδεψε το βρώμικο χιόνι μέχρι που χάθηκε. Μέχρι που έλαμψε μες τη παλάμη της μάλλινη φλόγας εκείνη η πρώτη αγνότητα του χιονιού.

«Αν βρω τον άγνωστο άνθρωπο...» ίσως να σκέφτηκε. Μα στο σταυροδρόμι δεν ήταν κανείς. Ο ήλιος κόντευε μιαν απαλάμη ν'αγγίξει το γεφύρι. Της φάνηκε μια στιγμή πως είδε τον ίσκιό-του, περαστικό, στο βάθος του δρόμου. Ακούμπησε στον θάλαμο σαν ανάλαφρη φυλλωσιά, κι ένιωσε την ζεστάδα του ήλιου να της ζωγραφίζει με χάρδι το ακίνητο χέρι.

Κι αυτή, με την ώρα-της, γύρισε πίσω. Με την υποψία πως την πήρε ο θάνατος. Στη ζωπορτα χαίρετσε τον Άθω, τον νεαρό τυπογράφο που χρόνια κρατούσε τη βρόδια του δειλινού στο υπόγειο τυπογραφείο. Την κοι-

ταξε στα μάτια και χαμογέλασε. Στεγνό χαμόγελο, λυπημένο, σαν γραμμή από μελάνι σε κάποιο χαρτί που καίονταν. Ο Άθω. Με το ωραίο κορμί και τα μαύρα μαλιά. Από χρόνια βουβός. Είδε την Ελπίδα να ανεβαίνει τη σκάλα. Κάτω απ'την άκρη του πράσινου παλτού-της μια γραμμή απ'τη γαλάζια-της φούστα άγγιζε ουρανό την ώρα που θεές μελαψές υφαίναν τα ρούχα-τους με το χάραμα του φωτός.

Ανέβηκε τα σκαλιά μέχρι τη σοφίτα ψηλά. Στο μακρύ διάδρομο, μια γειτόνισσα κάτι φώναζε τρεις-τέσσερις φορές. Μόλις που βγήκε η φωνή-της. «Θά'ναι η κυρία Αγγή.»

Στη πόρτα της σοφίτας κρεμασμένη μια μικρή ανθοδέσμη, γιασεμί, γιόκλημα και ζουμπουλιά, τυλιγμένα σε παλιά χλομή εφημερίδα.

Νοσταλγία. Δραπέτισσα σαν νιότη που χάθηκε. Σαν όμορφη μυρουδιά στην αγκαλιά μιας παλιάς γνωριμίας. Στάθηκε μια περίσσια στιγμή στο τελευταίο σκαλοπάτι. Κοίταξε, και της φάνηκε πως είδε τον ίσκιό-του, περαστικό, στο βάθος της σκάλας, σαν κίτρινο φάντασμα. Τι όνομα να φωνάξει; Μια φωνή.

Στη γωνία της φυλλάδας είδε τη μέρα. Μέρα Τρίτη, 16 του Ιουλίου. Χλωμή φωτογραφία σε ξάφνου παράνομη φυλλάδα. Δεκατεσσάρω χρονών. Η χλωμάδα την μέρα που οι άλλοι κόψαν τις γραμμές και κηρύξαν παράνομο το φως. Φωτογραφία ενός κοριτσιού. Άπλωνε την καρδιά-της μέσα το παρελθόν και χάδεψε στην ασφαλτο το αίμα μιας μικρούλας νεκρής. Το αίμα-της ακόμα ζεστό, φυλαχτό μες το γάντι της αθωότητας. Σκοτωμένη την προηγούμενη μέρα, 15 του Ιουλίου, εκεί στο σταυροδρόμι, κοντά στη σηματοδύρα όπου η Ελπίδα Φωκά θα καρτερούσε για χρόνια το λεωφορείο για τη δουλειά.

Κείνη τη μέρα κάποιοι τολμήσαν και φώναξαν «Κάτω η Χούντα,» και οι άλλοι τους βάλαν με τα αυτόματα. Μια σφαίρα έσκισε το λαιμό ενός νέου και σταύρωσε το δρόμο. Ίσως επειδή ήταν ορφανή κι η μητριά-της την έδερνε, σαν άκουσε τους κρότους η μικρούλα σήκωσε πάλι το χέρι να φράξει το πρόσωπο. Το κράτησε ψηλά μια περίσσια στιγμή. Το χέρι, φαγωμένο στην άκρη απ'τη σφαίρα, χάδεψε ύστερα τον αέρα με ένα κενό, σαν απουσία που έδειχνε με το δάχτυλο τον κόσμο που χανόταν. Έσκυψε ο ήλιος στα μαύρα-της μάτια

κι απίθωσε μια φούχτα από φως, κρησφύγετο για να θρέψει το αύριο.

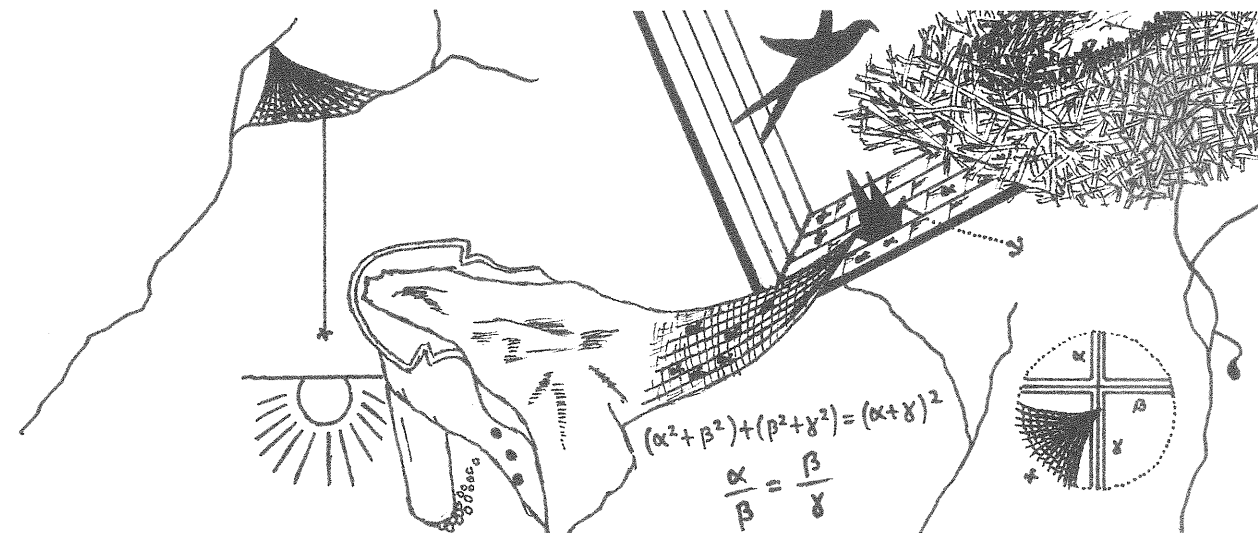
Ο άγνωστος φωτογράφος, με τη κριζόμαυρη τραγιάσκα, δεν φάνηκε. Εκεί στο παλιό σταυροδρόμι, με τη πεμένη χάμω σηματοδύρα, όπου δραπέτευε αργά τα δειλινά για να τον δει, η καρδιά της Ελπίδας Φωκά τον αναζητούσε λαθραία σαν κλειψιμό τηλεσκόπιο στο τέλος του δρόμου, εκεί που κάποια παιδιά κρυφοκοιτούσαν το μέλλον στη μορφή και το σώμα-της.

Μα στο οδόφραγμα οι μικροί στρατιώτες την προδωσαν. Ήρθαν αμέσως τρεις του Επιτελικού Γραφείου, μαζί κι ο πατριός, να ερευνήσουν. Μα στη έρημη σοφίτα δεν ήταν κανείς. Για χρόνια οι αράχνες αιωρούνταν απ'το φεγγίτη, σταλιές τροφή των χελιδονιών που κτήσαν φωλιά σ'ένα κάδρο στο τοίχο. Μονάχα στα κουρέλια ενός πράσινου κοριτσιούσκου παλτού, βρέθηκε μια φωτογραφία. Σαν γλυκό φως που γεννιέται μακριά, αγκαλιά με τον φωτογράφο. Ο Άθω, όταν ήταν νέο παιδί. Φορούσε ένα κολιέ από γιασεμί, σαν μαντίλι στο λαιμό, κι είχε στα μάτια-του εκείνη τη πρώτη φωτιά που του χάρισεκάποιοκορίτσι.

Τον Άθω τον βρήκαν στο υπόγειο τυπογραφείο, σκυφτό πάνω από μια παιδιαστική γραφή, την κρυφή ιστορία ανώνυμης ενός μικρού παραμυθιού. Μήτε λέξη δεν είπε. Θα τον πέρνανε μέσα για συνωμότη, μα τους φάνηκε βλαμμένοι. Τον είδαν που μια στιγμή κοίταξε έξω και σήκωσε το χέρι ψηλά. Χαμογέλασε στο κενό, σαν να χαίρετιζε αόρατη παρουσία στο χάραμα του φωτός μιά αυτοσχέδια στιγμήδηλωθήκη κλειψιμά.

Λένε κάποιοι πως κείνες τις μέρες, κοντά στα ξημερώματα, εκεί που ψαράδες μαζεύαν τα δύχτια, τραβήξαν μαζί με τα ψάρια ένα ωραίο κορμί. Φαγωμένο στο λαιμό και σ'ένα απ'τα δάχτυλα. Οι γιατροί δεν μπόρεσαν να βρουν τα αίτια του θανάτου. Μα όσοι ξέρουνε την ταλαίπωρη αυτή ιστορία του τυπογράφου, έχουν να πουν πως την προηγούμενη μέρα ο ήλιος έδωσε χωρίς, κι η γραμμή του ορίζοντα βάφτηκε μ'αίματα. Μα το δελτίο καιρού στο ραδιόφωνο και τις εφημερίδες, δεν ανέφερε τίποτα. Μονάχα βροντές σε μακρινές θαλάσσιες περιοχές, και οικείες διακοπές στον μουσικό ρυθμό των κυμάτων. ■

Λεόντιος Παύλου, Φεβράρης '88

ενας καφες ξεχασμενος στον ηλιο

Σε θυμούμαι. Την μέρα προτού φύγω κάναμε βόλτα στην λιμνούλα, κι όταν αντίκρισες το θάλαμο δέχεν αθά, μου είπες κάτι για κείνο το απόγευμα. Είχε πιάσει η βροχή και κλειστήκατε αγκαλιά στον θάλαμο μέσα. Εσύ, μαζί με το κορίτσι που σου έμαθε τί σημαίνει τηλεφωνο κι ύστερα χάθηκε δίχως υπόλοιπα ίχνη, την ώρα που διάβαζες.

Σε θυμούμαι τότε που διάβαζες. Ξενύχτια, κάτι σαν παλιά χαρτιά και βιβλία, σαν ώρες που δεν τελειώναν γιατί ακόμα διψούσες να έρθει το φως. Τες Κυριακές το απόγευμα, βόλτα στα πεζοδρόμια, μέχρι την παραλία. Προσπαθούσες πάντα να πάρεις τηλεφωνο, ίσως την βρεις. Πώς μπορώ να ξεχάσω; μου έλεγες.

Για ώρες τα δειλινά καθόσουν και διάβαζες στα κουρέλια της πολυθρόνας. Άλλες στιγμές κοιτάζες έξω τους γλάρους του λιμανιού.

Έξω δεν ήταν; Ένα κορμί είχες γίνει κι εσύ. Το υποψιάζοσουν αυτό από τότε που είδες το σκυλί σου να πεθαίνει απ'την πείνα. Ίσως στο τέλος κατάλαβες γιατί πια να μην γαύγιζε. Είπες πως είναι ο κόσμος, σαν όμορφος κρότος.

Γιατί αυτή η απάντησή κι η σιωπή; Με το χάραμα, κοιτάς έξω τους πρώτους φτερωτούς εργάτες. Σηκώνεσαι, πίνεις νερό, βάζεις στο στόμα ένα ακόμη κουταλάκι από ζάχαρη. Υγρή, ξηραμένη, σαν το χαρτί σε κάποιους τοίχους, σαν τα ψάρια που παστώνει ο πόνος στη μακριά ξύλινη αποβάθρα. Ξεγελάς κι εσύ την πείνα μια ακόμη φορά. Πώς αλλιώς να πετάξουν οι αχτίδες μες την υγρή γραμμή του ορίζοντα;

Πριν λίγο μέτρησες τα τσιγάρα. Σου μένουνε δυο. Σαν προσπάθειες να ζήσης μέσα απ'την αναθυμίαση.

Κοιτάς τις κουτίνες μες την σιωπή. Σαν φιλή που λύνουν κάθε απόσταση, κάθε στεγνή αμμουδιά. Άραγε να τις έκλεισες, να μην σε βλέπουν οι άλλοι όταν είσαι μονάχος; Μια

φορά σε είδα που δάκρυζες. Για την μυστική υγρότητα του φωτός. Σταλιές που εξατμίζονται. Στην πορεία του Ερωτα.

Τηλέφωνο. Φωνάζουν το όνομα-σου στο μακρύ διάδρομο. Τρέχεις. Πηδάς σαν παιδί που γεννιέται. Ποιός άραγε να μέτρησε ποτέ αυτά τα τελευταία σκαλοπάτια; Ποιά βήματα ν'ακουμπήσαν εδώ μια περίσσια στιγμή, σαν σταλιά από μελάνι, να ξεποστάσουν το άπειρο; Σαν βαθιά αναπνοή που τα οδηγά στο αμέτρητο βάθος.

Είναί ο Ηλίας. Νοσταλγία. Σαν μια όμορφη μυρουδιά που γεννιέται απ'την γλυκύτητα του κόρφου της Ανάμνησης.

Θυμούμαι τότε που κάνατε μαζί. Στη σοφίτα ψηλά, με την βρύση που όλο έβγαζε από μέσα σκουριά. Και το αρχαίο μηχανίσμα, μικρό μαγνητοφονάκι που σου ράγιζε τους τοίχους τα βράδια κι έβλεπες την γειτονιά-σου κουτσά διαλυμένη μες τα τραγούδια που έφερνες μαζί-σου. Δεν χρειαζόσουν τότε το παλιό πορτατίφ. Όταν ήρθε ο Ηλίας κείνο τον μήνα, τρώγαμε καλά. Μα ύστερα που ταλαιπορήθηκε αυτός, και κάρηκε όσπου να πάρει το χαρτί, στράφηκε πίσω.

Σε πέρνει κάθε τόσο τηλεφωνο. Μια φωνή. Κάτι σαν σήμα για χάρη-μας.

«Ηλίας;» Σαν τον ταχτικό ρυθμό της καρδιάς της. Σαν την φωνή μιας ατιμομηχανής στο υπόγειο τυπογραφείο του ήλιου. Κι εσύ, με την ώρα-σου, επιστρέφεις στο δωμάτιο-σου. Με την υποψία πως αυτό το δωμάτιο δεν μπορεί να ανήκει στον κόσμο.

Ένα μήνα έτρεχες να βρεις δωμάτιο. Πόσο χάρηκες κείνη την μέρα! Κρατούσες την βαλίτσα ωσάν νάτανε άδεια. Μετακόμιζες... μετακομιζόσουν. Στον δρόμο κείνη την ώρα πρωτοείδες το κορίτσι που τόσο αγάπησες. Στο αριστερό-σου χέρι κρατούσες την διάφανη τσάντα με το πορτατίφ του Ηλία, τα τηγάνια και το μπρίκι που σου χάρισε η κυρία Αγγή, κι εσύ, με την υποψία πως αυτό το δωμάτιο δεν μπορεί να ανήκει στον κόσμο.

Ξύλινο κάδρο που είχες φέρει μαζί-σου.

Σε προσπερνά, κι εσύ θές να κοιτάξεις πίσω, να την δεις μια στιγμή. Το ωραίο κορίτσι. Με το ωραίο κορμί και τα μαύρα μαλλιά. Αυτή σε κοιτάζε στα μάτια και χαμογέλασε. Μα εσύ ντρέπεσαι να κοιτάξεις, γιατί βλέπεις τα χάλια σου.

Στεγνό χαμόγελο, λυπημένο, σαν μυστική ζωγραφιά στην απαλάμη της θάλασσας. Μελαψή. Στα μάτια-της μια φωτιά. Ίσως να σε σιχάθηκε. Αστράφτει στον νου-σου πως σε λυπήθηκε. Προχωράς, σαν ακίνητος μορφασμός, σαν παιδική άγκυρα στην αγκάλη ενός άδειου χώρου.

Κάτι κατάπιες, όπως την ζάχαρη ύστερα, για να ξεγελάσεις δυο δάκρυα. Μια πρώτη αλμύρα, σαν μοναξιά στην βράχινη κούπα κάποιου αινιούλη ζητιάνου. Μια σταλιά έγινες, μες το άπειρο της υπομονής που φτάνει τον κόσμο.

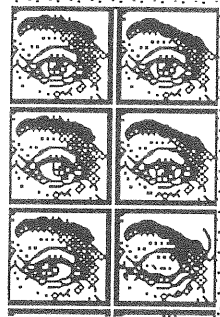
Όταν πια χάθηκε, εσύ πήρες τα πεζοδρόμια, τα υπόγεια μαγέρικα, τες γειτονιές κοντά στην λιμνούλα, εκεί που κάποια παιδιά φωνάζαν στο τέλος του δρόμου, με την μυρουδιά της ψαρίλας. Προσπαθούσες σαν πάντα να πάρεις τηλεφωνο, εκείνη την πρώτη γραμμή, ίσως την βρεις πάλι κάπου μακριά, εκεί που όλο και ξαναφτάνει τον κόσμο σαν το πρωί. Να σου γράφει σε κάποια μορφή μια μυστική ιστορία, γιατί είχες εσύ το σκουριασμένο νερό στο κορμί-σου. Το μπρίκι που σου χάρισε η κυρία Αγγή. Εκείνο το ένα κουταλάκι από ζάχαρη οξιδωμένο στην πνοή της γλυκύτητας. Και πάντα στο βάθος, εκείνη τη πρώτη φωτιά που τόσο αγάπησες. ■

Λεόντιος Παύλου, Γενάρης '88

Διορθώσεις στη σελίδα 41 του προηγούμενου τευχούς:

Αντί: «Σαν κόκκινο άσμα από στο ψυχομαχητό» βλ. «Σαν κύκνειο άσμα από στο ψυχομαχητό»

Αντί: «αλλά του Λόγου ακούσαντες» βλ. «αλλά του Λόγου ακούσαντας»

Αννα Τενεζή αναζητώντας το βλέμμα σου

διηγήμα

Ε λοιπόν ναι! Είμαι έτσι όπως με βλέπεις, καμένη και άσκημη. Κοίταξέ με λοιπόν! Στέκω εδώ μπρόστα σου και πλένω τα πιάτα. Δεν μπορώ να κάνω αλλιώς! Όλο το πρωί προσπάθησα να το αποφύγω. Έκαμνα δουλιές σε δωμάτια με κλειστές κουρτίνες. Περιφερόμουν σε σημεία όπου δεν μπορούσες να με δεις. Όταν ετοίμαζα το φαγητό, έκανα όλη τη διαδικασία πάνω στο τραπέζι του βάνου, αντίθετα με τη συνήθειά μου να στέκω στη γούρνα και να κοιτάζω έξω το χωράφι που απλώνεται απέραντο. Αγόρασα αυτό το σπίτι για κείνο το χωράφι, ξέρεις. Όταν περνάς μια ολόκληρη μέρα μέσα σε μια κουζίνα, οι δυνατόις φυγής γίνονται τρομαχτικές μέσα σου και τότε μόνο η εκτόξευσή σου στο άπειρο μπορεί να σε κρατήσει ακόμη στη γη...

Τώρα απομακρύνεσαι κάπως, αλλά ξέρω πως είμαι ακόμα στα πλευρά του οπτικού σου πεδίου. Ξέρω ότι θα με κοιτάξεις με την άκρη του ματιού. Νατο, γυρίζεις προς τα δώ. Όχι δε με κοιτάζεις. Κοίταξέ με λοιπόν! Να, κοιτάξέ με. Το μισό μου πρόσωπο είναι καμένο. Στο άλλο μισό όμως μπορείς να δεις ακόμα τα υπολείμματα μιας ομορφιάς που ήταν κάποτε... Ένα μάτι πράσινο και ένα κομάτι επιδερμίδας λείας ακόμη. Τώρα καταγίνεσαι με το μείγμα του τοιμέντου. Όπως πας και φέρνεις την τσάπα για να το ανακατώσεις, θα σηκώσεις το βλέμα, δεν μπορεί... Λοιπόν με ανακουφίζει που δε με κοιτάς. Αν με κοιτάγεις, θα νιώθα την ανάγκη να σου απολογηθώ. Να σου εξηγήσω πώς και τι έγινε. Το 'χω κάνει όμως τόσο πολλές φορές. Σε όποιον με κοιτάγε, από την καταραμένη εκείνη μέρα, έπρεπε να εξηγώ. Κουράστηκα. Φτάνει. Γι' αυτό περιορίσα τόσο τις εξόδους μου (τώρα έχεις πάει στη συκιά, τι ζητάς εκεί; Τι πρόκειται να κάνεις;) και προτίμησα τούτο 'δω το σπίτι, μοναχικό και αγειτόνευτο, με θέα τούτο το απέραντο χωράφι (τώρα γεμίζεις τη σίκα που κρέμεται από το σκονί. Όταν ο εργάτης από πάνω θα την τραβά, θα σηκώσεις το βλέμα να τη δεις και τότε θα με κοιτάξεις). Τα λουλουδία δε σε νοιάζει αν σε κοιτούν, κοιτάζοντάς τα νομίζεις ότι παίρνεις από την ομορφιά τους και το χορτάρι είναι τόσο ανακουφιστικό, όταν πρασινίζει (η σίκα έφυγε και συ δε με κοιτάξεις ακόμη). Είναι παράξενο, αλλά ο φόβος που ένιωθα όταν πλησίαζα το νεροχύτη (πως θα με δεις και θα τρομάξεις κι εγώ θα μείνω ανυπεράσπιστη στο βλέμα σου - στο βλέμα σου, που θα 'χε προλάβει να εκδηλώσει το ξάφνιασμα και την απέχθεια - Πόσο είχα ευχηθεί να 'χα προβλέψει για μια κουρτίνα. Δεν την ήθελα πριν, γιατί ένιωθα αρκετά προστατευμένη στη μοναξιά μου). Ο φόβος που ένιωθα λοιπόν... μου φεύγει κι όλο μου φεύγει... Αυτό το χαμήλωμα του βλέματος μού φαίνεται σαν ένα ταπεινό προσκύνημα μπροστά σε κάτι ιερό και σεβαστό. Κι όμως το νιώθω δεν είναι ο ιερός σεβασμός μπρος στη γυναίκα, δεν είναι η ταπείνωση του πιστού μπρος στο Θεό... Κι όμως το ξέρω πως δε μ'έχεις κοιτάξει ακόμη. Σε κατασκόπευα (εναγώνια, τώρα μπορώ να το πω) πολύ πριν πλησιάσω στο παράθυρο, από το βάθος της μισοσκότεινης κουζίνας, караδοκώντας να πλησιάσω, όταν εσύ θα ήσουν μακριά ή γυρισμένος αλλού. Ήθελα να'χω τον απόλυτο έλεγχο των κινήσεών σου. Ήθελα προ πάντων να δω το βλέμμα σου.

Δε μπορεί λοιπόν να μ'έχεις δει. Σε παρακολουθώ. Σε παρακολουθώ από ώρα. Δεν μπορούσα να σ'αφήσω να με δεις, χωρίς να 'χω προλάβει να σε δω. Είναι η άμυνα μου. Η μαχαριά μου. Ο πόνος μου. Να δω το ξάφνιασμα της ξένης ματιάς να παίρνει πίσω το λάβωμα που μου προκαλεί. Έτσι κόβω το αδιάκριτο εχθρικό βλέμα που αποπειράται να με αντικρύσει. Τώρα λοιπόν είμαι έτοιμη. Είμαι από ώρα έτοιμη. Μπορείς να με δεις. Περιμένω να με δεις. Σε κοιτάζω από ώρα. Περιμένω. Περιμένω. Απαιτώ. Γιατί δε με κοιτάς;

Ναι, λοιπόν σου έλεγα, όχι έλεγα... Μπορεί να σου

φανώ αδιαστική όμως αυτό σταματάει μόνο από τη μια πλευρά του λαιμού. Από την άλλη, αν μπορείς να το ξεχάσεις... αλλά σίγουρα αν πας πιο κάτω... Το στήθος μου είναι ακόμη αρκετά στήτο και νεανικό. Όμως εκείνο που σίγουρα δε θα μπορούσε να σε αφήσει ασυγκίνητο είναι η κοιλιά μου. Έχω μια θαυμάσια, σφιχτή κοιλιά, λεία και τεζαρισμένη, μ' ένα λεπτό, εφηβικό χνουδάκι, αυτή είναι η μεγάλη αγάπη του άντρα μου. Ναι, ξέρω, θα 'χεις αναρωτηθεί, πώς θα με βλέπει ο άντρας μου και αν ακόμη είναι δυνατό να μ' αγαπά. Μ' αγαπά και λατρεύει αυτήν την κοιλιά, που δε χορταίνει να τη φιλά, γιατί βέβαια, να θα πρέπει να το πω, δε με φιλά συχνά στο πρόσωπο, παρα μόνο όταν ζεσταμένος και παρασυρμένος ανεβαίνει όλο και πιο πάνω, όπως άλλοι κατεβαίνουν κάτω και όλο πιο κάτω, αλλά δεν πειράζει, η κοιλιά μου έχει μάθει ν' ανταποκρίνεται, είναι αισθαντική κι ευέλικτη και αντιδρά εύκολα και κείνος ξέρει να την κάμνει όλο και πιο ευαίσθητη. Είναι ένα δεύτερο σώμα προσαρμοσμένο στο σώμα μου, που με ξαφνιάζει και μένα πολλές φορές.

Κι ύστερα οι γάμπες μου. Αν ήμουν στην Αμερική, θα μπορούσα να διαγωνιστώ για τις ωραιότερες γάμπες, μου λέγαν συχνά, όταν ήμουν νεώτερη. Αλλά εμένα δε μ' αρέσει να προσέχουν τις γάμπες μου. Έμαθα να τις τονίζω πολύ διακριτικά, μόνο μετά το ατύχημα. Έχω υιοθετήσει το στυλ Κοκό Σανέλ κι είμαι μια πολύ εμφανίσιμη κυρία, άμα με δεις από πίσω. Και από τα δεξιά.

Ακόμα δε θα με κοιτάξεις; Τόση ώρα είχες απομακρυνθεί, ξαναήρθες. Φεύγεις κι εμφανίζεσαι. Κι εγώ καθυστερώ να τελειώσω τα πιάτα. Έχω τρίψει τις κατσαρόλες, το τηγάνι. Τώρα τρίβω το νεροχύτη. Σε λίγο δε θα μπορώ να μείνω άλλο. Τώρα είσαι ακριβώς κάτω απ' το παράθυρό μου. Θα με κοιτάξεις. Θα με κοιτάξεις. Κοίταξέ με, γιατί δε θα μπορώ να μείνω άλλο πιά.

Εντάξει. Το παιχνίδι τέλειωσε. Φεύγω. Δε θα με ξαναδείς όλο το υπόλοιπο της μέρας. Και όσες άλλες μέρες θα χρειαστεί να 'στε εδώ και να δουλεύετε. Έχω συνηθίσει να μένω μέσα, με τα παντζούρια κλειστά και τις κουρτίνες τραβηγμένες. Αγαπώ αυτή την αίσθηση εσωτερικότητας, που σου δίνει η ατμόσφαιρα του ολόκλειστου σπιτιού. Χώρια που με προστατεύει και μου δίνει την αίσθηση πως μ'αγκαλιάζει και μου επιτρέπει να ζω τα όνειρά μου, να πραγματοποιώ τις φαντασιώσεις μου.

Αύριο θα στέκω μέσα, σ' αυτή τη μεγάλη, δροσερή μήτρα και θα σε σκέφτομαι, όπως εγώ θέλω κι όπως θα ξέρω ότι κι εσύ με σκέφτεσαι και θα σε βάζω να με σκέφτεσαι όπως εγώ θέλω. Γεια σου λοιπόν.

Αυτό το πορτοκαλί φως που δίνουν οι κουρτίνες, στο εσωτερικό του σπιτιού, ταιριάζει μ' αυτή την ελαφριά θλίψη που με κατακλύζει ώρες ώρες και με κάνει να μη θέλω να κάνω τίποτ' άλλο, παρά μόνο ν'αντικρύζω το ταβάνι, ξαπλωμένη ανάσκελα ή τα παιχνίδια του φωτός στα μοτίβα της κουρτίνας ξαπλωμένη πλάγια, ή ακόμα να κρύβομαι στη στάση του εμβρύου κάτω απ' τις κουβέρτες σ' ένα σκοτάδι που είναι μόνο δικό μου.

Κουδούνι! Τούτη την ώρα; Κουράγιο ξανά ν'ανοίξω. -Ποιός είναι;

...

-Ποιός είναι, παρακαλώ;

Κάποιος που δεν απαντά. Κάποιος άγνωστος. Κουράγιο καρδιά.

-Ναι;

Εσύ λοιπόν! Εσύ μπροστά στην πόρτα μου.

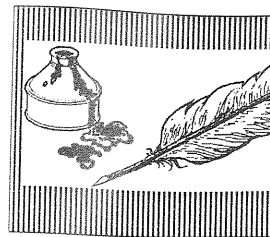
-Οα.ο.ι.η.το.

-Ορίστε;

-Οα.ο.ι.η.το.

Το αυτοκίνητο; Να το μετακινήσω απ' το γκαράζ; Θ' αρχίσετε να ρίχνετε τον σουβάζ;

Μου νεύεις ναι και τώρα μόλις, βλέπω τα μάτια σου.

4 ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΥΡΡΗ

απο την ανεκδοτη συλλογη

«Ανατομία Αιρετικά αντιπονηματα
πολυ σκληρα και χωρις προσωπειο»
Λευκωσια-Λονδανο-Αθηνα 1988/89

ΑΠΟΤΥΧΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Καλοντυμένος όσο ουδέποτε
στις τελευταίες δωδεκαετίες,
ασυνήθιστα συγκινημένος έφθασε
στις ένδεκα και πέντε να ψηφίση
στο εκλογικό κέντρο της συνοικίας
ο υποψήφιος πρόεδρος, τα μάτια κατα-κόκκινα
απο την ολονύκτιαν αγωνία.

Περίφροντις και σκοτεινός,
απόγνωση στο συνοφρυωμένο του πρόσωπο,
εστάθη εμπρός στο αόρατο τραπέζι,
και έψαξε γιά καθρέφτη. Αλλά δεν είχε.
«Δεν πειράζει,» εσκέφθη σιωπηρά,
«άλλη φορά να μην ξεχάσω,
απαραίτητος είναι ο καθρέφτης όταν
ο υποψήφιος πρόεδρος ψηφίζει τον εαυτό του.»

Προχώρησε αποφασιστικά στην καλποδόχο
σημείωσε σταυρό πλάι σ' όνομα
του πιό μεγάλου του αντιπάλου,
κι έρριψε δακρύζοντας στην κάλπη
το ψηφοδέλτιο της αυτοκτονίας.

Λευκωσία, 12/2/88

ΣΕ ΞΕΝΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Πήγε να σκοτωθεί σε Ξένον πόλεμο,
δεν πέθανε τουλάχιστον σ' ένα δικό μας,
έστω κι' εμφύλιον, είπεν ο δήμαρχος
όπως το συνηθίζει, απέρριτα και αποφθεγματικά -
ευκαιρίες δεν έλειψαν για ένδοξο θάνατο
στις παραμεθόριες συνοικίες (ένα παράδειγμα)
ή στην Ρηγαίνης, ή στην Πύλη Αμμοχώστου,
ιδίως παραμονή Πρωτοχρονιάς στην Πράσινη τσόχα.
Από πολέμους άλλο τίποτε
στην χώρα μας, όπου τα ρόδα ανθίζουν
ανάμεικτα με τ' άγρια πάθη
την ημιμάθεια,
τον φθόνο και τις αυταπάτες.

Εκεί τον ξέχασαν, πού ετάφη δεν θυμούνται.
Εδώ θα τον καταδικάσαμε να τιμηθί
με χάλκινο ανδριάντα,
ή και από μάρμαρο, σε μιά πλατεία
ηρώων, που την μικρή ψυχή μας ατενίζουν
και πικρά μετανοιώνουν
που τον ανθόν της νιότης τους για μας θυσίασαν.

Ίσως αυτός προαισθάνονταν
τέτοιο μαρτύριο, κι' έφυγε
να σκοτωθί σε Ξένον πόλεμο
σεμνά δεν ήθελε ανταπόδοσιν
ή δόξαν στο δικό μας
κακότεχνο και ασύμμετρο
εθνικό φρενοκομείο.

Λευκωσία, 13/3/85-24/1/88

ΑΝΟΔΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ: ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Διέφερε από μας, ητο σαφές
από τα παιδικά μας χρόνια
πως αυτός μόνος απ' όλους
θα γινόταν και υπουργός.
Το περίτεχνον ύφος του,
οι κινήσεις των χειρών και των ωραίων δακτύλων,
των οφθαλμών η λάμψη κι' η ευκινησία,
η χάρις των κινήσεων, η γλυκεία φωνή του
του έδωσαν θέση αστέρος στα σαλόνια
των πόλεων, κι' έγινε περιζήτητος στις δεξιώσεις
των Ξένων πρεσβειών. Ωμίλει
μیان Ξένην γλώσσαν επαρκώς, άλλην μετρίως
είχε και ενάμιση πτυχίον από την Ευρώπην,
φίλους που επιλούτησαν απότομα και κυβερνούσαν
από τα παρασκήνια - πώς ημπορούσαν
υπουργός να μή εγίνονταν, και ίσως κάτι
καλύτερον; Εάν ο δρόμος
ανοίξει σε άνδρα προικισμένον
δύσκολα πλέον ημπορεί να κλείση, -
εκτός απροβλέπτων
συγκυριών, ή και τερατωδών σφαλμάτων.
Αλλ' αυτός γνωρίζει

πώς να εκμεταλλευεται τις δυσκολίες
και πώς τα σφάλματα ως μεγάλες
επιτυχίες του να εμφανίζει
και, το σημαντικώτερον, πώς από ένα
εις άλλο κόμμα να μεταπηδά
με φυσικότητα
και με έγκριση από τα μεγάλα
Κέντρα Αποφάσεων και Πληροφοριών.
Ο άνθρωπος διαθέτει
προσόντα κι' ικανότητες όχι συνήθεις,
όχι, μή τον ζηλεύουμε,
του αξίζουν
οι που έδρεψε καρποί
κι' οι που θα δρέψη δάφνες.

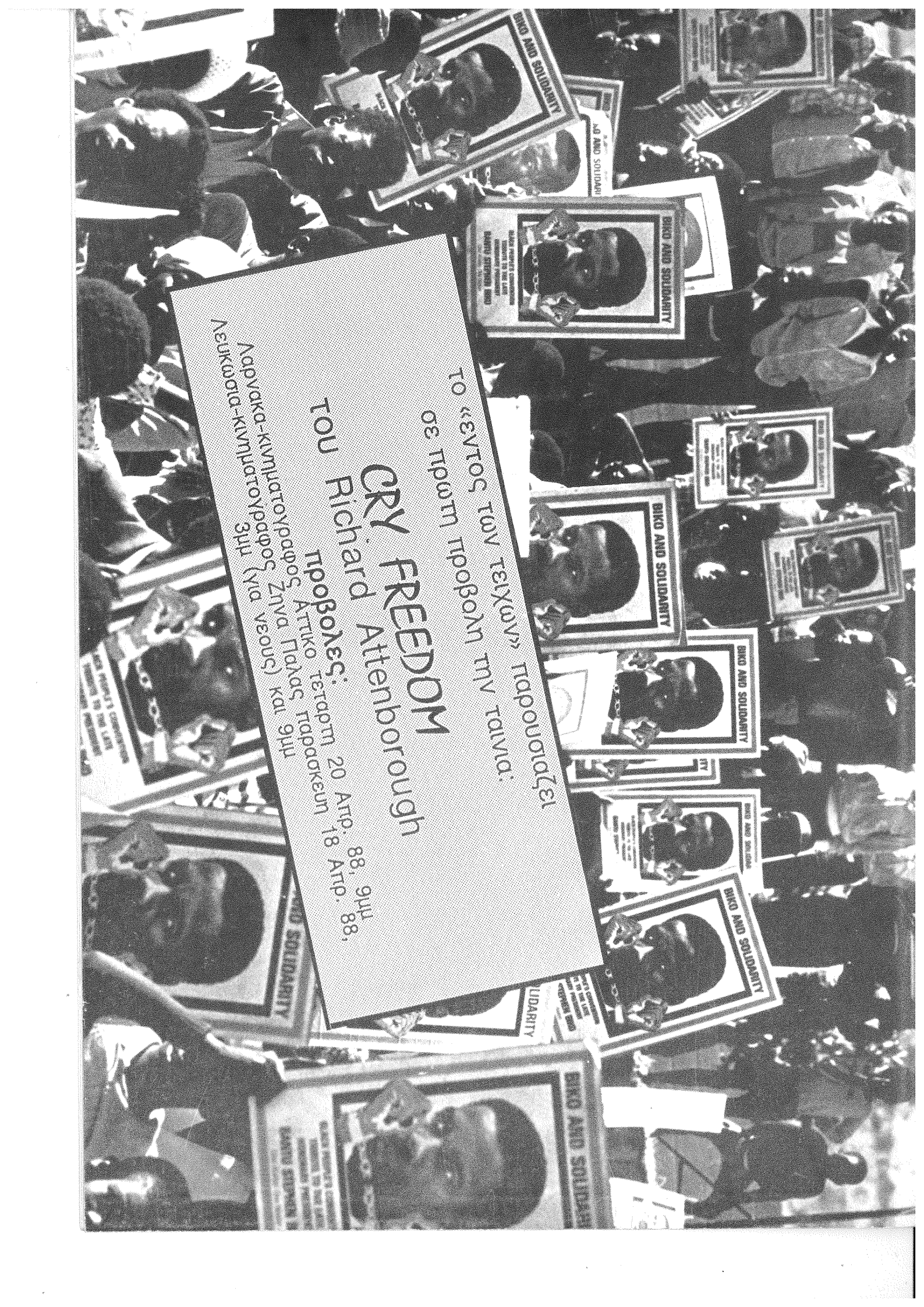
Λευκωσία, 13/9/85, 24/1/88

ΤΑ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

Επί τέλους, τί θέλεις από μάς;
Άφ'σέ μας! Επιθυμούμε
να νικηθούμε, να πεθάνουμε
μέσα στην ανατολίτικη χλιδή μας!
Εσένα τί σε νοιάζει άν ηττηθούμε;
Δικό μας πρόβλημα.
Δεν ημπορείς να καταλάβης
την ηδονή που νοιώθουμε χορεύοντας
στην άκρη του γκρεμού,
όπου στεκόμαστε χιλιάδες χρόνια,
και μέσα δεν επέσαμε;

Εχουμε ρίζες δυνατές στο χώμα,
και κορυφαίο μας σύμβολον,
αλάνθαστος πλοηγός
η ενδοξοτάτη κόμησα της Μουτταγιάκκας

Λευκωσία, 6/3/85 - 24/1/88

το «έντρος των τειχών» παρουσιάζει
σε πρώτη προβολή την ταινία:

CRY FREEDOM

του Richard Attenborough

Λαβνάκα-κινηματογράφος, Αττικό τεράστιο 20 Απρ. 88, 9ημ
Αεσκωάτα-κινηματογράφος Ζήνα Παλάς 18 Απρ. 88,
3ημ (για νέους) και 9ημ